

~~Alcedo~~

13-1. a. 26.

HIPPARCHVS, DE RELIGIOSO NEGOTIATORE.

Disceptatio

MEDIASTINVM inter ac TIMOTHEVM:
QVÆ NEGOTIATIO. A RELI-
gioso statu abhorreat.

Lucubratio RENATI A VALLE
Magistri in Theologia.

S. Andrea

della Valle.

FRANCOPOLI
[Apud Petrum Saluianum.]

M. DC. XLII.

Non erit mercator ultra in domo
Domini exercituum in die
illo. Zachar. 14.

Alia Alia

2. Dubia.

VRBANO VIII.

SANCTISSIMO AC
BEATISSIMO

^a Lothar-
ius ad
Nicol. I.

PATRI PATRVM,

^b Iuo E-
pist. 12.

EPISCOPO EPISCOPORVM,

^c Arnob.
psal. 138.

VNICE SUMMO ET SIN-
GVLARITER GENERALI.

^f Petrus
Bles. E-
pisto. 17.

INSPECTORI OMNIVM,

^g Pam-
philus A
bydorū

CONSILIARIO NECES-
SARIO CRISTIANORVM,

ad Petru
Fullonē.

PETRO TEMPORIS NOSTRI,

^h Chry-
sostom.

APICI SVPREMO ECCLE-
SIARVM DEI;

hom. in
SS. Pe-
trum &
Paulum.

CINGVLO COMPREHEN-
DENTI VNIVERSOS CHRI-
STIANOS, F.

ⁱ Orien-
tales in
Profess.

STRVMAM fœdè dehonestan-
tem lectissima membra mysti-
ci corporis in quo secundum
Christum caput emines, PA-

fidei ver-
sa à Ma-
fio.

TER BEATISSIME; quam nuperrimè
culter Apostolicæ animaduersionis re-
cîdit, Sanctè ac iure quàm optimo dese-
ctam; demonstrandum suscipio. Non

^k Theo-
dorus

Stud. ad
Mich.

^l Patriar-
cha O-
rientalis

in Pro-
f. ff. fi-
dei.

adhibeo suffragium hominis mortalium
 postremissimi, firmando sensui capitis,
 cuius iudicium præiudicata autoritas fit
 in cœlo; Non adiungo Soli cicindelam;
 Neque Oceanum corruatis perangustis
 tenuium stillicidiorum colliciis locu-
 pleto. Consilium duntaxat est, quod su-
 prema SANCTITATIS tuæ autoritate
 cautum, pii quique gratulantur, BO-
 NVM FACTVM adscribendo, pro te-
 nuitate mea celebrare. Enimvero vt In-
 stitutores, Religiosa nomina eminentes,
 qui domum orationis facerent domum
 negotiationis, Christi flagellum tibi
 conceditum persentirent, iustum &
 æquum omnia iura pronunciant. Ne in
 ipsa propè sancta inferrentur sordes, &
 sacra penetralia contaminaret avaritiæ
 putor, serio cautum; nemo nisi Giezita-
 rum quispiam tetra nundinatoris illius
 scabie correptus, expostulandum putet.
 Nitorem denique, per secretionem à
 cœno secularium negotiorum, & inde
 afflatam fragrantiam; Deo acceptam,
 sacris Institutoribus probatam; nidore
 turpium mercimoniorum inquinari; fe-
 rendum non fuit. Hoc igitur puritatis
 institutorum sacrorum per administratos
 tuos studiū, PATER SANCTISSIME;

ne , cumulum exaggeratum bonorum
 omnium , deque suis annis adiectionem
 apprecatur,

Deditissimus

RENATUS A VALLE.

APPRO-

APPROBATIO.

Liber cui titulus est, *Hipparchus, de Religio-
so negotiatore*, tantum abest vt aliquid
contineat à doctrina S. R. Ecclesiæ & fide Ca-
tholica dissentaneum, vt potius vniuersa quæ
eo libro continentur, magnum Autoris desi-
derium spirent, præseruationis Religiosarum
domuum à sordibus; quas Satanas variis præ-
textibus in eas inferre tentat, contaminata sa-
crorum institutorum puritate. Quare liber est,
non luce tantum, sed etiam commendatione
dignissimus, nostro qualicumque iudicio. E
Munro nostro, 1642.

IOANNES A QVERCV.
S. Theologiae Doctor.

PHILIBERTUS TATIUS.
S. Theol. Doctor.

Synopsis Operis.

- Aditus ad disceptationem* fol. 1
- §. 1. *Negotiatio emercantium per manera, Religiosas dignitates seponitur* fol. 2
- §. 2. *Negotiationem populariter dictam, à Religioso statu non abhorreere, qua suadere videantur, Mediasini disputatio* fol. 23
- §. 3. *Quibus confirmari videatur, negotiationem prorsus à Religioso statu dissentire, contraria Timothei Concertatoris disputatio* fol. 41
- §. 4. *Supponenda ad Controuersia dijudicationem* fol. 74
- §. 5. *Extremarum sententiarum in binis superioribus disputationibus propositas, Anacrisis uniuersè* fol. 97
- §. 6. *Sigillatim de negotiatione per venditionem opificiorum, qua religiosi labore suo & manibus operando confecerint* fol. 128
- §. 7. *Sigillatim de religiosorum Conuictoribus* fol. 142
- §. 8. *Discussa sigillatim causa Pharmacopolarum Religiosorum negotiantium* fol. 164
- §. 9. *Sigillatim de Monialium questibus, ac multiplici negotiatione* fol. 185
- §. 10. *Conclusio. De pia & prorsus irreprehensa Regularium negotiatione* fol. 207

ADITVS

ADITVS

A D

Disceptationem.

EST apud Platonem Dialogus, cui nomen *Hipparcho*, quod in eo Socrates de lucri cupiditate, & honesto, aut inhonesto quæstu cum Hipparcho differat. Eum titulum, congruè aptaturus videor, disceptationi de argumento non dissimili; Num quæstus ex negotiatione, à Religioso statu abhorreat. *Mediastinus*, (id negotiatorum Religiosorum Patrono nomen,) lucri yndecunque bonum odorem ducens, etiam ex mercatura & negotiatione, augeri posse citra labem ac probrum, religiosæ domus censum, contendit. Is cui causæ à Saluiano in Prologo librorum ad Ecclesiam assignatæ, *Timothei* nomen detulere; è contrariò, illiberalitatem & sordes religiosa nobilitate indignas in negotioso quæstu putere, nec in benè constituta religiosa domo admitti ritè posse, confirmat. Argumentum id est, huius lucubrationis, quam viri pij & religiosæ perfectionis studiosi, censuerunt huic opportunam tempori, vel etiam necessariam esse; vt quæ mollitudo, veriùs profanitas nonnullorum Prefectorum in sacros cætus inducit, cum certa Religiosi spiritus labefactione, & clade piorum institutorum, procul amo-

ueantur, & Apostoli oraculum factis comprobetur;
Est questus magnus, pietas cum sufficientia.

2. Negare sane non possumus, esse qui præbeant hoc tempore, occasionem iustam renouandi querelas illas Petri Blésensis Tractatu in Iobum, *sub initium* ad illud, *Nati sunt ei septem filii, &c. & fuit possessio eius ac familia multa nimis.* [Monachi & Canonici regulares, qui viam vitæ arctioris & sanctum otium elegerunt, simplices quidē sunt vt Columbae; sed vultu, non actu; habitu, sed non affectu. *Veniunt* (inquit Dominus) *ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Non est hodie aliquod forum iudiciale aut venale, cui se viri Religiosi non immisceant, & cui se importunissime non importent. Mundum enim quadam simulatoria Religione fallentes, falluntur pessimè, & mundo mortui negotiantur, & venantur quæ mundi sunt.] Addit alia in eandem sententiam, admodum flebilibus modis. Hanc igitur Scabiem de Ecclesiæ corpore extergere operæpretium est.

3. Neque verò est quod quis expostulet aduersus huiusmodi disputationem, vel ex ea scandalum infirmis ingenerandum, vel hanc fore sacrorum quorundam ordinum impetitionem, ex impudentia potius quam ex dicendi libertate sancta & religiosa profectam. Hoc inquam iniuria expostularetur: Nam scandalum quidem, timendum hac ex parte esse domesticis, negat Cassianus l. 7. cap. 13. haud parçè referens sordes Monachorum varias, ex cæca argenti cupiditate & philargyria. Externorum verò scandalum, cui ibidem timebat Cassianus, idcirco vetans communicari cum eis librum suum, nequaquam hîc extimescendum est; cum nihil hîc simus produ-

producturi, quod non vltro in externorum incur-
 rat oculos. Itaque profari intrepidè possum illud
 Bernardi Epist. 78. ad Suggestum Abbatem S. Diony-
 sij, cum vulgaturus esset quædam sacrorum homi-
 num probra, offensionem mouentia. [Nescio quid
 profit, si quod mundus clamat, ego tacuero; om-
 niùmque passim naribus injecto fœtore, solus dis-
 simulo pestem, nec audeo nasum contra pessimum
 putorem, propria munire manu.] Quare perpe-
 ram injicitur metus, scandali infirmis ex hac disce-
 ptatione ingenerandi. Nec minùs falsò obtenditur
 laceratio, vel sugillatio alicuius Religiosi ordinis.
 Quæ enim hîc indecora Religioso statui monstra-
 turi sumus.] Etsi fieri videntur in ordine, absit ta-
 men vt sint de ordine. Nullus quippe ordo quip-
 piam recipit inordinatum. Quod verò inordinatum
 est, ordo non est. Vnde non aduersus Ordinem, sed
 pro ordine disputare dicendus ero, non ordinem
 in hominibus, sed hominum vitia reprehendens.
 Et quidem diligentibus Ordinem, in hac re mole-
 stum me fore non timeo; quinimo gratum procul
 dubio accepturi sunt, si persequimur quod & ipsi
 oderunt. Si quibus verò displicuerit, ipsi se mani-
 festant, quia Ordinem non diligunt, cuius vtique
 corruptionem, id est vitia damnari nolunt. Ipsi
 itaque illud Gregorianum respondeo; *Melius est
 vt scandalum oriatur, quàm vt veritas relinquatur.*]
 Verba sunt Sancti Bernardi in Apologia ad Guliel-
 mum Abbatem, cum in quasdam abusiones strin-
 geret stylum, quæ non sunt minùs huic loco & ne-
 gotio accommodata. Imò eo ipso quòd defectus Or-
 dinum non dissimulantur, honorificè agitur erga
 sacros Ordines; quia viuere agnoscuntur sub defe-

Atuum cineribus prunæ virtutum ; alioqui abstineretur casso conatu cineres per flatum excitandi, prout Petrus Dam. Opusc. 13. c. 1. reprehensionem ad quam aggrediebatur, defectum sui ordinis excusavit.

4. Imponitur denique sincero studio extirpationis corruptelarum, nomen *impudentia*, sed à Gnatonibus, & Guelfis, ac Crysanthiis ; (sic enim Eupapius, hominem natum ad annuendum, & omnia quantumvis absurda probantem, ut placeat eis quorum potentia lenocinatur, non sine spe ad clauum semper sedendi, nomine Crysanthij repræsentat :) Apud eos item pessimè audit dicendi libertas & ingenuitas, apud quos improbitas insulse & incondite choreas agit, iuxta Isidorum Pelusiotam l. 2. epist. 237. qui obseruat, nonnullos eorum quibus Magisterij thronus commissus est, cæterorum inquam Moderatores atque Præfectos, tametsi tales sint, ut eorum vita longè abhorreat à persona quam sustinent, tamen id vnum nulla venia dignum ducere, si quispiam liberam ullam vocem emittat. [Metuentes enim, (inquit,) ne quis existat, qui ea quæ ab ipsis perpetrantur, reprehendat, cum alia omnia bona, tum maximè loquendi libertatem amoliri conantur, ut deinceps liberè ac sine ullo metu peccent.] Ab istis loquendi libertas quantumvis sancta, & prudentia sale condita, ad impudentiam & procacitatem refertur, sed malignè atque peruerse. Nam, ut idemmet Isidorus hac macula dehonestatus, ob increpitos impios præfectos, Zozimum, Maronem, ac gregales rectè respondit l. 5. epist. 421. [Neque loquendi libertas est impudentia, neque vicissim impudentia loquendi, est libertas appellanda.

landa. Sed lapsos pulchrè reprehendens, libertas est dicendi. Qui verò rectè agentes conuiciantur, eorum impudentia est nominanda. Illa quidem medicinæ est instar; hæc verò pestilenti lvi comparatur. Illa ægrotos sanos reddit, hæc verò valentes conturbat.] Quare euanescit postrema illa criminatio, qua discussio abusionum, petulantix & impudentix insimulabatur; siue per eos quorum interest, & veritatis expressionem, ignominiam suam interpretatur: siue per eos qui gnari mutire duntaxat non eloqui, turpe silentium & ignauam abblanditionem, imis subselliis præligunt, pecuinum planè ac mediastinum, verèque seruile cum seruitute, bipedum genus. Ioannes Sarisber. l. 6. Polycr. c. 28. ab huiusmodi Gnarthonicis veri professionem coequari crimini maiestatis professus, addit l. 7. c. 24. omnes benè compositos, illam sanctam libertatem approbare; Tyrannicam duntaxat rabiem eam perhorrescere, & impedire: Et Tyrannidem appellat, peruerisionem sacræ præfecturæ; vt etiam censuit Ildo. Pelus. l. 2. episto. 125. & 134. addens nominatim, expelli ab eis, qui liberè loquuntur, idque Tyrannidis patens indicium esse contestans.

5. Sic remotis Disceptionis obicibus, aduersus negotium perambulans in tenebris descendamus in arenam, dextro cornu Crucis armati: sic enim faciendum admonet Sanctus Bernardus serm. 2. de S. Andræa. Larua quippe honestatis, mercimoniis Religiosorum obducitur, vt hamus mortiferi quæstus seueriùs glutiat. [Verùm, (inquit ibi Bernardus,) Si quis iniquum aliquid tanquam iustum persuadere tentat, à dextris est mihi iste; Sed Iudas est; Osculo me prodit; & dextro cornu crucis, ne-

gotium perambulans, in tenebris, necesse est propulsi.] Hoc cornu armatus, nihil est quod extimescat in oppugnatione abusionum & propugnatione Iustitiæ, per negotium istud in tenebris perambulans, diuexatæ. Thomas quidem Cantipratanus l. 2. Apum c. 12. n. 2. post abusus quosdam in Cœnobis inuectos, liberi iudicij falce succisos, post interpellatam Rectorum Ecclesiæ sollicitudinem illis vocibus, [O quis veniet? O quando venturus est summus Pontifex, cuius æquitate librata, miseria ista & insania corrigatur!] subdit. [Sed dicetur forsitan mihi, nec dubito quin dicatur. Quis est iste qui posuit os in cœlum, & ad arcam fœderis, etiam inclinatam, manum indignius extendit? Trascuntur fortè mihi, sed non Dominus, cuius vices semper dolui & dolebo; pro cuius veritate & Iustitia, vtinam dignus essem membris omnibus dissipari. Scio tamen, quicumque, quantuscunque ex his scriptis indignabitur, se debitæ reprehensioni, obnoxium iudicabit.]

§. I. Negotiatio, emmercantium per munera, Religiosas dignitates, seponitur.

6. **N**ON instituitur disceptatio de quocunque negotiationis modo; sed de sola communiter & populariter dictâ negotiatione, cuius honestas quoad Religiosas personas videri potest ambigua. Itaque seponenda est illa apertè fœda, & multiplex ex capite perspicuè peruersa negotiatio, qua aliqui intra Religiosum ordinem exercent mercaturam præfecturarum ac dignitatum, dantes & accipientes eo intuitu munera.

Non

Non debeo videri incredibilia proferre, cum certa profero. Esse enim Religiosos, qui sordum huiusmodi mercimonium exerceant, & apud Sanctum Anselmum legimus, l. 3. epist. 120. itemque apud creditum Cyprianum sub finem Prologi de Oper. Card. & utinam multis esset recentibus exemplis restatum. Nec ago de minutiis munerum, qualia S. Antonius suis benefactoribus trans mittebat, ex S. Athanasio in vita c. 26. aut qualia Eustochius mittebat Sancto Hieronymo epist. 19. armillas, columbas, canistrum cerasis plenum: Aut qualia eidem trans mittebat Marcella, cereos, sellam, saccum, calices, de quibus gratias agit Epist. 20. Eiusdem generis sunt, pyxis exigua cereis agnis puris aut conuestitis referta, theca vna aut altera cum suo instructu, pileolus, calyptra lecticaria, sacerdotale Breuiarium, pius quispiam libellus, & alia eiusdem rationis, vel minutiora. Quæ vel amicitiae vel obseruantiae pignora, ab iis qui dare sine labe possunt delata, nemo intercluserit, præsertim si purus sit dantis animus, nec hamatum munus porrigat, aliis similibus, vel in eodem genere potioribus inuicandis intentus: quod qui faciunt, illiberalitatis & auaritiæ à Philone damnantur l. de Plantat. Noë, conferunturque cum piscatoribus, qui escam paruum pisci glutiendam apponunt, ut totum piscemprehendant. Has munerum minutias volo dimissas, sicut etiam non damnari propter eas Ordinatorem, si absit pactum, dixit Alex. III. parte 50. Conc. Later. c. 3. Ago igitur de muneribus magni momenti, cuiusmodi aliquando exhibita nouimus. V. G. de centum duplionibus aureis Hispanicis, de quinquaginta Breuiariis Sacerdotalibus exquisitio-

ris formæ, & concinnè compactis, quorum pretium aureos centum excedat. Hæc enim non sunt munerum minutalia, nec ad merum testimonium religiosæ charitatis aut observantiæ referri possunt; cum vni cuiquam è magnatibus dantur, penès quos est summa rerum. Dantur igitur vt mollitus accipientis animus, refundat quod habet ad manum, & tam beneuolo muneratori gratus, nolit esse sub odio, quem affectus xeniis delinitus, intellectui lenocinatus, bonum & amabilem, atque ad eò promotione dignum exhibet. Ignem spinis suppositum. Sed tanti est, veritatem Dei in iniustitia non detinere, quod Apostolus censuit probrosissimum.

7. Quamvis autem hæc dignitatum nundinatio, nomine mercaturæ & negotiationis venire queat, planèque possit integrari ex vera emptione & venditione, vt negotiationes aliæ propriè dictæ; tamen vix est quod in tali negotiatione exagitanda ponamus operam: quandoquidem quatenus verè est sacrarum dignitatum emptio ac venditio, non discrepat à putâ & puta simonia, de cuius monstrositate fuscè alio loco disputatur. Deinde ad eò spurca & fœda est huiusmodi negotiatio, vt nemo se ea distentum profiteri velit; sed qui illam obeunt, attentissimè inuigilent, vt lateat negotium, vel alio quopiam extraneo titulo quasi tectorio obducatur; putâ erogandæ egenis eiusdem nationis eleemosynæ, aut tuendæ dignitatis primario cuiquam muneri gentem spectanti consentaneæ. Qui tamen colores & prætexus, nequaquam purgant simoniam, cum munus pecuniarium, aut aliquid pecuniæ æquiualens, confertur aut accipitur tanquam pretium mercede intentum, exhibitum aut captatum ad parandam
vel

vel compensandam religiosam præfecturam; tametsi seclusa formali & sensibili pactione de conferendo eo pretio. Nihilominus enim pensitationem muneris, eiusve acceptionem, aut vtramque, si vterque eum quem dixi animum induerit, esse simoniacam, clarum est ex notione simoniæ mentalis. Quod tamen ij, quos attigi, prætextus quærantur, & nemo adeò effrons sit, ut palam & publicè profiteri ausit tale mercimonium; argumento evidenti est, eius fœditatem non egere educatione, vel discussione. Quare mercaturam illam hoc loco seponamus, tanquam apertè auersandam, nec ancipitis malitiæ; præsertim si venalitate propriè dicta sordeat. Duplex quippe in hac re secerni potest venalitas: vna propriè dicta per veram emptionem & venditionem, saltem mente exercitam; alia similitudinaria, quæ seclusa rigorosa ratione mercis ac pretij, in præfecturarum collatione aut acceptione, æque tamen intuitu dignitatum sacrarum exhibet aut admittit munera. Neutram exagitare iusta tractatione est animus, ob causam propositam.

8. Tantum, quia alterutra in rectè alioqui constitutas Religiones variis prætextibus obrepit, admoneamus obiter; priorem non modo illiberalem & sordidam, sed apertè sacrilegam & impiam esse; cum contineat emptionem ac venditionem spiritualis iurisdictionis, quæ nullo humano pretio æstimari potest, cum sit perfusa Christi sanguine, & à Christi institutione trahat originem. Argumentari præterea contra eam iniquitatem licet ex crebra inhonestate, & indignitate venalitatis præfecturarum secularium, quæ purè humanæ sunt, & citra omnem comparisonem despiciatioris. Verum est a

tari inter politicæ doctrinæ Tractatores, an officia humana & præfecturæ seculares, possint absque labe venales exponi, & diuendi accurrentibus, vt variis locis fert vsus. Idque per se loquendo, graui, aut etiam quacunque culpa liberant non pauci Theologi; damnant autem alij, per se item rem spectando, inter quos Adrianus in 4. q. de vsura §. *ex his suboritur*, Ioannes Medina q. 4. de vsuris, & q. 26. de restit. & Torres 4. 2. in 22. disput. 23. dub. 2.

Rem videtur attigisse Caietanus in summa V. *Officiorum secularium venalitas*; docens, speculatiue loquendo, negotiationem circa illas præfecturas exigente necessitate publica, innoxiam esse; quia venalitas in ea officia & præfecturas intrudi potest ratione variorum annexorum; putà ratione eminentiæ supra ceteros, quæ est aliquid pretio æstimabile; Item ratione excessus iusti stipendij. Stipendia enim officiorum, præsertim sublimiorum, solent esse auctiora, quàm præcisè ex iustitia deberentur, quia ita spectat ad Principum dignitatem, & præfecturæ amplitudinem; vnde ratione illius excessus stipendij, præfectura venalitati subesse haud immerito potest. Denique suppetit titulus alius eiusdem venalitatis, ex opportunitatibus licitè augendi rem domesticam, & suos promouendi, ac multos extraneorum sibi viis honestis obstringendi. Hæc sunt, quæ per se rem spectando, officia secularia negotiationi obnoxia faciunt, & subiecta venalitati, si publica necessitas ad eam venalitatem adigat. Per accidens tamen, & penès varia extrinseca capita, venalitatem publicorum Officiorum cum publico bono pugnare posse, atque aded frequenter esse mortaliter grauem, optime prosequitur supra Caietanus,

ictanus, & præiuerat Sanctus Thomas Opusc. 21. ad quintum *quæsitum*; subscribuntque Soto l. 3. de Iust. q. 6. art. 4. Azor Tomo 3. l. 8. c. 7. de venditione. Rebellus 2. p. l. 9. q. 18. sect. 2. Less. l. de Iust. c. 32. n. 28. Auerfantur quoque eam venalitem Petrus Gregorius l. 47. Syntag. cap. 1. & Adamus Gontzen l. 7. polit. c. 22. n. 16. ac 18. post Nouellam 8. Coll. 2. tit. 2. in præfat.

9. Ratio est, quia per huiusmodi venalitem, viri alioqui digni, vel coguntur annumerato pretio emere quod propter virtutem debebant gratis accipere; vel (quod frequentissimum est,) coguntur carere publicis officiis seu dignitatibus, non absque aliquo dedecore, & magno publici boni detrimento. E contrario autem indigni, quia ut plurimum abundant opibus, facile ad publica officia prouehuntur, quæ grauis est deceptio Reip. contra iustitiam commutatiuam, ac proinde obligans ad restitutionem, ut Lessius rectè notauit, lib. de Iust. c. 12. n. 129. Ad hæc, per eam venalitem obtunditur ingeniorum acies, hebescitque vigor mentium, quæ ad studia & dotes publicis officiis consentaneas committerentur, si illhac aditus ad honores pateret. Denique qui prius emit officium (ut Basilius Imperator in commonit. ad Leonem filium c. 43. probè monuit,) cum non emerit nisi ut lucretur; eo ferè venit, ut sigillatim vendat; quod yniuersè comparauit pretio, caperetque cum Iustitiæ dispendio, iteratum vacuari marsupij tumorem: quod tametsi simoniacum re vera non est, ut Petrus Blesensis epist. 95. malè existimauit, est tamen foedum & iniquum. Hæc omnia frequentissimè, (tametsi per accidens,) præfecturarum secularium venalitem commacu-

lant, cùm non honestatur per publicam necessitatem. Quod ergo ferè vsu venit in officiorum secularium venditione & emptione, valet multo magis circa religiosam præfecturam, etiamsi eius emptio ac venditio non esset semper per se sacrilega, qualem re vera esse præmisimus.

10. Posterior venalitas, quam appellabam Similitudinariam, & cuius vsus periculosior est hoc tempore, etiam in familiis alioqui benè constitutis, sordet multipliciter. Ac primùm omnes maculæ, quibus venalitas præfecturarum secularium plerumque dehonestatur, vt vidimus, habent hîc quoque locum. Nam & indigni quique hac ratione crepunt ad dignitates, & digni arcentur ab iisdem. Item vigor mentium sopitur, & acies ingeniorum hebescit. Ac vt munera suppetant, vnde perpetuatio dignitatum, vel promotio ad altiores gradus obtingat, laxandum sæpenuerò est, vbi fuisset contendendum: & iis indulgendum est, quibuscum seuerè agi, disciplinæ ratio ferebat. Nimirum munus non tantùm excæcat oculos, vt habetur Exod. 23. sed etiam vt addit Siracides c.20. *quasi mutus in ore, auertit correptiones*. Sensus est; munera esse in ore Munuscularij, (verbum est Ioannis Sarisberien-
sis, l.1. Polycr. c.11.) veluti frænum, aut linguarium, quod elocutione prohibeat, & hominem efficiat mutum, ne corripiat in exhibente munera, quod alioqui clamosa & strepera obiurgatione infectaretur. Bellè (si tamen solidè) Dionysius & Lyranus, per *mutum in ore*, intelligunt ranæ speciem, quam Græci καλάμιτα appellant, cuius iniectione in os canis latrantis, prohibetur latratus. Additque Albertus l.26. De Animal. Si huiusmodi ranæ ossiculus, lebeti

lebeti in quo aqua ferueat, injiciatur, fore vt illico ebullitio refideat, & aqua detumefcat atque deferueat. Similiter enim quantumcunque feruens Præfectus, & paratus zelo Iuftitiæ insurgere in aliquem noxium, fi munus ab eo admittat, pōnet illico iras; nec vltra allatrabit reum, erga quem est emollitus acceptione muneris. Et volo Præfectum munera admittentem, sapientem alioqui & iustum eſſe: nam talem quoque Præfectum, prudentem inquam & iustum, ſubuertendum & excœcandum eſſe per munera, diſertè monuit Spiritus ſanctus, Exod. 23.

Quod ſi munera, Sapientum excœcant lumina, inſipientium quid non faciunt?] Argumentum eſt Iſidori Peluſiotæ l. 5. epiſt. 182. Quid inquam Ordini commodum in munerum delatione, atque aded in ſota vniuerſi cœtus rectione expectandum erit, ſi præterea ij, penes quos eſt dignitatum diſtributio, ſecundum prudentiam carnis, quæ mors eſt, & mea apud Deum inſipientia, diſtribuant dignitates religioſas; fixum habentes eos duntaxat honeſtare, qui minùs ingenio valeant, aut ſint meticuloſiores, & obſiſtere inepti, quicquid tandem audeat & machinetur is cui ſubſunt? Sunt enim quidam Politici ſpirituales in Eccleſia, nec deſunt in religioſis cœlibus, qui imitatione exprinunt Theophilum Alexandrinum, vaſtrum Antiftitem, & ex carnis ſpiritu mundi legibus, illud præter cætera indignè ſeruantem, vt nunquam ſacras inſulas vlli committeat, quem videret ingenio & prudentia exquisita collere: ſed ſerè hebetes tantum, inter quos, ac ſupra quos, ſecurè regnaret, promouebat, aut promouendos curabat, quâ patebat ambitus Orientalis eccleſiæ vniuerſæ. Hancque fuiſſe germanam cau-

sam, cur electioni S. Ioannis Chrysostomi in Antistitem Constantinopolitanum, ad rabiem vsque obstiterit; quod de viro sapientissimo, & robustissimi pectoris, circum agendo pro nutu, aut frangendo desperaret, scribit in S. Chrysostomi historia Georgius Alexandrinus. Si igitur munuscularij distributores dignitatum religiosarum, non modò munusculum visco capiantur, sed etiam hoc Politicismi cancro exedantur, actum planè videri debet de distributione dignitatum, vniuersaque rectione: Nam hinc hebetes, vt cristis, politici Præfecti sit locus; inde à virtute malè constituti, exoculatis & mollitis per xenia & dona diribitoribus, occupabunt soli prima subsellia, iudicio diribitorum munusculariorum: quæ quanta sit corruptela atque peruersio, nedum labefactatio & succussio religiosi spiritus, nemo satis explicet. Tuncque comprobari ait Cantipr. l. i. Apum. c. 2. n. 1. quod ait Sapiens: *Vidi seruos in equis, & Principes quasi seruos ambulantes in terra*, Eccl. 10. Itaque penes hæc incommoda, æquè similitudinaria ista venalitas Religiosarum dignitatum improbanda est, ac propriè dicta venalitas officiorum secularium, vt præmissi.

II. Considerandi verò præterea sunt spurci naturales, similitudinariæ huius venalitatis in religiosa familia, tum ex parte munusculariorum, tum ex parte præbentium munera. Quoad munuscularios, liquet interuenire avaritiam, siue captent munera, siue admittant non captata. Nam viri sanctissimi quos avaritia non contaminabat, æquè puri deprehensi sunt in excutiendis manibus suis ab omni munere, ac in donis non aucupandis; indèque celebrati sunt tanquam illimes ab avaritia, quod munera respue-

respuerent vltro delata. Videndus de Eugenio S. Bernardus l. 3. de Confid. c. 3. & Ioan. Sarisber l. 5. Polycrat. c. 15. Rursusque de Martino Presbytero Cardinale Sanctus Bernardus l. 4. de Confid. c. 5. Qui igitur munera vel acceptant, vel, (quod turpius est;) aucupantur, sordent ab avaritia, & turpi cupiditate. At hæc quàm tetra sit nota in homine religioso; quàm, inquam, indignum & fœdum sit, hominem qui calces sæculo illisit, regredi ad finem rerum terrenarum, quem abiecit, circum se denuò aggregandum, res ipsa loquitur. Spiritus Sanctus, nihil esse auaro scelestius, disertè pronunciauit. Quod si de quocunque auaro verum est, (vt est sanè verissimum) deficiunt verba, quibus deprehendatur virulentia & malignitas avaritiæ, in homine elongationem ab avaritia sanctè professio, & eius excisionem ritè pacto cum Deo. Nolo hoc vlcus fortius premere, quod & per se exundet eius sanies, & interiorius §. 3. recursurus sit de ea virulentia sermo.

12. Iam verò Religiosos munerarios, exhibitione donorum superbiam ferè, & ambitionem suam rodere, cum summus Pontifex Clemens VIII. sua e muneribus constitutione, (quam euiguisse donandum est,) annotauit num. 8. hancque fuisse ferè ricam illius constitutionis edendæ causam mo-
nit Diana Tract. de Paupertate religiosa, Resol. 12. iam iam olim creditus Cyprianus in Prologo libri Oper. Christi Cardinalibus *sub finem*, Nam cum postulasset Religiosum ad munera porrectas manus non claudere, subdit paulo post, quo hæc munus exhibitio pertineat; nempe vt qui munera bent, per fas aut nefas ad loca superiora se ingerant. Hæc verò est cæcitas detestanda. An enim tanta

est sarcinæ cupiditas, tantumque dominandi in ceteris desiderium, ut etiam in domo humilitatis, aditus ad personatos honores, malis hisce artibus, aperendus videatur? [*O curas hominum* (exclamat in hanc rem Petrus Blesensis epist. 28.) *ô quantum est in rebus inane!* *ô inanis gloria!* *ô ambitio cæca!* *ô terreni honoris inexplicabilis fames!* *ô tinea cordium, animarum subuersio, cupiditas dignitatum!* Vnde obrepfit hæc pestis? unde eualuit hæc execranda præsumptio?] Leges cætera, quibus homo disertus æquè ac pius, concitatur, in hos (ut vocat) bestiis omnibus bestialiores, quærentes ducatum honoris, & currentes ad cathedras pestilentie, ut se & alios super quorum capita impositi sunt, extremo exitio inuoluant. Potenter item ac validè in huiusmodi vesaniam conclamat Sanctus Chrysostomus hom. 29. in Epist. ad Rom. *sub finem*. Auerfanda igitur est munerum exhibitio atque captatio, tam fœdæ cupiditati obstetricans.

13. Virulentiam rei munerariæ per effectus suos & causas hætenus satis expressam, frustra videres, aduocatis in huiusmodi corruptelam testimoniis Scripturarum, & Sanctorum Patrum exagitaturus. Scripturas bene multas in hanc rem accumulât Melissa l. 2. serm. 7. & 8. & Antiochus homil. 9. ac Petrus Damiani Opusc. 36. Sanè Iob. c. 15. contestatur, ignem deuoraturum tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Quem locum aduersus suos administratos munera accipientes, allegauit Sanctus Ioannes Eleemosynarius, ut scribit Leontius vitæ eius author c. 4. Et Dauid eos in quorum manibus iniquitates sunt, à quibus longè auerti cupit, dexteram aut repletam muneribus, Psal. 25. Illud verò, unde

ade acceperint Melissa & Antiochus, non inue-
 io. *Perdit seipsum, qui accipit munera. Qui autem
 sit acceptiones munerum, viuet.* Nimirum, vt ait
 Antiochus, [Quisquis captat munera; aut plus
 uam par sit quærit possidere; item pecuniæ auidus
 : fœnerator; quatuor hi, vnum eundemque trahunt
 irrum, sed eo præduce qui superbiæ auriga est &
 princeps, &c. Non igitur æquum fuerit, vt qui sa-
 e sunt mentis, tam cruenti hostis fræna patiantur;
 illius aurigatione cum suo auriga in puteum ab-
 piantur supplicij.] En quomodo perdat seipsum
 si accipit munera, iuxta Scripturam allegatam.
 periunt plenius captationis vel acceptionis mu-
 rum malignitatem; qui de ea vitanda disserunt:
 ilo de Iudicis officio Isido. Pelus. l. 5. epist. 182.
 August. c. 15. Regulæ. Blesensis epist. 10. *in fine.* Pe-
 is Damiani dicto opusc. 31. Raymundus Iordanus,
 lo nomine Idiota, in opere de oculo mystico c. 6.
 um. 6. Ioannes Sarisber. l. 5. Polycr. c. 15. Bernar-
 s de modo benè viuendi, serm. 61. Basilii in c. 1.
 aie ad illud *diligunt munera.* Optimè creditus Am-
 osius, reuera Hilar. Diaco. 1. Cor. 6. ad illud, *sed
 sub nullius redigar potestate,* notat, Apostolum no-
 lle munera accipere, ne auctoritatem magisterij
 ncessari sibi à Domino, inclinaret. Non enim po-
 t constanter argui à quo accipitur, maximè cum
 o promptus ad dandum sit, vt sibi humiliet præ-
 fitum. Vnde & dicit, *sed ego sub nullius redigar po-
 até.*] Et 2. Cor. 7. ad illud *Dederunt Deo, deinde
 is,* admonet esse qui datis muneribus [Redi-
 int præpositos suos, vt vitia eorum patiantur, nec
 quant; quia munera excæcant oculos, & vim au-
 ritatis inclinant.] Redolet quoque in superiore

ea agendi ratio alium animum à paterno , iuxta illud Sarisberienſis cum Adriano Papa agentis l. 6. Polycr. c. 14. [Si pater es, quare à filiis munera & retributiones expectas?]

14. Iurè igitur Cluniacenses in Constitutionibus sub Hugone 5. editis tit. de muneribus , excommunicatione mulctant inuehentes hanc munerum pestem in religiosum cœtum , cum de electionibus agitur. Quod fulmen in eos maximè vibrandum esset , quorum partes sunt Ordinum puritati & conservationi consulere , si piceatis manibus deprehenderentur. Quo in genere , brevis sed vehemens ac fortis de more est, increpatio qua Isidorus Pelusiotæ Lucium Archidiaconum ferit , ex electionibus quæstum facientem. Cum enim pro Archidiaconi munere, Præsuli assisteret, isque siue præ senio , siue præ mollitudine omnia Archidiacono permetteret, homo philargyria corruptus, totus erat in marsupiiis eorum qui prehensabant dignitates ecclesiasticas vacuandis acceptione munerum. Et , quod Andreas Sottus ad l. 5. epistolarum Isidori benè annotauit, erat Lucius ille de cœtu Religiosorum , æquè ac Maro & Zozimus. Vnde & dignitates, quæ prehensabantur, æquè erant religiosæ , cuiusmodi in Occidentali Ecclesia iam olim fuerunt Canonico-rum Regularium. Itaque Isidori epistola huc bellissimè cadit. [Oculi (inquit,) sunt Episcopi, venerandi altaris Diaconi. Tu verò cum horum sis permissione diuina princeps , totus oculus esse debes, perinde ut illa multis oculis prædita animalia, (quæ propinquo ad Deum accessu imitaris ; non vita , ut audio, sed sola sacri muneris functione;) neque per improbas actiones offundere tenebras, & venerabili illi

li illi sodalitio, ac cœtui, & Episcopo, qui tali absque iudicio obsequitur. Neque diuinum altare, auaritiæ iniquitate contaminare, neque electiones quæstui habere, vt ex illarum pretio opes ac reditus tibi compares. Nam eos qui columbas vendebant, Christus flagellatos è templo proturbauit. Quare ne tu quoque vnâ cum illis expellare, desine tales diuitias colligere, & materiam ac pabulum futuro igni sempiterno præparare.]

15. Non existimo operæpretium; aduocare in hanc causam; quæ profani, aduersus Præfectorum, & quorumcunque Magistratuum piceatas manus, prouincias per accepta munera exhaurientes, iam olim in Ethnicismo sanxerunt. Neminem sanè later, quanta olim vigeret profusio in muneribus præsertim natalitiis ac saturnaliis. Omnino multa ex variis in eam rem congescit Martinus à Roa lib. de die Natali sacro & profano c. 12. & 13. Bellè nominatim Hispanus Poëta lib. 8. irridet Clytum qui sæpius in anno natale suum celebrabat, vt munera ab amicis eo colore emungeret.

*Vt poscas Clyte munus, exigâsqûe
Vno nasceris octies in anno;
Et solâs puto, trêsvè, quatuorvè
Non natalitias habes Calendas, &c.
Quod si ludis adhuc, semelq, nasci
Vno iam tibi non sat est in anno,
Natum te, Clyte, non semel putabo.*

Quamuis autem res ita haberet quoad priuatos, constat tamen Magistratibus vetitum, etiam natali suo aut Saturnalibus accipere munera. Id quod Plinius docet l. 4. epist. ad Vrsu[m], agens de Iulio Basso, quem Bæbius Macer Consul designatus, ob accepta

diebus illis munera, reum egit repetundarum. Nam cum Bassus, quæ alij furta ac rapinas appellabant, ipse munera vocaret, subdit Plinius; [sed lex, munera quoque accipi vetat.] Vtique lex Cincia de donis ac muneribus, quam denique extorsit improbitas maiorum, quibus inferiores stipendiarij ac vectigales, bello hoc prætextu esse cœperant, vt Liuius narrat. Iuliam item legem de muneribus, exhibet syllabus legum Romanarum. Quod apud Græcos, Præfecti & Iudices ferrent sententias adhibitis fabis, idcirco Pythagoras esitatione fabarum interdixit, significans necessariam esse Præfectis abstinentiam à muneribus, vt est apud Nicetam lib. 1. Thesau. c. 4. Quid Thebani Plutarcho autore? An non Iudicum & Præfectorum simulachra, vt absque oculis ne hominum personas respicerent, sic absque manibus efformabant; vt munerum abstinentes significarentur? Vbi verò ad Magistratum vt ad auream messem ascenditur, sicut ille iocabatur, Magistratus oculatas manus habent, quod habet Plautina Comœdia: Iudicia quippe, prostant in manibus. Sed hæc vt externa missa facio, nostrorum Iurisperitorum SS. inquam Patrum, quos Leontius Byzantinus, admirabiles S. Spiritus consiliarios egregiè vocauit, suffragio contentus, quibus subscribens Petrus Blesensis episto. 10. illud scripsit memorandum. [Peremptorium est in Principe (& æquè in quouis Superiore) auram adorare munerum. Teste siquidem Propheta, in quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus. Transibunt verò iniquitates in pœnam, & munera in dolorem, quia testimonio Iob, *ignis deuorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt.*

16. Cæterum frustra Scripturas, frustra Patrum increpationes, in hanc abusionem producimus. Nam qui talia peccant, absurdesunt ad huiusmodi tonitrua. Itaque dignissima res est, in quam supremi Ecclesiæ excubitores, ipsæque Vigilum Princeps, animaduersionem suam non neget. Nobis homulis, ne tutum quidem est talia aduertere; enunciare verò & vituperatione prosequi, ad exploratum crimen pertinet, nec qualecunque. Quod enim Geneuæ, Caluino tyrannidem exercente, seruatum scribit Hieronymus Bolsec, non minùs hic locum habet: Nimirum vt si quis vocem paulò liberiores emitteret, illico proscriberetur vt Libertinus, vel Atheus, aut reus violatæ maiestatis, eoque nomine confestim extruderetur. Vir zelo diuini honoris motus, cùm in suorum cœtu plenario, ausus esset perpaucis hanc in sacro ordine luem damnare, non modò muneribus omnibus quantumcunque minutis exclusus est, (quod illi leuissimum fuit,) ac locum perdidit; sed etiam factione eius qui se notatum putabat, apud viros Principes suspectus factus, festucis inanum imò falsarum suspicionum in trabes amplificatis, experimento didicit etiam in vinea rubos nasci, vt habet Nazianzeni paroemia.

17. Porro non diffiteor, inferiores, superioribus quibus in religioso ordine concredita est præfecturarum distributio, debere munera; sed qualia præscripsit Sanctus Gregorius l. 4. in 1. Reg. c. 10. ferè in fine libri circa illud, & non attulerunt ei munera. [Spiritualia, (inquit,) munera Rectoribus nostris tribuimus, quando debitam eis honoris reuerentiam deferimus, & ea quæ præcipiunt magna deuotione seruamus. Magna enim munera sunt reueren-

tia honoris, & humilitas subiectionis. Quia dum
 rectoribus nostris, & intus per humilitatem subdi-
 mur, & per exteriora obsequia foris honoris reue-
 rentiam exhibemus, munus ei vnum præbemus à
 corpore, aliud à corde. Vt ergo superborum typum
 insinuet Propheta, non dicit, *Non attulere ei munus;*
 sed *non attulere ei munera*, quia dum electos prædi-
 catores despiciunt, eis utique honorem à corpore
 offerre dedignantur, & humilitatem à corde.] Ho-
 rum munerum superioribus deferendorum obliga-
 tionem humilibus subditis merito iniungit Grego-
 rius. Et absit ut ea velimus negata, cum ista in ne-
 ra excludi volumus, quorum delatio ex Præfecto-
 rum auaritia, vel inferiorum superbia proficiscitur.
 Per huiusmodi munera (ut est apud Ioannem Saris-
 beriensē l. 7. Polycrat. cap. 17.) bonus & proba-
 tus religiosus, [ad Petrum suum formidet accedere,
 ac ne clanculo quidem, per impluvium auri, ac si
 per tegulas Iupiter elabatur in gremium Danaës, sic
 in sinum Ecclesiæ (*regularis*) proci descendat in-
 certus.] Vel si talis est inferior malè sanus, sit alte-
 rius genij eo nomine dignus Præfectus. [Decerne
 Pastorem, (ait Sanctus Bernardus epist. 42. incur-
 ram ouem, vultumque gerentem deorsum, quan-
 tumvis sursum aspiciat cum per terrena affectat pri-
 matum, componens cum Pastore eiusdem genij;)
 Decerne inquam Pastorem, more pecorum sensibus
 incubare corporeis, hære infimis, inhiare terre-
 nis, (quæ omnia facit captator munerum,) & non
 potius erectum stare ut hominem, cælum mente
 suspicere, quæ sursum sunt & quærere & sapere,
 non quæ super terram?] Video bellissimè & veris-
 simè in me hæc proloquentem casura, quæ de se
 conti-

continenter subdit S. Bernardus; [Cæterum mihi indignatur si vel nutum facere audeam, iubetque manum ori apponere, dicens me Monachum, qui non habeam iudicare de Prælatiis.] Repono quod ad ista S. Bernardus, vna duntaxat aut altera vocula immutata, [Vtinam & oculos mihi claudas, vt nec cernere possem quæ contradicere prohibes. Magna verò præsumptio, si ouis cum sim, in ipsum Pastorem meum lupus sæuissimus vanitatem & curiositatem (imò cupiditatem & conterminam Gieziticæ lepram) irruere cernens, infremuero, quo ad meum fortè balatum, cruentis bestiis à quopiam occurratur, & succurratur perituro? Quid facient de me qui ouicula sum, quæ & in ipsum pastorem tanta feritate insiliunt? Et quidem si non vult vt clamem pro se, nunquid non & pro me balare licebit? Sed & si ego silco, ne ponere videar in cælum os meum; clamatur tamen in Ecclesia, *Dextera eorum repleta est muneribus, in quorum manibus iniquitates sunt.*

S. 2. Negotiationem populariter dictam, à religioso statu non abhorreere, quæ suadere videantur. Mediastini disputatio.

18. **S**eposita est negotiatio dignitatum religiosi Ordinis, quam vel Simonia, vel superbiæ & auaritiæ abortionem esse, diffiteri non licet. Et dimittenda item est illa vt S. Augustinus concio. 5. in Psal. 70. nominat *detestanda negotiatio* Pelagianorum, opera sua & negotia iactantium, excluso diuino in ipsis negotio. Nam hæc quoque negotiatio, planè aliud pertinet. Quare hærendum nobis hoc loco est, in negotiatione circa merces populariter di-

Etas distenta; quæ quomodo ad mercaturam se habeat, paucis attingit Gabriel, in 4. dist. 15. q. 10. art. 1. notab. 1. aduertens mercaturam, omnem planè mercis emptionem complecti, atque adeò esse quid vniuersalius negotiatione, quæ strictior est, & sola distractione mercium ad lucrum ex reuenditione coëmptarum, interposita mutatione continetur. Hic tamen vocum rigor passim negligitur, nec erit cur à nobis exquisitè teneatur. Aliter mercatorem à negotiatore sècernit Gutierres cum aliis Iurisperitis Tract. de Gabellis q. 93. n. 42. 43. & 45. nempe quod negotiator vel ex vno solo adiudicatur, mercator autem ex sola actuum frequentatione. Quod permagni refert ad pronunciandum de sensu Canonum interdicentium sacris hominibus negotiatione, non tamen discriminat quasi substantialiter, mercaturam & negotiationem, neque negotiationis notionem extrahit à mercibus vulgaribus. Itaque populariter dictarum mercium negotiationem, à statu religioso non abhorreere; sed per Religiosos saluis & intemeratis sacrorum institutorum legibus obiri posse, suaderi videtur, his pro Mediatini placito argumentis.

19. Primò, mercatura non est aliquid ex obiecto, vllisve necessario adiunctis malum. Imò res est generi humano commoda, & necessaria ad exigendam vitam, ac quorundam penuriam ex aliorum vbertate sarcendam. Ita Scholastici in 4. d. 15. vel 12. q. 77. art. 4. aut tractantes contractum emptionis ac venditionis, vt Mol. tract. 1. d. 339. & Abul. q. 223. in c. 25. Matth. & summistæ. V. *Negotiatio*, vel V. *Emprio*. Fateor esse quasdam negotiationes & mercaturas, ex obiecto, quasdam ex adiunctis illicitas.

V.G.

V.G. Negotiatio qua aliqui impij (vt Victoria Re-
lectione 5. sect. 2. & Molina tract. 2. disp. 35. concl.
4. expostulant,) liberos homines absque vlllo ido-
neo titulo vendunt, nequissima est. Similiter nego-
tiationem Idololatriæ seruientem, tanquam ex ob-
iecto prauam, insectatur Tertullianus. l. de Idolol.
c. 11. [Negotiatio (inquit) seruo Dei apta est? Cæ-
terum si cupiditas abscedat quæ est causa acquiren-
di? Cessante causa acquirendi, non erit necessitas
negotiandi. Sit nunc aliqua Iustitia quæstus secura
de cupiditatis & mendacij obseruatione; in crimen
offendere Idololatriæ eâ opinor, quæ ad ipsam Ido-
lorum animam & spiritum pertinet, quæ omne dæ-
monium saginat, an non illa principalis idololatria,
viderint, si eadem merces; thura dico, & cætera pe-
regrinitatis sacrificium Idolorum. Etiam homini-
bus ad pigmenta medicinalia, nobis quoque insu-
per ad solatia sepulturæ vsui sunt. Certè cum pom-
pæ, cum sacerdotia, cum sacrificia Idolorum, de pe-
riculis, de damnis, de incommodis, de cogitationi-
bus, de discursibus, negotiationibusve instruuntur,
quid aliud quàm procurator Idolorum demonstra-
ris?] Agere Tertullianum de ea tantùm negotiatio-
ne quam dixi, liquet ex his quæ subiungit. [Nemo
contendat posse hoc modo omnibus negotiationi-
bus controuersiam fieri.] Et paulò post. [Nulla igitur
ars nulla professio, nulla negotiatio, quæ quid
aut instruendis, aut formandis idolis administrat,
carere poterit titulo Idololatriæ, nisi si aliud omni-
no interpretemur Idololatriam, quàm famulatum
idolorum colendorum.] Damnat igitur Tertullia-
nus, eam duntaxat negotiationem, quæ Idololatriæ
est administra, ac proinde mala est ex obiecto: quod

quamuis non semper contingat, etiam circa ea quibus Idololatra ad falsi numinis cultum abutitur, ut habetur ex iis quæ Sanches l. i. in Decalo. c. 7. disputat, contingit tamen aliquando. Plerumque item negotiationem, per accidens, vitio negotiantium inquinari, est extra controuersiam. Idque vnum voluerunt nonnulli Patres, mercaturæ in speciem infensi, præsertim Clemens Alex. l. 3. Pædag. c. 11. Author imperfecti in Matth. homil. 38. S. August. in Psal. 70. ad illud, *quoniam non cognoui litteraturam*. S. Leo Episto. 92. c. 9. & habetur cap. *qualitas* de pœnit. Dist. 5. Verum abusio per accidens adiuncta, non inquinat actum cui adiungitur: alioqui nihil erit purum & labis experts, cum nihil sit aded sanctum, in quod vitio nostro & voluntaria abusione non possit contaminatio cadere, ut benè monuit Nazianz. orat. 20. num. 19. & August. l. De vera Religione c. 20.

20. Cum igitur mercatura, & negotiatio de mercibus indifferentibus, pura sit ex obiecto, & per accidens possit esse illimis ac nitens, quid est quod prohibeat eius exercitio Religiosos? Imò expedire videtur ut per eos potius exerceatur, quippe qui sincerè & absque ascititiis maculis illam exercebunt. Nec est verum, quod idcirco Religiosi deiciendi sint de gradu, & exuendi nobilitate. Quin potius si incundo Religionem retinent nobilitatem pristinam, de quo certatur sententiis inter Iurisperitos, (rectè tamen affirmante Ludouico Romano singulari 37. ubi Pignolatus alios adducit, itémque Gulielmo Benedicto in c. Raynutius de Testam. V. & *Vxoræ* decis. 1. n. 212. ac etiam Tiraquell. c. 27. de Nobil. præiueratque Saluianus lib. 4. de prouid.)
pote-

poterunt absque retentæ in eo statu nobilitatis detrimento exercere mercaturam, vt faciunt seculares; quorum nobilitati nihil officere mercaturæ exercitium, varij docent. Videndus Turtura l. 1. De vita Hieronymi Æmiliani c. 2. Poggius l. De Nobil Straccha l. De Mercat. part. 2. n. 17. & 18. Adamus Gontzen l. 1. Politic. c. 9. Cepola & alij adducti à Tiracuello l. De Nobil. c. 33. *sub finem*. Ab his tam multa mercaturæ decora congeruntur, vt non sit timendum ignobilitati & deiectioni Religiosorum, si eam sanctè & purè exercent.

21. Secundò viri sanctissimi fecere mercaturam; non modò antequam sæculo valedicerent, vt S. Franciscus, sed etiam cùm iam ad aratrum manum misissent, seque mancipassent Dei obsequio. Sic Sanctus Abraham ex Monacho Episcopus, referente Theodoro in *Dialogo*. c. 17. ad proximos iuuandos negotiationi se dedit. S. item Franciscus Xauerus, vt scribit in eius rebus gestis Lucena l. 10. c. 26. mercatorum famulum se addixit in mercaturæ exercitio, vt ea ratione penetrare posset ad Sinas. Quotidianum quoque est, vt in iis oris in quibus nomen Christianum aut Catholicum est exosum, naui ac strenui rei diuinos curatores, quantumuis religiosum statum professi, mercaturam faciant. Quod tamen ab eis ex fine rei Christianæ promouendæ fiat, potius quàm ex studio augendi rem domesticam, tamen inde certum argumentum ducitur, mercaturam neque inhonestè fieri, neque dissentaneè à religioso statu: alioqui viri mundo perfectè mortui, & vt Cassianus Collat. 18. c. 7. loquitur, *Vini Martyres*, negotiatorum personam non induissent, etiam ob finem extrinsecum optimum. Sicut nemo ob finem

quantumvis sanctum, velit agere lenonem, aut prostibularium.

22. Tertio olim Monachi sanctissimi, tametsi mercatores non appellabantur, tamen reipsa quasdam merces suas promercales exponendo, faciebant mercaturam, & negotiationem obibant. Nam etiam in Iustiniani constitutione l. 12. C. *negotiatores ne militent*, qui præsunt ergasteriis, siue opificinis, negotiatorum nomine veniunt. At innumeros pios Religiosos opificia sua distraxisse pretio, testatissimum est. Sic enim Monachos Abbatis Aphtonij exercuisse omnes artes, & ex opificiis diuenditis victum parasse; quod verò supererat, per mulierum monasteria & carceres distribuisse, scribit Palladius in Aphtonio c. 39. laus. Eandem fuisse praxim piorum Monachorum, habetur ex Cassiano Collat. 18. cap. 7. De Palamone Monacho. Idem legitur in sancti Pachonij rebus gestis. Archebium triplicato sibi penso operis manuum, per annum, dissoluisse debitum centum solidorum, quod mater contraxerat, scribit Cassianus lib. 5. De Instit. c. 38. S. Vitalis Abbas ingressus Alexandriam, confecto omnium meretricum catalogo, cœpit laborare opuscula, & accipere per singulos dies siliquam vnā; vnde singulatim nunc hanc, nunc aliam meretricem, à nefario opere auocabat per noctem vnā. Sanctum Arsenium Abbatem, catenas è palmarum ramis à se contextas vendentem, describunt eius acta. Eiusdem generis est, quod non paucos Monachos legimus rei librariæ dedisse operam, & ex descriptione codicum pretio facta, victum parasse. Præstitisse id Lucianum Monachum habetur in vita S. Epiphaniij. Idem de quodam Simeone scribit Cassianus l. 5. De Instit.

Iustit. c.29. Est qui referat, Theodosium iuniorem æmulatum Monachos, scribendo victum parasse. Sed Nicephorus quem allegat ex l.14. c.3. id non habet: sed duntaxat tam concinnè & expeditè sacros Codices descripsisse Theodosium, vt potuisset inde parare victum, si libuisset, vt faciebant plerique sancti Monachi. S. Hilarion, vt in eius rebus gestis scribit Sanctus Hieronymus, cum Siciliam esset ingressus, in quodam deserto agello lignorum quotidie fascem alligans, imponebat dorso discipuli, quo in proxima villa venundato, & sibi alimoniam, & iis qui fortè ad eos veniebant, pauxillum panis emebant. Nihil denique frequentius in historiis veterum ascetarum, quàm quod labore manuum, ac opificiis suis diuenditis, victum pararent, & ad pleraque sancta opera subsidium acquirerent, quæ est vera negotiatio. Ac ne per simplicitatem, peccatum hac in parte à piis illis, sed illiteratis Monachis quis arbitretur, habemus suffragatores eiusdem usus, Doctores Ecclesiæ eminentissimos. Nam Sanctus Basilius Reg. fusior. 37. & 42. laborem in artificio vendibilibus positum, vt suppetat Monacho, vnde tribuat necessitatem patienti, mirè commendat. Item S. Augustinus l. De opere Monacho. c.22. & 25. valdè probat, vt qui aliquando in sæculo opifices fuerunt, admittantur in monasterium, ad ea lucrosa opera exercenda. S. quidem Basilius Reg. 285. breu. ambigit an inter fratres, (id est an inter duo Monasteria,) fas sit exercere hanc negotiationem venditionis opificiorum: Tandem tamen, præsertim si aliqua necessitas urgeat, annuit vt inter fratres quoque, ita fiat. Honestatem verò eiusdem mercimonij inter monasterium & seculares, sup-

ponit vt exploratam. Et apertè idem agnoscit S. Benedictus in Reg. c. 48. Improbatur sanè à P. Damiani l. 6. Epist. 32. quod interdum fratribus ex artificio vtilibus, quodlibet, impune licet, vt de Mauro quodam in aliquo monasterio opifice, ait. Sed hæc sunt vitia moderatorum, non opificij ex se honesti. Nonnulli item improuidi Monachi, laborem in conficiendis opificiis quæ diuenderent, vertebant in cladem pietatis, opprimentes se labore, vt memorat Cassianus l. 7. c. 10. tamen ea spiritus suffocatio per nonnullos improuidos, nihil derogat pro studio cæterorum, qui ea ratione præter lucellum ad vitam sustentandam necessarium, declinabāt otium, quæ nulla est Religioso exitialis pestis; vt præter cæteros egregiè prosequitur S. Hier. Epist. ad Rusticum de Monachi Institutione. Denique nonnullis visum est, opus manuum, quâ victus parandi, quâ otij declinandi gratia, tantoperè Monachis esse necessarium, naturali ac diuino iure, vt necessariò dare illi debeant operam. In quam rem pleraque habet Cassianus l. 10. c. 8. & Isido. Pelus. l. 1. epist. 49. Quod tamen si rejiciunt Rupertus l. 3. in Regul. S. Benedicti à c. 4. & S. Bonauent. l. de Paupertate Christi contra Guillel. de S. Amore q. 1. *sub finem* & q. 2. nec reuerà vt præcisè necessarium, aut in præcepto positum assignatur à Patribus opus manuum in Monacho commendantibus, vt à Hieronymo supra, & à S. Augustino l. De Opere Man. tamen certum est, opus Monachorum in finem parandi inde victus, & subsidia piorum actuum, esse laude dignum & meritorium, tamen si Religiosorum negotiationem contineat. Videtur enim hîc quoque locum habere illud Athalanci apud Cassiodorum l. 9. epist. 4. [sint sedula o-

peratione

peratione continui quæstus; inuidiam non pauescant. Quod ars dicitur, à crimine liberatur.]

23. Quartò est alia antiqua praxis Sanctorum, apertè inuoluens negotiationem. Plerique olim sancti Religiosi, habuere pueros seculares conuictores, quos intra cœnobìa & virtute & literis, etiã mitioribus imbuebant, ipsimet victum illis suppeditabant, & educabant corpore & animo. Ita habet S. Basilius non modò in Reg. Breuior. Interro. 292. vbi approbatur Magisterium puerorum, quod posset accipi de externis pueris non conuictoribus; sed etiã Regula 15. fusarum, vbi latè præscribitur forma pueros conuictores educandi, donec adolescant, & vel adulti facti, adscribantur Monachis, vel si voluerint, dimittantur. Quod imitatum S. Benedictum, constat ex c. 59. Reg. & ex S. Gregorio, qui l. 2. Dialo. c. 3. *in fine*, nominatim inter nobiliũ Romanorum filios in cõuictum S. Benedicti adscriptos, memorat SS. Maurum & Placidum. Idquẽ multis post sæculis æquẽ seruatum Cassini, liquet ex Actis S. Thomæ Aquinatis, quem puerulum in eo cœnobio conuictorem Monachorum fuisse, ac cum primis litteris hac sinceræ pietatis suxisse, disertè produnt. Commendat plurimùm eam S. Benedicti de puerorum conuictorum educatione sollicitudinem, Turrecremata Tract. 13. in Reg. S. Bened. Scribit quoque Ioannes Diaconus l. 2. Vitæ S. Gregorij, c. 46. sanctissimum illum Pontificem, puerulos Anglos in conuictum Monachorum tradidisse, vt à prima ætatula, ad rectam fidem & bonos mores informarentur, adhibitis in eam curam insignibus viris: Quales inter Anglos Beda, eiusque deinde successor Albinus, præceptor Caroli magni; & qui Albinum

in eo item munere secutus est Rabanus Maurus. Videndus de hac antiqua Benedictinorum praxi Trithemius in Chron. Hirsaug. anno 854. & 890. ac 952. nec semel alibi. Itémque Acta S. Gildæ c. 3. & 11. & Aymoinus libro de Vita S. Abbonis Floriac. c. 3. Multa vniuersè de scholis puerorum in Monasteriis signauit Sauaro ad epistolam 11. libri quarti Sidonij. V. Monachus. Similiter ad Moniales, transmitti quoque solitas, etiam à remotis oris, puellas conuictrices, scribit Beda, in actis S. Eartongotæ, initio. Exploratum igitur est, viguisse olim vsum informandi in cœnobiis seculares pueros conuictores, quos non est verisimile impensis cœnobiorum vixisse: præsertim cum multi erant, & nobilium ac diuitum filij, quales B. Benedicto traditos, testatur S. Gregorius. Ne ergo cœnobia planè exhaurirentur, parentes copiosi & locupletes, refundebant cœnobiis sumptus factos in puerorum alimoniam; ita vt quamuis institutio esset gratuita, iuxta decretum sextæ Synodi can. 5. tamen cibatio persoluto pretio compensaretur. At hoc quid aliud est, quàm mercimonium; ex fine quidem sancto initum; materialiter tamen planè idem cum eo quod obeunt caupones qui pascendis hospitibus quæstum faciunt? Vel quale obeunt plerique seculares, in urbibus ad quas Scholastici confluunt disciplinæ gratia, quorum quantum possunt numerum domi alunt, constituto certo pretio? Hanc enim esse liquidissimam negotiationem, diffiteri non licet. Et tamen eam, ex diuerso licèt sine quàm seculares, obiuere iam olim plerique SS. Religiosi, hodieque approbante S. Ignatio obit Societas I. E. S. V. quæ passim habet puerorum seminaria suæ curæ concredita, & domos Conuictorum.

24. Quintò, quis neget pleraque apud Religiosos superflua & malè peritura, vendi posse? V.G. olera & fructus hortarum, ac agrorum; fœnum, vina, lanitium, lac, & caseum ex ouibus, ipsasque oves & armenta, quibus religiosæ familiæ carere non possunt, nisi pascua sua velint inutilia & infructuosa relinquere. Hæc omnia, certum est à Religiosis vendi posse. Vnde enim suppeterent expensæ ad necessitates cœnobiûrum quæ mendicato non viuunt, nisi liceret prædictas merces, quibus abundant, pretio distrahere? Est tamen in ea distractione, negotiatio & mercatura; æquè ac in eo vsu plerisque locis vigente, quò docti Religiosi libros quos fortè conscripserint, aliter mandare typis non possunt, nisi sumptus ad editionem suppeditent. Ne autem libros immanibus expensis cûsos dare siue pretio cogantur, cum certa euersione Cœnobiûrum, libros suis sumptibus prelo subiectos, distrahunt certo pretio, vt faciunt seculares Bibliopolæ, quos nemo exemerit mercatorum numero. Sunt ergo Religiosi, ea quoque in parte, veri mercatores & negotiatores citra noxam.

25. Sextò mederi ægrotis, & in eam rem parare ac conficere pharmaca, est opus sanctum, nec Religiosos dedecens. Imò Palladius s. 14. laus. & Heraclides in Parad. c. 3. summoperè celebrant Apolloniûm Monachum, qui à principio diei ad nonam vsque horam, vniuersa montis Nitriæ, virorum & mulierum Monasteria, in quibus ad quinque millia degebant, sedulus circumibat, non sine pharmacis & eduliis ad ægrorum vsûm Alexandriæ comparatis. Quam erga ægros Monachos & Moniales charitatem, veluti Testamento reliquit obeundam altè-

ri cuiusdam rei medicæ perito, omni eiusdem Ministerij supellectile eidem legata. Hoc verò Charitatis exercitium negotiationem inuoluissè, significat nomen eidem Apollonio inditum: dictus quippe est *ὁ ἀπολλωνίου*, id est *ex negotiatoribus*, quod idem est ac *negotiator*. Non igitur absque antiquo exemplo, Religiosi periti rei medicæ, possunt pharmaca conficere, etiam in gratiam sexus mollioris ac Parthenonum. At hoc peragi non potest absque refusione expensarum, & lucro moderato, quo Pharmacopolium, & seplasiæ supellex sustineatur. Non igitur hac quoque ex parte abhorret à religioso statu negotiatio. Et videmus in Religionibus optimè constitutis, cernentibus atque adedò annuentibus Antistitibus, etiam Romæ, Pontifice non ignorante, esse in Religiosorum domibus Pharmacopolia, vnde pharmaca suppeditantur, & variis secularibus, & puellarum monasteriis non absque pretij annumeratione, quæ est vera negotiatio; etiam si cura, & vt Scripturæ loquuntur, susceptio ægrarum Monialium, qualem secularis Medicus obiret (nam eam quoque obeunt Religiosi) ad negotiationem non spectet.

26. Septimò, passim Moniales, Episcopis consciis, & Directoribus Generalibus, doctis æquè ac pijs viris annuentibus, negotiationem non vnâ exercent. Et nonnullæ quidem cereis agni consecrati plagulis, ex arte concinnandis, quæstum non exiguum faciunt. Sericis enim vel argenteis aut aureis filamentis artificiosè in globum obductas consecratæ ceræ particulas, distrahunt certo pretio, quod valorem materiæ non consecratæ aliquantò excedit. Nam sub ea ratione vendi posse cereos agnos,

gnos, extra dubium est, ut rectè statuit Suares l. De
 Simonia c. 14. n. 10. & Sanches l. 2. in Decalog. c. 43.
 n. 29. malè refragante Valentia 22. d. 6. q. 16. p. 2. dub. 5.
 Aliæ verò Moniales, linteis cuiuscunque generis o-
 pificiis locant operam: Et audio in Emporio Lug-
 dunensi, variorum Institutorum Moniales hanc ne-
 gotationem benè multis mulieribus & puellis se-
 cularibus præreptam, ad se deuoluisse, non tantum
 vitandi otij gratia, sed etiam ad comparandum ho-
 nestum lucellum, quo numerosum cœnobium su-
 stenteretur. Nihil affingo. Locupletes testes referunt;
 mercatores quia vel paulo minore pretio rem con-
 ficiunt, vel mercibus suis & materiæ suppeditatæ
 minùs timent, libentiùs cum Monialibus, quàm
 cum secularibus obire hoc negotium. Adit ergo
 vnus mercator Antiochitæ, & ex pacto pretio, con-
 ficienda assignat simul & semel, mille indusia,
 octingentas ad lectum sternendum sindones, calceos
 linteos mille, calanticas sexcentas. Antistita ritè dis-
 sectam materiam, variis sororum turmis distribuit
 notato die; earumque turmarum cuilibet v. g. De-
 curiæ, præficit vnâ aliquam è sororibus, cuius in-
 dustriam & diligentiam habeat compertam. Illa cæ-
 teras ad pensum quotidianum vrget, & eò sollici-
 tiùs aliarum diligentiam acuit, quò charius ei est
 Monasterij bonum; & scilicet apud Antistitam gra-
 tia, vnde gradus ad munera potiora procedente
 tempore pateat. Vident ista Generales & Particu-
 lares Parthenonum Directores, & nequicquam grun-
 nientibus secularibus puellis, (quarum plerasque,
 subtracto è quo victum petebant opificio, adigi ad
 quæstum corpore faciendum, indubius rumor est,)
 honestum lucrum ex ea negotiatione factum, foro-

ribus concedunt. Non igitur abhorret à religioso statu negotiatio, qualem seculares puellæ ante factitabant, & pergunt facere cum per Moniales licet. Quid alia, maximè quæstuosa, Monialium ex candidatarum dote, & oblationum superpondiis negotiatio?

27. Octauò, Quotidianum est, vt sexus vtriusque Cænobitæ pecunias suas per contractum societatis collocent apud Campsores vel Mercatores totam operam impensuros, & ex pacto certam summam annumeraturos, sorte & fructibus in tuto locatis. Quamuis enim aliqui DD. circa eam lucrandi rationem & negotiationem Religiosis concedendam, tricati sint: tamen praxis vniuersalis, est in contrarium, & graues Theologi annunt vt Ioannes Medina, q. 30. de Restit. in *secunda causa illicitæ negotiationis*, versic. *facit*. Tabienna V. *Emptio* n. 16. Armilla eodem n. 28. Lessius l. De Iustit. c. 21. n. 6. & Rebellus 2. parte l. 9. q. vlt. num. 8. Nec qui id simpliciter improbant Molina, Tract. 2. d. 342. & Gutierrez Tract. de Gabellis, quæst. 93. num. 30. & seqq. Audet graui nota id damnare, & plusquàm leuem culpam in ea Religiosorum negotiatione agnoscere. Negotiationem voco, quia Campsor aut Mercator, qui operam aut etiam partem pecuniæ collaturus, à Religiosis accipit pecunias, verè negotiatur. Igitur Religiosi qui hac in parte mercatoris socij sunt & dicuntur, (vt patet ex nomine *contractus societatis*,) citra dubium negotiantur. Quamuis autem in contractu societatis, solus Campsor aut Mercator ponat totam operam, tamen cum cooperatores habeat Religiosos; & ita quidem, vt iis se subducentibus, collapsura esset Campsoris opera; perspicuum

spicuum est non minori iure dici negotiatores, quia negotiationis nervos conferunt, quàm mercatorem, qui ferè tantum confert, quod minùs præcipuum est, operam scilicet & industriam. Sunt igitur Religiosi, hac in parte negotiatores. Quidni igitur aliis quoque modis ex obiecto honestis, negotiari ritè possint, si sibi commodum ducant?

28. Nondò habemus ipsiusmet Dei ac Christi exemplum, qui & se negotiatores sunt professi, & negotiationem demandauere mortalibus. Deum quidem agere negotiatorem, egregiè tradit Hildebertus Epist. 5. Quid verò aliud Verbi cum humanitate coniunctio, quàm negotiatio & admirabile commercium? Insigniter id prosequitur S. Augustinus l. 34. ex 40. nouis. & in Psal. 30. conc. 1 initio. Breuiter S. Leo l. 3. De Passio. c. 4. Diuitem hunc & misericordem cœli & terræ negotiatorem, commutatione mirabili ineuntem salutis nostræ commercium, repræsentat. Totam Christi vitam fuisse negotiationem, indèque injici nobis negotiandi obligationem, pulchrè tradit Petrus Damiani l. 59. Consilium item Dei esse, vt hîc omnes negotientur, ideòque quod fundamentum commerciorum est, pauperes & diuites coniunxisse, pulchrè docet S. Paulinus Epist. 12. Concludi ergo ex his videtur negotiationem per se, & cum adiunctis suis inseparabilibus spectatam, nihil continere à piorum statu abhorrens, alioqui enim Deus ad eam non inuitaret, aut etiam pœnis propositis compelleret mortales. Et quamuis materia negotiationis ad quam Dei & Christi exemplo vrgemur, alia sit quàm eius negotiationis, de qua hic disceptatio instituitur; formale tamen non discrepat. Ac vel eo ipso quòd Deus & Christus, si-

multitudinem, & proportionem negotiationum nostratum non refugerunt, videri possunt sufficienter eas purgasse, & dedecentibus religiosum statum for-
dibus exemisse.

29. Vnum est, quod aduersus tot & tantas pro Religiosorum negotiatione argumentationes adduci posse cum aliquo colore videtur; effusio scilicet spiritus & euagatio mentis consecutura negotiationem. Verum timetur hac in parte, vbi non est timor. Nam S. Chrysostomus hom. 35. in Genes. Monachos hortatur ad collectionem animi in quantauis multitudine negotiorum: & ut monstret id non modò esse possibile, sed etiam haud aded operosum, adducit exemplum Eunuchi, qui erat super omnes gazas Reginae Æthiopum; & tamen etiam in itinere, sacris studiis, & diuinæ lectioni vacabat. Frequens item est apud spiritualis vitæ magistros ac patres, agnoscere; posse aliquem in medio foro densis negotiorum agminibus circumseptum, degere velut in solitudine, si in Deum dirigat animi oculos, & in eum semper collineet. [Qui corporaliter popularibus turmis premitur, & tamen nullos curarum secularium tumultus in corde non patitur, in vrbe non est;] ait Hugo de Folieto l. 4. De claustro animæ c. 36. Pulchre Sanctus Bernardus s. 40. in cant. *ad finem*. [Sola (inquit) indicitur tibi mentis & spiritus solitudo, solus es, si non communia cogites, si non affectes præsentia, si despicias quod multi suscipiunt, si fastidias quod omnes desiderant, si iurgia deuities, si damna non sentias, si non recorderis iniuriarum; alioquin nec si solus corpore es, solus es. Vidēsne posse esse te, & solum; cum inter multos: & inter multos, cum solus es? Solus es in quacunque

cunque hominum verseris frequentia.] Præmiserat, mysticæ turturi, animæ piæ, quærendam secessionem ac solitudinem, sed mente non corpore, eo quod Christus Spiritus ante faciem nostram, solam Spiritus solitudinem exigat. Præclare ut omnia Nazianzenus Orat. 21. agens de Magno Athanasio, Ægypti monasteria visente, sepositis Eremitis, subdit de Cœnobitis. [Charitatis legem per communionem & societatem colentes, solitarij simul & cœnobitæ sunt, à cæteris quidem hominibus, negotiisque iis omnibus, quæ in medio voluntur, versantque simul & versantur, ac nobis per repentinas & crebras mutationes imposturam faciunt, mortui & extincti; sibi ipsis autem inuicem mundi loco sunt, ac per comparationem mutuo inter se virtutem acuunt & extimulant. Cum his consuetudinem habens magnus ille vir, ut omnium aliarum rerum sequester, & conciliator erat, nimirum illius exemplum sequens, qui per sanguinem suum ea, quæ inter se dissidebant, pacificauit. Ita solitariam quoque vitam cum cœnobitica in gratiam reducit, illud nimirum ostendens & Episcopatum philosophiæ minimè expertem esse, & philosophiam sacri Antistitis institutione opus habere. Sic enim hæc duo, hoc est tranquillam actionem, & actuosam tranquillitatem confociauit, & copulauit, ut persuasum omnibus redderet, monasticæ vitæ professionem morum potius grauitate & constantia, quam corporis secessione exprimi, atque insigniri. In quam etiam sententiam Dauid, simul & rerum gerendarum facultate præstabat, & maximè solus erat. Si cui tamen illud, *singulariter, sum ego, donec transeam*, ad huius dicti comprobationem, confirmationemque pondus ma-

gnum habere videtur.] Basilium fratrem inde præter cetera exornat Gregorius Nyssenus in Monodia, quoddam in urbibus quasi in solitudine versaretur, eo quoddam hominum congressus illius virtutem nihil læderet. Et insigniter ipse sanctus Basilius in Const. Monast. c. 6. agens de Monachis opificibus, quo modo Religiosi probati possint in medio foro degere ut in Monasterio, his verbis tradit. [Si tempus aliquod inciderit, ut necessariò sub dio aliquid administrandum sit, haudquaquam hoc philosophiam tamen impedit. Qui enim verè philosophus est, is cum corpus suum curarum suarum domicilium, & animi sedem firmissimam habeat, licet casus illum in forum attulerit, licet in maxima conuentus alicuius celebritate versetur, licet in monte aliquo, licet in agro, licet in media multitudinis frequentia sit, stabilis tamen in naturali suo monasterio manet: quippe qui mentem suam introrsum ad seipsum recollectam habeat, & de rebus ad officium suum pertinentibus philosophetur: siquidem fieri facile potest, ut & qui se inter priuatos parietes contineat, is si negligenter se gerat, mentis agitatione circumuagetur foras: & vicissim qui in foro medio versetur, is si animo excubet, perinde sit ac si in magna esset solitudine constitutus; qui videlicet cogitationem suam ad seipsum tantummodo, ac ad Deum conuersam habeat, sensibusque suis perturbationes omnino nullas admittat, quæ à rebus ortæ sensibilibus, in animos solent nobis incidere.] S. Chrysostomus in Catechesi ad illuminandos, (est hom. 21. ad pop.) confirmat ex Apostolo, officinam posse opifici, atque adeò etiam negotiatori, esse pro Monasterio. Idem S. Chrysostomus in Psal. 140. ad illud *singula-*
riter

riter sum ego, donec transeam, ait, hominem mediis in urbibus non secus ac in Monasterio posse esse singulariter, & ut ait, compactum, & non effusum animo. Euanesceit ergo difficultas aduersus Religiosorum negotiationes mota, ex consecutura in Religiosis per negotiationem dissipatione animi.

§.3. *Quibus confirmari videatur, Negotiationem prorsus à Religioso statu dissentire; contraria Timothei Concretatoris disputatio.*

30. **O**mninò multa aduersus Mediastinum pro extirpanda è religiosis domibus negotiatione, producit Timotheus; demonstrans, quod supinitate quorundam Præfectorum, in nonnullis institutis, *claustra versa sunt in fora*, ut de suo tempore exposulabat Petrus Blesensis Epist. 27. non minus fœdum, vel etiam perniciosum & totius spiritus destructiuum esse, quàm quod ibidem addit Blesensis, *Claustra versa esse in Castra*, dum Religiosi æquè aut etiam acrius quàm seculares, de bellis solliciti sunt, & assiduè de iis inquirunt & tractant; interfunt animo præliis, configunt voluntate cum suis, nec rarò cum Hæreticis aduersus Catholicos, & quod Gulielmus Parisiensis horrendum meritò censuit l. De Moribus cap. 8. cogitatione ac voluntate machæras agitant, & trucidant in quos incurrunt. Quæ monstrositas utinam tempora Gulielmi non ellet transgressa. Sed de Claustrorum conuersione in Castra, per gentilissimum eorum ad quos ob stare attinebat, ipiritum, alio loco agendum est, cum de

truculentia bellicrepi *Edom*, quod est interpreta-
tum *Ruffus*, iuxta S. Hieronymum, id est, sanguina-
rius, atque cruentus, & terrenus. Nunc expenden-
da est Claustrorum commutatio in fora; non per li-
tes; (quanquam ea quoque in parte, strenui nunc
sunt Religiosi; vsque adeo, vt nuper hic vnus ali-
quis è Mendicantium cœtu, redemptam abs se li-
tem secularis hominis aduersus secularem, suscep-
rit vrgendam in Curia Rationalium, à qua cum in-
dignatione repulsus est, rescissa Superioris faculta-
te scripto tradita;) sed per negotiationem; quam
dehonestare religiosum statum, adeoque diuino &
humano iure è cœnobiis esse repellendam, suaderi
istis videtur.

31. In primis, Scripturæ, negotiationis per pios
homines exercitium improbant. In quam rem vul-
gatissimus est locus ex Psal. 70. vbi Dauid de se pro-
fitetur, *Quoniam non cognoui negotiationem, introibo
in potentias Domini.* Ita eum locum legunt, Verus
Psalterium Romanum, Hieronymus, Augustinus,
Arnobius, Cassiodorus, ibi; necnon Gelasius Epist.
ad Episcopos Lucaniæ, & S. Ambros. 3. Offic. c. 6.
Neque discrepat nostra lectio quæ habet, *quoniam
non cognoui litteraturam.* Neque item lectio Pagnini,
& Hebraizantium, qui legunt, *quoniam non cognoui
numerationes*, seu *numeros*. Eodem enim recidit om-
nium illarum lectionum sensus. Et quoad vocem
quidem *litteraturæ*, videri posset interuenisse men-
dum, ob affinitatem Græcæ vocis *πραγματείας* quam
habent pleraque Græca Biblia, cum voce *πραγματείας*,
quæ in aliis quibusdam Græcis codicibus exhibe-
tur. Tamen admissa & retenta (vt par est,) ea le-
ctione quam exhibet, vulgata editio, Tridentinæ
Synodi

Synodi suffragio probata, saluus manet sensus, subiectus voci *negotiationis*. Optimè quippè *litteratura*, & *numerationes* cadunt in scripturas, quarum vsus est inter negotiandum. Dati enim & accepti tabulæ, siue libri rationum, literis constant. Item vniuersa negotiatio in rationibus subducendis & numeris conscribendis versatur, vt rectè ad hunc Psalmis locum notarunt Titelmannus, & Genebrardus, ac Busæus ad Epistolam 17. Blesensis. Bellè igitur Spiritus Sanctus per Psalmem iuxta omnes illas lectiones loci propositi, aperit lubricitatem negotiationis, & immania pericula quibus salus æternæ negotiantium patet: ac proinde eo ipso satis docet, talem occupationem cum statu religioso non coherere.

32. Idem traditur Ecclesiastici 26. & 27. verbis illis. *Dua species difficiles & periculosa mihi apparuerunt. Difficile exiit negotians à negligentia, & non iustificabitur caupo à peccatis labiorum. Propter inopiam multi deliquerunt, & qui querit locupletari, auertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic & inter medium (venditionis & emptionis) angustabitur peccatis.* Sensus est, binas officiorum species plenas periculi ad salutem consequendam videri. Nimirum eorum qui ex negotiatione, & eorum qui ex caupona quæstum faciunt. Negotiator enim vix exiit à *negligentia*, id est à culpa quæ per negligentiam verorum bonorum, & æternæ salutis admittitur. Vel certè *negligentia* nomine eo loco, signatur incuria officiorum pietatis: quia animus negotiorum multitudine obrutus, facillimè negligit functiones pietatis erga Deum. Vnde videmus raros esse negotiatores, qui frequentem

sacramentorum usurpationem, & studium orationis non negligent. Item multi negotiatores præ immoderata quæstus cupiditate, fidem datam, & alieni iuris indemnitatē cum pietatis clade negligūt. Ab his aliisque huiusmodi negligētiis difficillimē exiit, qui negotiator strictē appellatur. *Caupo* autem (qui etiam negotiator est, & vina sua ac cibos & utensilium locationem pretio tradit, habet tamen peculiare *cauponis* nomen quo à negotiatore per genericum nomen expresso secernitur,) laborat peculiari ter morbo peccatorum quæ per linguam admittit, ut mendacio ac pariurio. Quæ cum sint officiorum ad quæstum faciendum frequentia admodum genera, benè subnectit Sapiens, multos (utique ex prædictis & negotiatoribus & cauponibus,) propter vitandam inopiam, & rem familiarem augendam, fuisse in peccata, & in exitium æternum. Qui enim vult ditescere, non erit innocens, quia frequenter auertet oculos suos ne videat cælum, & iustorum iudiciorum recordetur. Sunt ergo paxillus in lapidum compagine firmiter infixus, ab iis hinc inde arctē constringitur, ita ut ægrè refigatur: ita difficilè & operose è medio negotiantium (vendentis inquam & ementis,) auelluntur peccata.

33. Consideratione porro dignum est, Spiritum Sanctum in locis propositis non ferire negotiationem, quasi intrinsecè cum peccatis complicitur, nec possit absque Dei offensa exerceri: sed tantum docere, negotiationem esse rem periculis plenissimam; & cui magna cum difficultate desit peccatum. Hinc verò suppeditatur potentissima ratio, ad persuadendum negotiationem à religioso statu abhorere. Esto enim utile, sit vel etiam necessarium, inueniri

teniri in Republica negotiatores : propter lubricum tamen peccandi, quod negotiationi annectitur, par est, eos qui perfectionem Christianam ex instituto capessunt, & maximè à peccatis auerti profitentur, alia suscipere studia, & aliis exercitationibus parandæ vel augendæ rei familiaris addicere operam, quod est nostrum hoc loco consilium. Nimirum non si opus aliquod per se & naturæ suæ peccato vacat, habet tamen adiunctam magnam ad peccatum procliuatam; consentaneum est eos qui à peccato elongatissimi esse profitentur, in illud incumbere. Sic enim non abhorreret à Religioso, esse aleatorem, quòd per se loquendo, alea peccato vacet: tamen si tantam ad peccatum illecebrositatem habet annexam, quantam aperit S. Cyprianus, aut alius apud eum author libri De Aleatoribus, ac Ioannes Sarisber, l. i. Polycrat. c. 5. & ex variis Comitulus 3. Respons. q. 7.

34. Ex nouo Testamento, proferri in primis in hæc rem potest, illud Christi oraculum, Lucæ 9. *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* Nam quamuis varij eum locum variè exponant, vt latè refert Suares l. i. De voto c. 2. à n. 18. tamen germana expositio esse videtur ea, quam insinuat S. Basilius in Const. Monast. c. 21. traditque Desiderius Caduriensis epist. 14. Nimirum eos esse ineptos ad regnum Dei, & indignos, qui perfectionis Christianæ regiam obtineant, qui ita volunt suscepto perfectionis instituto insistere, vt simul velint curam collocare in negotiis secularibus, & huius vitæ studiis implicari, vt faciunt negotiatores. Id enim verè est, manu ad aratrum missa, retrò respicere. Sicut enim arator, si strica pre-

hensa retrorsum auertatur, non poterit sulcos rectè ducere, sed vel delirabit, vel prorsus arare non poterit, quia aratio maximè attentum, & oculis in opus arandi intentum aratorem deposcit; Ita qui animum adiecit ad perfectionem consequendam, ineptus est ad insistendum ei studio, si simul temporalibus curis se implicet. Fuisse hanc Christi Domini mentem, colligere licet ex adiunctis. Nam Christus protulit sententiam propositam, occasione eius qui ita se obtulit ad eum sequendum, vt simul vellet curam gerere rerum temporalium, & ad studia domestica applicare animum; quod Christus fieri posse inficiatur. Æquè igitur retrò respiciunt, & æquè regno Dei sunt inepti, qui negotiationem, quæ negotiis seculi, & curis temporalibus distendit animum, & oculos auertit ab inito excolendi animi instituto, sociare volunt cum vita religiosa.

35. Addi potest correptio Christi verantis facere domum Patris sui, domum negotiationis. At, quæ veriùs domus Dei, quàm Religio? Suffragatur huic expositioni Beda homil. 7. in Quadrag. Eodem refertur illud Christi, *nemo potest duobus dominis servire*. Eum quippe locum Synodus Constantinopolitana quæ dicta est prima & secunda, c. 11. allegat aduersus sacros homines secularia tractantes quos idcirco iubet è sacro cœtu exturbari, Æquè S. Paulinus Epist. 2. eo loco vitur ad monstrandum fugienda esse personis sacris secularium negotiorum implicamenta. Benè quoque Petrus Blesensis Tract. de Institut. Episcopi, sic scribit. [Nemo potest duobus Dominis servire, Deo & mammonæ. Non excidar à te quomodò in consura capitis, quando electus es in sortem Domini renunciaisti ignominiz

Laicali;

Laicali. In die autem consecrationis tuæ, super abrenunciatione secularium; emisisti vota quæ distri-
xerunt labia tua. Alligatus es verbis oris tui, ubi ad
consecrantis interrogationem, sine exceptione ali-
qua promissisti, quod de cætero à terrenis negotiis,
& à turpibus lucris te alienatos, tuamque sollicitu-
dinem diuinis semper negotiis mancipares.] Di-
cuntur ista Episcopo, sed æquè aut etiam fortius
stringunt Religiosum qui merè monia cum religio-
nenectere cogitat. Denique S. Paulinus epistola 2.
eodem modo accipit illud Christi dictum, in quo
versamur.

36. Apostol. 2. Timot. 2. æquè confodit ineptam
hanc consociationem. Sic enim affatur discipulum
amantissimum. *Labora sicut bonus miles Christi IESU.*
Nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus,
ut ei placeat cui se probauit. Sanctus Cyprianus E-
pist. 66. paulò aliter, eodem tamen sensu legit, *Nemo militans Deo, obligat se molestiis secularibus.* Hunc
locum Gelasius Epist. ad Episcopos Lucaniæ, S. Au-
gustinus serm. 19. De Verb. Dom. Conc. Carthag. 3.
cap. 15. & Conc. Forouil. sub Adriano 1. c. 5. intor-
quent in Clericos negotiatores. Nec minori iure
intorqueri potest aduersus Religiosos negotiatores,
cum Religiosi, non minùs militent Deo, quàm Cle-
rici. Religiosos sanè specie militum Dei, pulchrè
exhibent S. Basilii ad filium Spirit. Chrysostomus
hom. 57. ad pop. Regula Carmelitanorum cap. 12.
Delrio parte 3. Marialis lect. 3. Vt ergo liqueat, qua
ratione Apostolus feriat Religiosos negotiatores,
expendendum est quo modo discipulum alloquatur:
nempe iubens ut meminerit se esse Christi militem,
ac ut militi esse strenuè laborandum, & nauiter in-

cumbendum in victoriam. Porro nemo ex iis qui se militiæ addixerunt, sollicitus est de negotiationibus & mercimoniis, quibus comparet quæ ad vitam pertinent: nec anxie attendit quid manducaturus vel bibiturus sit, aut vnde esculenta & poculenta sit paraturus: (id enim Imperatoris est prospicere;) sed tantum cogitat quomodo ei cui se sacramento militari interposito addixit, *σπατολογήσαντι*, gratam operam nauet. Similiter igitur iuxta Apostolum, necesse est, militem Dei omnibus mundanis sollicitudinibus abiectis totum versari in ea cura, quomodo placeat Deo, cuius militiæ se adscripsit. Hunc Apostoli sensum ferunt aperte Græca verba *τὸ ἐν βεγμῆματι*, id est *vita* seu *victum negotiis*, atque adeo mercimoniis, quibus quæ ad vitam pertinent, suppeditantur, vt benè attigit Bellarminus l. 5. De Rom. Pont. c. 10. ad 5. Negat Apostolus militem vllum talibus dare operam, & his fidei spinis horrescere (sic enim S. Hieronymus Epist. ad Eustoch. De custod. virginis. cogitationes de victu nominat.) Quamuis autem Latinus interpres, eam militiam restrinxerit ad militiam quæ sub Deo duce obitur, tamen Græci codices omittunt illud *Deo*, & simpliciter dicunt, *nemo militans*. Sed hoc perinde est. Nam additamentum à Latino interprete appositum eo pertinet, vt intelligatur, mentem Apostoli collimare ad spiritualem militiam quæ exercetur sub summo Imperatore Deo; ac proinde velle, vt quemadmodum seculi milites Imperatori suo permittunt curam prospiciendi victui ipsorum, sic milites Dei, abiecto negotiandi, & per negotiationem necessaria ad victum parandi fastidio, prorsus à Deo pendeant, procul à se ablegatis prædictis vitæ negotiis & cu-

& curis huius vitæ, quas noster interpres, vertit *negotia secularia*. Egregiè omnino hanc loci Apostolici interpretationem & ad Religiosos accommodationem prosequitur S. Basilius in præmio Asceticorum. Et æquè eò quadrant, quæ de illo Apostoli loco habet S. Chrysostomus ser. de militia spirituali. Eodem sensu S. Epiphanius hæc. 59. n. 4. ait, ex usu Ecclesiæ Catholicæ, *Coniugia* non admitti ad sacros ordines; quia nemo coniugio implicatus, nisi uxori maritus esse desinat, admittitur ad sacros ordines. Vbi *viuere*, idem est quod matrimonio implicitum secularia tractare, & obire negotia familiaria mundanis hominibus, ut uxori ac liberis prospiciant, & rem domesticam augeant. Sic cum Epiphaniij locum à Casaubono & Salmasio Sectariis malè detortum ad extraneum sensum rectè restituit Petavius c. 5. Miscellan. Exercit. Est igitur negotiatio quippiam dedecens Religiosos, quippe Deo militantes, & Imperatori providentissimo autoratos, nec ultra viuentes sed mortuos, ac proinde viuorum sollicitudinibus ac spinositatibus minimè implicandos. [Et nos milites sumus, eò maioris disciplinæ, quod & tanti Imperatoris,] aiebat Tertullianus l. De Exhort. ad Cast. c. 12. & latè idem confirmat Chrysosto. serm. 22. in ad Ephes. in *Morali*. Id si de omnibus promiscuè Christianis verè ab illis asseritur, quantò magis de Religiosis?

37. Quadrat item in hanc rem, locus Apostoli vetantis Antistitem, & scilicet quemcumque præterea addictum diuinæ militiæ, esse turpis lucri cupidum; ad Titum 2. Quanquam enim turpe lucrum, potest accipi pro lucro iniusto, quale esset si Antistes circumueniret subditos, eosque litibus inuol-

ueret, vt haberet quomodo eos exfugeret, quod Paulo Samosateno exprobratum est à patribus Concilij Antiocheni apud Eusebium l. 7. histor. c. 16. Tamen propriè, lucrum turpe à lucro iniusto est discernendum, vt benè notauit Abul. in c. 25. Matth. q. 223. & 225. existimans lucrum illud dici iniustum, quo læditur ius alienum; V. G. quia res venditur vltra iustum pretium: illud verò lucrum dici turpe, quod quamuis non pugnet cum Iustitia, quia caret immoderatione, tamen caret honestate: non quòd propterea sit malum in se & absolutè, ita vt respectu cuiuscunque sit inhonestum, sed quod ex se sit quid indifferens, & vacuum honestatis ac laudis. Hæc tamen *turpis lucri* interpretatio non placet, quia tale lucrum, iuxta Abulensem, non est malum, sed est indifferens; quorsum ergo dicitur turpe? Non enim quòd pulchritudine & deformitate æquè caret, dici potest deforme ac turpe, præcisè quia non est pulchrum. Quare dicendum est, idcirco lucrum aliquod denominari *turpe* respectu certi cuiusdam status, aut certæ personæ, quia est ei dissentaneum: etiamsi in alio aliquo à cuius statu non abhorreat, minimè dicatur *turpe*; & ex bono fine captatum, possit iustum & honestum esse. Tale ergo est respectu personarum sacrarum, lucrum quod ex negotiatione paratur; cum negotiatio lucri causa initur, vt faciunt vulgares negotiatores. Id quippè lucrum, respectu sacrarum personarum, dicitur lucrum turpe, quia quamuis supponatur non esse lucrum iniustum, tamen dedecet nobilem statum Clericorum & Religiosorum; sicut etiam passim (saltem in plerisque oris,) censetur dedecere statum nobilium, qua de re inferiùs plura.

38. Secundum Scripturas, vrgenda sunt Pontificum & Conciliorum oracula, non modò quibus Religiosos à negotiatione arcent, sed etiam quibus interdiciunt Clericis ea occupatione. Nam vt notauit Diuus Thomas 2.2. q.187. art.2. quoad hoc, eadem vel etiam potior ratio est Religiosorum, etiam si Laicorum, quàm Clericorum, cum omnes eidem sacræ militiæ sint adscripti; & Religiosorum scopus multò magis eos auertat à strepitu negotiationis, quàm seculares Clericos.

39. Inter Pontifices adducere inprimis possumus S.Syluestrum, de quo in hunc modum Metaphrastes. [Curam gessit boni in Ecclesia ordinis; & cum inuenisset Clericos mundanis & secularibus vacantes administrationibus, intentosque mercaturis, emptionibusque & venditionibus, ille primus legem tulit, vt qui sacrati erant ab iis abstinerent, vacarent autem precibus, dictitans id quod dictum fuerat à vase electionis, *Nemo militans, implicatur negotiis quæ ad victum pertinent, vt Duci placeat exercitus.* Et quod dixit Dauid, *Vacate & cognoscite.*] Gelasius 1. Epist.9. quæ est ad Episcopos Lucaniæ c.17. Descriptus in Concilio Aquilgran. sub Ludo. c.93.&c. consequens dist.88. sic dixit [Ad nos missa relatio, nuntiauit plurimos Clericorum negotiationibus inhonestis & lucris turpibus imminere, nullo pudore cernentes Euangelicam lectionem, qua ipse Dominus negotiatores è templo verberatos flagellis asseritur expulisse, nec Apostoli verba recolentes, quibus ait *Nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.* Psalmistam quoque Dauid surda dissimulantes aure, cantantem: *quoniam non cognoui negotiationes, introibo in potentias Domini:* Proinde ha-

iufmodi, aut ab indignis poft hæc quæftibus nouerint abftinendum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio vel cupiditate celfandum: aut in quocunque gradu fint pofti, mox à Clericalibus officiis abftinere cogantur: quoniam Domus Dei, domus orationis & eſſe debet, & dici, ne officina negotiationis, & ſpelunca potiùs fit latronum.] Quas Gelafius *inhoneſtas negotiationes, & turpia lucra*, ac *indignos quaſtus* nominat, perperam quis de negotiationibus ex obiecto ſuo illicitis accipiat: has quippè negotiationes non eſſet neceſſe verbis Pſaltis & Apoſtoli, & allato factò Chriſti negotiatores expellentis coarguere, quandoquidem ex obiecto ſordent. Id ipſum ergo intelligit Gelafius per inhoneſtas negotiationes & quaſtus indignos, quod Apoſtolus per turpe lucrum, cùm negat Epiſcopum debere eſſe turpis lucri cupidum; id eſt quod paretur ex opere Epiſcopum dedecente: cuiuſmodi ſanè eſt negotiatio reſpectu Clericorum & Religioſorum, de mente Gelafij. Ex Pontificibus, ſatis. Pergo ad Concilia.

40. Concilium Chalcedonenſe c. 3. interdicic Clericis & Monachis, ne ſe negotiis ſecularibus immiſceant; quod ad mercaturam & negotiationem pertinere, notat Gloſſa ad diſtinct. 88. *initio*.

Appendix ad Concilium Oecumenicum Lateranenſe 3. ſub Alexandro III. celebratum parte 27. c. 3. ex reſcripto eiufdem Alexandri III. ad Londonienſem Antiſtitem, ſic habet. [Secundùm inſtituta Prædeceſſorum noſtrorum, ſub interminatione Anathematis prohibemus, ne Monachi vel Clerici cauſa lucri negotientur. Et ne Monachi à Clericis vel à Laicis firmas habeant.] Id eſt, ne ſub annuo
cenſu

censu prædia rusticana, vel fodinas, aut salinas, aliquîdve similiter frugiferum conducant. Ea quip-
pè redemptio rei frugiferæ Gallis hodièque *firma*
dicitur. Vnde *fermier* pro mancipe vel redemptore.
Meminit Religiosorum redemptorum Theodorus
Studita Catech.9. vt videas, Concilium non verbe-
rasse aërem, cùm redemptores Monachos esse vetuit.

Concilium Coloniense tertium, celebratum sub
Hermanno postea lapsa p.2. c.31. [*Nemo militans*
Deo, implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat cui
se probauit. Quare multa prouidentia olim vetitum
est, ne Clerici vel Monachi, mercatores, (taceamus
fœneratores) sint lucri causa.] Respicit decretum
Lateranense, proximè adductum.

Concilium Treuerense anno 1549. sub Ioanne
Archiepiscopo, tit. De Religiosis *sub finem* [Statui-
mus, imò antiquorum Patrum Canones renouan-
do mandamus, quod nullus Monachorum, pro lu-
cro terreno de monasterio suo exire, nefandissimo
ausu, aut secularibus negotiis sese immiscere præsu-
mat. Itaque Religiosos à curtibus Monasteriorum
suorum, ad Monasteria reuocari, & Curtes per fi-
deles Laicos seu præbendarios administrari, iube-
mus.]

41. Suffragantur SS. Patres, quorum paucos ap-
pendere operæpretium videtur. S. Dionysius c.6.
Eules, Hierar. ait multa quæ secularibus permittun-
tur, vetari Religiosis seu Monachis, quæ iuxta
Georgium Pachimerem in Paraphrasi sunt γὰρ καὶ
τὴν στρατείαν, καὶ ἐμπορίαν ὁμιλεῖν : καὶ ἑτέροις ἐν οἷς ὁ λαϊκὸς
κατακρίνεται. *Nuptiæ, in bello aut negotiatione ver-*
sari, & in aliis esse, ob quæ Laicus non condemnatur.

Hilarius Diaconus Autor qq. Veteris ac Noui

Testam. c. 127. *sub finem*. [Quis nesciat vnumquodque suam legem habere? Est enim quod omnino generaliter omnibus non liceat: est item quod aliis licet; & aliis non licet: & est quod aliquando licet, & aliquando non licet: fornicari omnibus non licet: negotiari verò aliquando licet, aliquando non licet: Antequam enim Ecclesiasticus quis sit, licet ei negotiari: facto iam, non licet.]

S. Ambrosius 2. offic. c. 21. *in fine* informans Sacerdotem, id est Antistitem, admonet eum, [Impensas misericordiae conuenientes frequentare, quantum oporteat, largiri peregrinis non superflua, sed competentia: non redundantia sed congrua humanitati; ne sumptu pauperum alienam quærat sibi gratiam, nec restrictiorem erga Clericos, aut indulgentiorem se præbeat. Alterum enim inhumanum, alterum prodigum: si aut sumptus desit necessitati eorum quos à sordidis negotiationis aucupiis retrahere debeas, aut voluptati superfluat.] Vult Antistitem parcè in externos effundere bona ecclesiastica: ne Clerici, quorum prima illi habenda fuerat cura, in sordida negotiationis aucupia, à quibus retrahendi per Antistitem essent, adicere animum adigantur. Idem l. 3. De Virgin. ad illud *Per vicos & Plateas quæram*, multa habet in nequitias fori rerum venalium & negotiationis; quo ipso id genus occupationis, à Clericis & personis quibusvis sacris longè ablegat.

42. S. Chrysostomus hom. 20. ex variis in Matth. sic loquitur de negotiatoribus [Iustorum operationi laborum ex emptione & venditione iniquitatem immiscent, & iuramenta frequenter, & periuria simul, atque mendacia Auaritiæ conjungunt: sola cu-
rant

rant secularia , & terræ permanent affixi , & modò lucrentur , omnia faciunt : vt autem pauperibus communicent , nullam gerunt curam , sua semper volentes augere. Quis referat super his conuitia, contumelias, fœnora, vsuras, contractus multæ falsitatis plenos, turpia commercia?] Vide an huiusmodi opus Clerico aut Religioso concederet S. Chrysostomus. Autor imperfecti operis in Matth. hom. 38. [*Christus de templo eiecit negotiatores*, significans, quia homo mercator vix aut nunquam potest Deo placere; & idè nullus Christianus debet esse mercator : aut si voluerit esse, projiciatur de Ecclesia Dei , dicente Propheta , *Quia non cognoui negotiationes, introibo in potentias Domini*. Quemadmodum enim qui ambulat inter duos inimicos, ambo- bus placere volens & se condemnare , sine maliloquio non potest esse: (necesse est enim vt & isti malè loquatur de illo , & isti malè loquatur de isto:) sic qui emit & vendit , sine mendacio & periurio esse non potest. Necesse est enim vt negotiatoribus hic iuret, quia non tantum valet res quantum comparat eam; & ille iuret quia plus valet res quàm vendit. Sed nec est stabilis substantia eorum. Talium enim substantia , aut ipsis viuentibus peritura est, aut à malis hæredibus dissipanda est , aut ad extraneos & inimicos hæreditas eorum ventura est. Non potest ad bonum proficere , quod congregatur de malo. Quemadmodum si triticum, aut aliquam bladi speciem cernas in cribro , dum huc illucque iactas eam , grana omnia paulatim deorsum cadunt, & in fine in cribro nihil remanet , nisi stercus solum. Sic & substantia negotiatorum , dum vadunt & veniunt inter emptionem & venditionem, minui-

tur, & in nouissimo nihil illis remanet, nisi solum peccatum.]

S. Epiphanius hær. vltima, describens mores Ecclesiæ Catholicæ, sic habet de Negotiatoribus. [Negotiatores (Ecclesia) non recipit, sed inferiores omnibus ducit. Non est sensus, Ecclesiam interdicere omnibus Christianis negotiatione, sed quod eam tantum concedat contemptibilibus qui sunt in ea, vt Apostolus de Iudicibus dixit. Cum ergo Ecclesiastici teneant in Ecclesia primum locum, liquet ex mente S. Epiphaniij, eos à negotiatione arceri.]

43. S. Hieronymus Epist. ad Nepotianum, Clericum negotiatorem tanquam pestem quandam fugiendum decernit. Idem Epist. ad Rusticum de Monachi instit. [Vidi ego quosdam, qui postquam renuncianere seculo, vestimentis duntaxat, & vocis professione non rebus, nihil de pristina conuersatione mutarunt: res familiaris magis aucta, quam imminuta.] Et mox [Plerique artibus & negotiationibus pristinis carere non possunt, mutatisque nominibus institutorum, eadem exercent commercia, non victum & vestitum, quod Apostolus præcipit, sed maiora quam seculi homines emolumenta sectantes. Et prius quidem ab ædilibus, quos ἀγοραῖοις Græci appellant, vendentium coërcebatur rabies, nec erat impune peccatum. Nunc autem sub religionis titulo exercentur iniusta compendia: & honor nominis Christiani fraudem magis facit, quam patitur: quodque pudet dicere, (sed necesse est, vt saltem sic ad nostrum erubescamus dedecus,) publicè extendentes manus, pannis aurum tegimus, & contra omnium opinionem plenis sacculis morimur diuites, qui quasi pauperes viximus.]

S. Augu-

S. Augustinus in Psal. 70. ad illud, *quoniam non cognoui negotiationes*. [Idè (inquit) tota die laudem tuam, quoniam non cognoui negotiationes. Quæ sunt istæ negotiationes? Audiant negotiatores & ducant vitam, & si fuerunt non sint, non cognoscant quod fuerunt, obliuiscantur: postremò non approbent, non laudent, improbent, damnent, mutantur, si peccatum est negotiatio. Hinc enî auiditate nescio qua acquirendi, ô negotiator, quando damnum passus fueris, blasphemias, & non erit in te quod dictum est, *tota die laudem tuam*. Quando autem pro pretiis rerum quas vendis, non solum mentiris, verum etiam falsum iuras, quomodò in ore tuo tota die laus Dei? vel quando, si Christianus es, etiam ex ore tuo blasphematur nomen Dei, ut dicatur, Ecce quales sunt Christiani? Ergo si propterea iste tota die Dei laudem dicit, quia non cognouit negotiationes, corrigant se Christiani, non negotientur.] Quamvis autem postea S. Augustinus approbat iudicium eius qui opponit hæc esse vitia negotiatoris non negotiationis, ideoque non negat Christianum secularem posse licitè dare operam negotiationi, tamen ex tanta multipliciter peccandi facilitate, quæ indiuidua comes est negotiationis, perspicuum est, quàm S. Augustinus auersus esset à negotiatione Clericis & Religiosis concedenda. Qua ratione huc quoque trahi potest Saluianus sub finem libri tertij de Prouid. cum ait, [Quid aliud est cunctorum negotiantium vita, quàm fraus atque periurium?]]

44. S. Gregorius Religiosorum, & quarumvis sacrarum personarum effusionem ad seculi negotia, (atque adeò maximè ad negotiationem, quia maxi-

mè diffundit & dissipat animum) tragicis modis deplorat, aduocatis etiam in eam rem Hieremiæ lachrymis. Et imitatus Apostolum, transfigurans in se hæc omnia, ut informis aptius mederetur, ait; [Dei causam relinquimus ad terrena negotia vacamus, locum sanctitatis accepimus, & terrenis actibus implicamur. Impletum est in nobis profectò quod scriptum est; *& erit sicut populus, sic Sacerdos.* Sacerdos enim non distat à populo, quando nullo merito vitæ suæ, vulgi transcendit actionem. Imploremus Hieremiæ lachrymas, consideret mortem nostram & deplorans dicat; *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum?* Aurum quippe obscuratum est: quia Sacerdotum vita quondam per gloriam virtutum clara, nunc per actiones infimas ostenditur reprobata. Color optimus est mutatus: Quia ille sanctitatis habitus, per terrena & abiecta opera ad ignominiam despectionis venit. Lapidēs verò Sanctuarij intrinsecus habebantur, nec fumebantur in summi Sacerdotis corpore, nisi cum sancta sanctorum ingrediens in secreto sui conditoris apparebat. Nos ergo fratres charissimi, nos sumus lapides Sanctuarij, qui apparere semper debemus in secreto Dei, quos nunquam necesse est foris conspici, id est nunquam in extraneis operibus videri. Sed dispersi sunt lapides Sanctuarij in capite omnium platearum: quia hi qui per vitam religiosam, & orationem semper intus se debuerant, per vitam reprobam foris vacant: Ecce iam penè nulla est seculi actio, quam non Sacerdotes administrent, dum ergo in sancto habitu constituti, exteriora sunt quæ exhibent, quasi Sanctuarij lapides foris iacent; quia

quia enim Græca voce, *Platea*, à latitudine vocatur; Sanctuarij lapides in Plateis sunt, cum Religiosi quique lata mundi itinera sectantur. Non solum in Plateis, sed & in capite Platearum dispersi sunt, quia & per desiderium huius mundi opera peragunt, & tamen de Religioso habitu culmen honoris quaerunt: In capite ergo Platearum dispersi sunt, quia & iacent per ministerium operis, & honorari volunt de imagine Sanctitatis.] Sic S. Pontifex hom. 17. in Euang. Et expressit dum locum Philippus Abbas l. de dignit. Clerico. c. 14. aduocans ipse quoque, Ieremiæ luctum ad deplorandam dispersionem Religiosorum in latitudinem secularium actionum, siue negotiationum.

45. Petrus Blesensis Epist. 17. in Clericum negotiatorem valdissimè conclamat: Adscribo partem. [Si tuæ professionis ordinem, & gratiam diuinæ vocationis attenderes, te potius lectione, quàm negotiatione, artibus quàm mercibus occupatès. Periculosum siquidem est in Laico, sed perniciosum in Clerico, negotiationibus augere peculium, atque rerum ambitiosa venalitate seipsum Diabolo venalem exponere; Clericus qui leuiore comparat pretio, ut vendat carius, filius est auaritiæ, idololatra pecuniæ, seruus mammonæ, & venundatus sub peccato. Cum enim species vsuræ sit, minus proximo dare, & plus ab eo accipere, non video Clericum ab vsurarum crimine & à nomine criminoso immunem, qui sibi cum alieno dispendio lucrum quaerit. Sanè fœnerator, dum proximum manifestè spoliatur, fure deterior est & prædone, dans pro frumento vinum. & pro vino equum. Et sic sub colore permutationis, aut dilationis obtentu, recipis incremen-

tum in bursa, detrimentum in anima, longè deterior Iudæis, dum illi tantum alieno, tu verò alieno & proximo fœneraris. Congregabis diuitias, & in nouissimo non gaudebis, & eueniet tibi quod Dominus per Hieremiam figuraliter dicit: *Perdix fouit quæ non peperit; fecit diuitias, & non in iudicio, in medio dierum derelinquent eum, & in nouissimis suis reperiatur inspiens.* Fœnerator enim tristissimos habebit huius vitæ exitus, cuius finis interitus, cuius mors detestabilis, cuius damnatio sine fine. Porro negotiationis crimen attenuas, & ad excusandas excusationes in peccatis proponis tui laboris & prouidentię fructum esse, quod plus recipis, qui rem dum vilius vendebatur, emisti: Dicis, omnino non esse absurdum, si laborem in quæstum, si in lucrum, periculum conuertisti. Quicquid proponas, vnum denuncio tibi, quia negotiationem in tuæ salutis periculum conuertisti. Negotiatorem Clericum sacri Canones execrantur. Cum enim beatus sit homo, qui miseretur & commodat, & qui pecuniam suam non dedit ad vsuram, eum possumus iudicare ab æterna beatitudine alienum, qui quod accipit sicut accepit, non præstat, qui iuxta sacræ Scripturæ consilium dari & accepti gratiam, non porro tibi adscribis ad gloriam, quod ad cumulum tuæ damnationis accedit, quia in negotiationibus publicè iactitas te circumspectum, qui vtinam damnabile tibi non nouisses officium. Propheta dicit, *Quia non cognoui negotiationem, introibo in potentias Domini.* Sciebat in negotiatione quantum esset periculum. Nam & Iob qui in potentias Domini certum expectabat introitum, dicebat; *Dua species difficiles, & periculosa mihi appaeruerunt: Difficile eruitur negotians*

gotians à negligentia Dei, & caupo non iustificabitur à peccato labij. μηκρονηκὸν ἀνάρμοστα Blesensi obrepfit, alleganti Iobum pro Siracide. Apud istum quippe habetur is locus c.26.Eccles. sed faciliè deprecabitur Blesensis, lapsum, quem S.Augustinus & alij quidam, non verentur S.Matthæo adscribere, vnum Prophetam ab eo allegatum pro alio concedentes.

46. Petrus Cluniacensis l.1. Epist.10. ad Giselbartum, describens religiosum irreligiosum, improbat in eo præter cætera negotiationem. [De cura Pauperum (inquit) ad culmina transfertur ædificiorum. Inde subiecta omnia curiosè perlustrat: fundamenta iacit, perpendiculum extendit, structuræ suæ longitudinem, altitudinem & latitudinem studiosus Geometer dimetitur: Ecclesias ædificat, vrbes mœnibus ambit, flumina pontibus obnubit, & se solum destruens, vniuersa construit. Ita solitudinis professor in medio seculi conuersatur, cellula clausus inter frequentias populorum discurret: nundinas & angiportus sollicitus mercator oberrat, fit ei requies tormentum, sessio labor, silentium pœna, clausura infernus. Sic sic cæcatus lumine mentis, claususque tenebroso carcere, rursus ad molam inquietudinis redit: utque Samson Allophilis, fit quondam fortis dæmonibus Eremita ludibrium.]

Theodorus Studita serm.9. Catech. negotiationes Religiosorum, emptiones seruorum, venditiones ac redemptiones, & agitatum per eos cauponarium quæstum, grauissimè exagitat. Et serm.13.in eandem abusionem, tanquam certum apostasiæ adiunctum, grauissimè conclamat.

Ex his Patrum testimoniis, præter innumera quæ

corrogare aliunde liceret, si res ferret, quis non videt, quàm illi indecoram, imò perniciosam Religiosis, & sacris quibusvis personis negotiationem duxerint? Omnia sanè seculi negotia ab eis recisa volunt. Esse autem negotiationem, negotium seculi, & pertinens ad curas huius vitæ grauantes corda, nemo negare possit. Monstrant præterea quantam ad peccata procliuuitatem inuehat negotiatio; ac proinde eo ipso contestantur, negotiationem esse Religiosis auersandam, cum idcirco valedixerint seculo, ut à peccati illicibus & occasionibus longius remouerentur.

47. Veniendum consequenter est ad rationes, quarum quæ fortissima videtur, inde ducenda est, quod sacræ personæ & maximè Religiosi, vi sui status obstringantur ad conuersationem cum Deo, & cultum ei studiosè ac perfectè deferendum. Quæ vitæ ratio, vix ac ne vix quidem cohærere potest cum negotiatione, qua miser animus in partes infinitas distrahitur, & mergitur in desideriorum inutitium & curarum profundum. Idcirco enim ut rectè notauit Sotus l.6. De Iust. q.2. art.2. negotiatio, generale nomen sibi fecit proprium, dictaque est à negatione otij omnibus artibus communi, quia antonomasticè & eminenti quodam modo otium negat; usque eò, ut ni caueatur, suffocet & opprimat animum. Qua animi oppressione, nihil Religioso calamitosius potest accidere, cum inde præcludatur conuersatio cum Deo, qui est præcipuus scopus instituti Religiosi, & secessionis à strepitu seculi, & vitæ communis. Proptereaquæ S. Basilius in Psal. 45. obseruat dictum esse à Deo per Psalterem, *Vacate & videte quoniam ego sum Deus.* [Quatenus enim

enim iis rebus vacamus quæ alienæ sunt à Deo, Dei
 notitiam recipere nequaquam valemus. Quis enim
 eorum quæ mundi sunt sollicitus, seque immergens
 multimodæ distractioni carnis, attendere possit ver-
 bis Dei, satisve facere tot tantarumque contempla-
 tionum exactæ comprehensioni? Nonne vides quod
 in spinas delapsum verbum, à spinis suffocatur? Spi-
 næ namque carnis voluptates & diuitiæ, & curæ
 sunt huius seculi. Extra hæc omnia constitutum ef-
 se opus sit eum qui cognitionem Dei desiderat, de-
 bétque ab omnibus perturbationibus, atque affe-
 ctibus vitiosis vacare, sic demum Dei scientiam ap-
 prehendere. Quo modo enim animam tot adeò quæ
 ipsam præoccuparint distractionibus cogitationum
 oppressam, Dei cognitio, cogitatioque penetrabit?
 Benè spinis suffocantibus sementem Patrisfamilias
 negotiationem composuit S. Basilius. Pia verò ani-
 ma, supra has negotiorum ac sollicitudinum spinas,
 sicut lilium quod non laborat neque net, exurgit
 candens & speciosa coram Deo: Comparatio est
 Theotini apud Damascenum l. 3. Parall. c. 74. Alia
 egregia comparatione, effectum illum suffocati per
 secularia negotia spiritus, expressit Petrus Damiani
 l. 6. Epist. 5. quæ est ad Cluniacenses, monstrans Re-
 ligiosum per tractationem negotiorum secularium,
 exoculari quoad ea quæ Dei sunt, ita vt impleatur
 in eo quod truculentus Ammonitarum Princeps
 Naas, poposcit ab habitatoribus Iabes Galaad; nem-
 pe vt dextrum eis oculum erueret. Neque enim v-
 trumque oculum impius hostis, sed alterum dunta-
 xat voluit eruere, quia Satan contentus internam
 sanctitatem effodisse, externam homini permittit;
 nec obstat quo minus benè oculatus sit circa terre-

na, quem erga diuina lumine orbat. Alterius inquam oculi effossione contentus est, quia externam Sanctitatem, laruam & imaginem Religiosæ virtutis saluam esse homini finit, dummodò per negotiorum secularium fudes eruat dextrum oculum, siue internam sanctitatem & religionem, quæ illi potior, & longè charior esse debuerat. Libro item 2. Episto. 5. in huius veritatis adumbrationem, obseruat idem Autor, Sedechiam exoculatum esse in *Reblatha*, quod Latine sonat, *multa hæc*. Agnoscat ergo Religiosus negotiosus, vbi sit internis luminibus priuatus. Huiusmodi Religiosos negotiosos, & secularibus curis implicitos, sicque ad diuina cæcos idem Petrus Damiani lib. 5. Epist. 8. scitè vocat *Urbicos Eremitas, forenses solitarios, Monachos universales.*

48. Igitur cum negotiatio indissociabiliter nexa sit cum effusione ad externa, & animi distractione à primario Religiosi negotio, quod est intendere Deo, manifestum esse debet, negotiationem inconciliabiliter à statu religioso dissidere. Idque significasse Iobum c. 39. verbis illis, *Quis dimisit onagrum liberum in solitudinem?* Benè tradit S. Gregorius l. 30. Moral. c. 23. qui onagri libertatem, & commorationem in solitudine, interpretatur quietem Religiosi à negotiis secularibus: concinitque Olympiodorus Monachus in catena Comitoli, eodem aptans quod mox additur de Onagro, cum non audire clamorem exactoris; quod dictum putat de negotiatoribus quibus pendenda sunt vectigalia, & subiacerendum clamoribus Publicanorum. Hoc autem est grande impedimentum quietis, qua adeundus est Deus, ab iis qui consecantur Euangelicam perfectionem,

ctionem, vt propterea S. Gregorius homil. 38. in Euang. obſeruet, vnum ex obicibus nuptiarum Chriſti, eſſe, ire ad negotiationes ſuas. Abhorret igitur à religioſo ſtatu negotiario, quia (vt dixi,) per ſolam communem gratiam negotiator non poteſt declinare diſtractionem animi cum ſpiritu Religioſo incompoſibilem. Dico, *per ſolam communem gratiam*, quia inuentus quandoque eſt in decurſu multorum ſeculorum, vnus aut alter negotiator Deo vnitiffimus. Vt is cum quo Paphnutius per reuelationem compoſitus eſt apud Palladium ſ. 58. laus. Sed hæc rara auis fuit, quæ cum ſit vna, non facit ver. Auxiliis quippè extraordinariis, quæ rariffimè conceduntur, ad tantam cū Deo vñionem qua Paphnutium ſanctiffimum Monachum æquaret, ſubuectus eſt ille negotiator. Quod ſi quis ex ea negotiatoris cum Paphnutio comparatione, velit colligere, bellè negotiationi & religioſo ſtatui conuenire; fatendum quoque & colligendum eidem erit, functiones à Religioſis admodum extraneas, rectè iſdem congruere. Ibidem quippè Palladius, memorat diuinitus eſſe reuelatum, cuiusdam Oppidi Protocomitem cum Paphnutio eſſe conferendum. Id quod æquè de Coriario Alexandrino collato cū S. Antonio, & de Cornelio Mimo, collato cum S. Theodulo refert Raderus in Virid. 3. Decemb. Nemo tamen Protocomitis, aut Coriaris, vel Mimi negotium, Religioſo ſtatui velit appingere. Sed nimirum, etiamſi quandoque pij terrena & Babylonica tractant, vt D. Auguſtinus in Plal. 51. *initio* fuſè perſequitur: tamen quod vni cuiſpiam ex ſingulari priuilegio interdum conceditur, non eſt ad omnes promiſcue extendendum. Ac proinde ſi rariffimi

quidam per extraordinaria auxilia ad vim cœlestis gratiæ demonstrandam, coniungere cum negotiatione collectionem animi, & vnionem cum Deo, inferendum non est idem quibusvis negotiationem exercentibus contingere, etiamsi religiosa professione se efferant.

49. Resumō illustrationem argumenti aduersus Religiosorum negotiationes petitam ex sancti otij & tranquillitatis animi exterminatione per mercesimonia & negotiationes. Nilus, vt ex eō habetur in Catena ad c. i. Iobi, statuens Iobum vt exemplar hominis qui seculo nuncium remisit; Iobum rursus confert cum Athleta. Nam etiam idcirco nudatum Iobum in fimeto stetisse obseruat, vt Athletas exprimeret qui nudantur ad colluctationem. Siquidem qui nudus est, vix, ac ne vix quidem, comprehendi potest. Ideoque Iosephus pallio nudatus aufugit, & deuicit in certamine castitatis. Et Adam quamdiu generosum Athletam egit, nudus fuit; Ex quo autem ab Aduersariis ad diuinæ legis violationem adducere laborantibus, superatus est, atque à certamine repulsus, meritò indutus est, nuditate cum certandi virtute, reiecta. Hæc præfatus Nilus, subdit. [Nudum vel potius vnctum, certamen inire oportet. Nam nudatum esse hoc certanti præstat, vt ab aduersario comprehendi non possit; oleum verò vt si fortè comprehensus fuerit aliquando, è manibus faciliè elabatur. Quamobrem qui luctantur, luctantes aduersarios puluere perspergere nituntur, vt olei læuitate à pulueris asperitate superata, eisdem comprehendere facilius possint. Quod igitur illhic est puluis, hoc item in nostro certamine res sunt terrenæ; & quod illhic est oleum, hoc est in
nostra

nostra lucta, anxiarum curarum varietas. Et sicut illhic, qui est delibutus, vincla, & qui ab iis vocantur nexus, perfacile dissoluit; quod si puluerem admiserit, aduersarij manus nisi ægrè euadere non possit: sic in nostra contentione qui est animo à curis vacuo, is haud facile à Diabolo captatur. Qui verò curis & sollicitudinibus angitur, mentis suauitate & tranquillitate, quasi olei læuitate ob pulueris asperitatem amissa, ægrè Diaboli vitat manus. Iobus autem qui rebus humanis nuncium remiserat, ipsam etiam vestem conscindit.] Non ponit tantum & abjicit ad tempus, sed ne deinceps vsui esse posset, conscindit, vt faciebant, teste in Iobum Origene, qui pretiosas vestes quibus obuoluta suorum cadauera inferebant sepulchro, conscindebant vt inutiles redditæ, minùs paterent furum cupiditati. Liquet igitur quanto discrimini, Religiosum in arena certantem, exponat pulvis curarum, negotiationi inseparabiliter adiunctarum; exterminans & exsugens oleum gratiæ, quibus mysticus Athleta, aduersus concertatores, est delibutus diuinitus.

Alia similitudine id ipsum illustrat Philippus Abbas l. de Obed. Clerico. c. 4. monstrans, Claustralem luteis mundanorum & secularium operum studiis implicitum, sicut auem auolare, vt dicitur Osee 9. Et multa quidem suscipere ac agitare animo, & præquietis impatientia exequi; Apud Deum tamen causa cadere, & Satanæ subjici, quia abit post sordes; nec cellam vinariam, sed nidum luteum sibi fabricat operationibus illis lutosis, cum claustri nitore ac quiete non cohærentibus, in quam rem fusc omnino ac pulchrè differit idem Philippus. Et viden-

dus quoque eius æqualis Petrus Cluniac. l. i. Epist.
 20. ubi agens cum Giselberto, dolet, pleisque in
 speciem mundo mortuis, quod debuerat esse quie-
 tissimum otium, fieri turbulentissimum negotium,
 cernique mundum in solitudine, ac Religioso iam
 mercatori, requiem fieri tormentum, sessionem la-
 borem, silentium pœnam, clausuram infernum, nec
 aliter cœcatum & lumine Orbum Samsonem ad mo-
 lam inquietudinis & mundi vertiginis reuenire.

50. Volo argumenti hætenus propositi robur,
 ex proportionali materia demonstrare. Ecclesia e-
 nim ob hanc ipsam causam seruandæ illibatæ vnita-
 tis spiritus Religiosarum personarum, vetuit eas
 addici tutelis. Quod S. Cyprianus Epist. 66. conue-
 nientissimè factum docet, prolata hac ipsa ratione,
 æquè contra munus negotiatoris, ac contra munus
 Tutoris urgente, vt proinde iuuet, potentissimam
 S. Cypriani disputationem adscribere, mutatis non-
 nullis vocibus, æquè in hac materia, ac in tutela
 negotio valituram. [Grauiter (inquit S. Cyprianus,)
 commoti sumus ego & collegæ mei, qui præsentis
 aderant, & compresbyteri nostri, qui nobis asside-
 bant, fratres charissimi, cum cognouissemus quod
 Geminius Victor, frater noster de seculo excedens,
 Geminium Faustinum Presbyterum tutorem testa-
 mento suo nominauerit, cum iam pridem in consi-
 lio Episcoporum statutum sit, ne quis de Clericis
 & Dei ministris, tutorem & curatorem testamento
 suo constituat, quando singuli diuino sacerdotio
 honorati, & in clerico ministerio constituti, non
 nisi altari & sacrificiis deservire, & precibus atque
 orationibus vacare debeant. Scriptum est enim, *Ne-
 mo militans Deo, obligat se molestiis secularibus, vt pos-
 sit*

fit placere ei cui se probauit. Quod cum de omnibus dictum sit; quanto magis molestiis, & laqueis secularibus obligari non debent, qui diuinis rebus & spiritualibus occupati, ab Ecclesia recedere, & ad terrenos & seculares actus vacare non possunt? Cuius ordinationis & Religionis formam Leuitę prius in Lege tenuerunt, vt cum terram diuiderent, & possessiones partirentur vndecim tribus, Leuitica tribus, quę templo & altari, & ministeriis diuinis vacabat, nihil de illa diuisionis portione perciperet; sed aliis terram colentibus, illa tantum Deum coleret, & ad victum atque alimentum suum ab vndecim tribubus de fructibus qui nascebantur, decimas reciperet. Quod totum fiebat de authoritate, & dispositione diuina; vt qui operationibus diuinis insistebant, in nulla re auocarentur, nec cogitare nec agere secularia cogerentur. Quę nunc ratio & forma in Clero tenetur, vt qui in Ecclesia Domini, ordinatione Clerica promouentur, in nullo ab administratione diuina auocentur, nec molestiis & negotiis secularibus alligentur, sed in honore sportulantium fratrum tanquam Decimas ex fructibus accipientes, ab altari & sacrificiis non recedant, sed dię ac nocte cęlestibus rebus & spiritualibus seruiant. Quod Episcopi antecessores nostri religiose considerantes, & salubriter prouidentes, censuerunt, ne quis frater excedens, ad tutelam vel curam clericum nominaret; ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione eius celebraretur. Neque enim apud altare Dei meretur nominari in Sacerdotum ptece, qui ab altari sacerdotes & ministros voluit auocare.]

51. Quare vt hanc primam aduersus Religioso-

rum negotiationes rationem obsignemus, qui ita mundo valedixit, ut simul per negotiationem ad illud regrediatur, alloquendus est iisdem verbis quibus Isid. Pelus. l. 9. Epist. 25. Cyrillum quendam pseudomonachum affatus est. [Quid tibi utilitatis affert Ioannis in locum desertum secessio, quam olim studiose imitatus es, cum nunc eum minimè imiteris; verum ad priuatas curas te referas, atque in solitudine tumultueris, & ab hominum cœtu remotus perturbaberis? Etenim externo habitu ac specie quiescere, mentis autem mutationibus & perturbationibus inquinari, tum sensum caligine perfundit, tum susceptos iam labores extinguit, atque perturbationibus animi pronam ac facilem victoriam reddit, efficitque ut miles abiecto scuto fugiat. Porro nemo militans implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat, à quo in militiam ascitus est: Verum arma omni ex parte gestat: ad id certamen, quod tribuno militari placuerit, se comparans.]

52. Ratio alia qua Religiosorum negotiationes conuelluntur, ex eo ducitur, quod auaritia summo perè dedecet Religiosos, qui paupertatem profitentur. Atqui negotiatio acuit Auaritiæ famem, & incendit fortiùs eam flammam miserè depascentem auari pectus. Est igitur à Religiosis aliena negotiatio. Quod dico, auaritiàm dedecere personas sacras, maximè religiosas, est principium per se notum, si perspecta habeatur notio status Ecclesiasticorum, nominatimque Religiosorum. Sanè Isid. Pelus. l. 9. Epist. 27. Pharismauim aulicum in Scripturis euoluendis assiduus, demiratur quod auaritiæ studere diceretur: quod absurdissimum putet, eum qui in sacris libris assiduus esset, inhiare caducis opibus, quarum

quarum effusio & abiectio, passim in Scripturis celebratur. At quântò absurdus est, quâque manifestius præposterum, ut qui professi sunt nuditatem externorum bonorum, congregent circum se densum lutum? Egregiè in absurdam hanc monstrositatem, avaritiæ servorum Christi, sub duce paupere & paupertatis labaro militantium, Hildebertus Epist. 47. sic concludens post plurima. [Quanta ergo sit pestis cupiditas, quæ virtutis abiuratio, quam præceptum ad infernum descensus; nec etiam tardiores credimus ignorare. Turpe nimis, Christum Dei hoc inquinari atramento quo prophetia in generationem degenerat, exinanescit interior spiritus unctio, mysticus legis obscuratur intellectus, aufertur Evangelicæ sapor doctrinæ, & qui se iactitant regnum Christi, regnum fiunt Antichristi. Turpe inquam nimis, animam Domino similem, huic Idolo subterni, curuare genua ante Baal: his hominem amittere maleficiis, quibus etiam sapientum oculi fascinantur, ut non videant cælum, neque recordentur iudiciorum iustorum.]

Itaque quod avaritia, (ut assumebam,) personas sacras dedecet, extra dubium ponitur. Iam quod negotiatio, (ut addebam,) avaritiam acuat, & eius acrimoniam efficiat in dies vegetiorem, rectè attigit Soto l. 6. De Iustitia, quæst. 2. art. 2. significatumque est ab Anacharside, qui apud Laërtium aiebat, forum mercatui & negotiationi serviens, esse locum mendaciorum & avaritiæ. Optimè verò suffragatur experientia & ratio. Ea quippè est omnis quidem prauæ cupiditatis, ut disserit S. Chrysostomus homil. 43. ad pop. sed nominatim avaritiæ natura, iuxta Cassianum lib. 7. cap. item 7. ut cum pabuli incre-

mento, auctior fiat appetentia eius & fames : Et ut idem addit c. 10. hæc flamma quò plura absumit, eò euadit inextinguibilior, quod Iudæ proditoris exemplo confirmat ibidem Cassianus c. 24. Propterea quæ constans Patrum doctrina fert, longè facilius esse, prorsus abjicere à se augendæ rei cupiditatem, omnibus sibi interdicens, quàm illam temperare, dando operam ut res domestica mediocriter augeat. Igitur quàm turpe est, & ab eius statu dissidentaneum, personam sacram auaritiæ morbo laborare; tam turpe & ab eius statu dissidentaneum est, negotiari : Præsertim cum cupiditas, cuius ignitabulum est negotiatio, radix sit omnium malorum. Omnia enim mala in negotiationem concurrunt, ita ut vacauerit Maiori in 4. d. 40. concl. 4. vagari per omnia prædicamenta, & monstrare, peccata negotiationum diffundi per omnes categorias. Radix ergo malorum adeò ramosa, maximè abhorret à personis virtutum studia, & malorum verorum declinationem professis, quales sunt Religiosi.

53. Ad extremum, mercaturam sordidum quid esse & illiberale, sin minus absolutè, at per comparisonem ad Religiosum, multi demonstrarunt, non modò si agatur de mercatura tenui, quam Tullius l. 1. officiorum, vltro dat sordere, & illiberalem esse, sed etiam agendo de quantacunque & qualicunque mercatura. Ita latissimè Tiraquellus l. De Nobilit. c. 33. Breuiter Stracha l. De Mercatura p. 2. num. 17. & habetur disertè l. *Nobiliores*, c. De commer. & mercat. & l. *Ne quis*, c. de dignit. & l. *si color talis*, c. de cohorte. Quæ iura à nobilibus seiungunt, & de gradu impetratæ nobilitatis dejiciunt mercatores, & negotiatores, tanquam sordidos, si post exoritam nobilita-

nobilitatem reueniant ad mercimonium. Eo igitur nobilitas contaminatur & inficitur. Suffragatus perspicuè est Aristoteles 7. Polit.c.9. statuens vt manifestum, in ciuitate rectè constituta, mercatores & negotiatores arcendos esse à dignitatibus. [Propterea quod, (inquit,) ignobilis & abiecta, ac virtuti contraria est huiusmodi vita.] Nempe propter densas peccandi illecebras, & continua labendi pericula, etiamsi per se, possit non aduersari virtuti. Apollonius quoque Tyanæus, referente Philostrato, l.4. c.9. negauit gentem vllam deiectionem & mihiorem esse, quàm negotiatorum: & Spartiatam quendam qui se negotiationi addixerat, tanquam generis sui dehonestatorem, valdè increpauit, & ad abjiciendam eam vitæ rationem potenter est adhortatus. Denique l.8.c.3. agens de quodam Euphrate, securè pronunciat, mercaturam & negotiationem esse Philosopho & nobili quocumque pectore indignam. Intellexit hoc Theophilus Imperator, qui vxorem mercaturæ addictam, tanquam nobilitate se exuentem, acriter corripuit, & nauem cum mercibus iussit flammis tradi, vt memorat Constantinus Manasses in Annalibus nu.188. Nec satis appositè Adamus Gontzen l.8. Polit.c.9. Theophilum fugillans, vxori patrocinator. Nimirum, [dignitatis homini (inquit creditus Augustinus q.102. ex utroque mixtim,) negotiari deforme est.] Functionem ergo cum seculari & mundanâ nobilitate non cohærentem, quis velit consociare cum Religioso statu, quem supra Regum quoque & Imperatorum conditionem, extulit iusta lucubratione S. Chrysostomus?

54. Concluditur ergo ex prædictis, nulla ratio-

ne ferendum videri, vt Religiosi fiant negotiatores: Et fanè vt alia occasione, sed tamen æquè appositè ad hanc rem dixit Petrus Cluniac. Epist. ad Sanctum Bernardum apologetica pro 20. articulis. [An non videtur indecens, imò indecentissimum, vt fratres qui assidue in claustro morari, silentio, orationi, lectioni ac meditationi, ac cæteris Regulæ præceptis, & ecclesiasticis ministeriis intentissimè operam dare præcipiuntur, his omnibus dimissis, vulgaribus operibus intendant; & qui, vt Byssus, tabernaculi interiora sua pretiositate & subtilitate, hoc est cœlestium subtili contemplatione ornare debuerant, vt cilicium extrinsecus positum, ventorum impulsiones, imbrium inundationes, & vniuersas aëris perturbationes, hoc est mundanorum operum, nificas occupationes, eos ab intimis extrahentes, sustineant.]

§.4. Supponenda ad Controuersia Diu- dicationem.

HActenus in vtramque partem agitata per Concertatores controuersia, iis vniuersè adductis, quæ & negotiationem cum Religioso statu fœderari posse videntur altruere, iuxta Mediastini saporem; & quæ inconciliabile eorum dissidium confirmant, iuxta Timotheum. Nunc vt solidam controuersia dijudicationem subijciamus, præmittenda sunt aliqua in eam rem vel necessaria, vel opportuna.

55. Verùm priusquàm manum tabulæ admoueo, anteoccupandam video Religiosi Lectoris prudentiam, ne desiderium tollendi nūquā Sanctorum corporum

porum vitio vertatur, arguárque maleuolentiæ in sanctos Ordines, qui eorum, imò nonnullorum in eis præter ordinem viuientium probra retegam. Hâc ego eriminationem non aliter amoliar, quàm fecerit Philippus Abbas l. De contin. cler. c. 89. [si quis (inquit) proteruum me dixerit, quodd audeam vel mutire de moribus Monachorum, (videtur enim præsumptio vitam arguere meliorum,) viros sanctos ducam ad medium, qui non liuoris toxico, sed zelo Iustitiæ ferbuerunt, feruentésque spiritu, nequaquam Monachos reprehendere timuerunt. Gregorius & Hieronymus, quos constat vita & scientia floruisse, & quos tam re quàm nomine scimus Monachos extitisse; & ordinem Monachicum prout decuit dilexerunt, & Monachorum vitia, nec timore nimis, nec amore noxio tacuerunt.] Subdit Philippus, varia sanctorum illorum Patrum loca, quibus quàm illi Religiosorum vlceribus non sint immisericorditer abblanditi; sed eis scalpellum & cauterium in tempore adhibuerint, testatum facit. Mihi non tam expressi imitatione, SS. Patres, quam repræsentati & exscripti, præsidio erunt. Ferè enim illa duntaxat Religiosorum probra referam, quæ apud Patres deprehendi: Et referam ipsorummet Patrum verbis, vt nemo me, absque Patrum violatione, velle notatum possit. Quamquam est & illa ad manum parua ex Cantipratano l. i. Apum. c. 20. n. 9. [Si quis culpabilis de duritia verborum dictorum conqueritur, corrigat se, & contra se prolata non audiet. Si quis verò legentium, se à reprehensis mordaciter vitiis, inuenerit innocentem, non irascatur, nec indignetur mihi; Sed gaudeat vitia, de quibus conscius non est, in consciis reprehendi.

Si quis vòdò indignè dicta verba tulerit, notabilem se reddet in dictis, & veritatis planissimæ detractorem.] Sic præfatus, ad rem aggredior.

56. Illud itaque in primis statuendum est, Religiosos tametsi avaritiam bello indefesso exagitare, vi voti Paupertatis ac status sui profitentur, tamen præstigiis communis boni à Satana fascinosos, avaritiæ scabie interdum corripi, & in paranda vel augenda re domestica, vrgente avaritia, consectari interdum lucrandi rationes indecoras, & à statu suo dissentaneas, ne exceptis quidem Anachoretis, quos nesciuisse quid esset avaritia, scribit Isido. Pelus. l. 3. Epist. 234. Pudet dicere, & videri possem Paradoxum incredibile proferre, nisi & experientia quotidiana, & Patrum increpationes attestarentur, ac etiam externorum sibili; Ethnicorum dico.

Sanè Iulianus Apostata Orat. 7. in Cynicorum exagitatione, notam avaritiæ Religiosis Christianis inussit. [Equidem (inquit,) iamdudum hoc nomen vobis imposui, quod nunc mihi videor esse scripturus. Genus est quoddam hominum, quos infelices Galilæi, *Renunciatores* vulgò nominant. Horum plerique, postquam exiguis sese bonis abdicauerint, admodum multa, vel omnia potiùs vndique corradunt. Adèdò vt ingenti aliorum honore, stipatu, atque officio celebrentur. Eiusmodi ferè est quod à vobis geritur, præter pecuniarum quæstum, qui quod minùs vobis suppetat; non vobis, sed nobis ipsis tribuendum est, qui fatuis illis paulò plus sapimus: ac fortassè pro eo quod nullus corrogandæ pecuniæ, quem illi habent vobis est color, quam nescio quomodò, eleemosynam appellant. Cætera vobis & illis sunt simillima. Patriam, vt illi, reliquistis,

quistis, vagi vbique discurritis, & comitatui Principis magis quàm illi, & procaciùs importuni estis. Illi enim vocati; vos etiam repulsi, molestiam exhibetis.]

57. Patrum dicta, tanquam elongatiora à calumnia, validiùs rem conficient. Cassianus, insignis planè rei Asceticæ magister, totum librum 7. huic vitio in Monachis extirpando addixit, supponens vt indubitatum, eos esse huic morbo obnoxios. Et colat. 4. c. 20. refert prætextus Monachorum avaritia corruptorum, nempe ædificationem noui Monasterij cui præficiantur, fratrum aut famulorum numerum, & his similia charitatis speciem præferentia.

S Hieronymus, creber ac multus est in sugillanda Monachorum avaritia, & fœdis planèque indignis rationibus faciendi diuitias, non in iudicio. Locum ea Epistola ad Rusticum, de Institut. Monachi, supra protuli. Idem S. P. Epist. ad Nepotianum, tribuit avaritiæ Monachorum, & Clericorum, leges ciuiles quibus excluderentur aditione hæreditatum. [Pudet dicere, (inquit,) Sacerdotes Idolorum, mimi, & aurigæ, & scorta, hæreditates capiunt: solis Clericis & Monachis hoc lege prohibetur, & prohibetur non à persecutoribus, sed à Principibus Christianis, nec de lege conqueror, sed doleo, cur meruimus hanc legem. Cauterium bonum est, sed quò mihi vulnus, vt indigeam cauterio! Prouida seueraque legis cautio, & ramen nec sic refrænatur avaritia. Per fideicommissa legibus illudimus, & quasi maiora sint Imperatorum scita, quàm Christi, leges timemus, Euangelica contemnimus.]

58. Autor libri de Operibus Christi Cardin. in Prologo *sub finem*, præfatus, etiam in iis qui san-

Etimoniam profitentur, Religionem manum non claudere porrectis muneribus, solitudinem aures non obserare oblati fauoribus, gulam communibus non esse contentam saporibus, humilitatem infestante superbia quasi canem applicari contumeliis à mente desiderij sui veneno ebria; hæc inquam præfatus Autor ille, subiungit in his omnibus, serò poenitentiam adducere confusionem; [Sed auaritiæ solius & quæstus ardor, nec satiat cupidum, nec poenitet eum cumulasse quod crescere optat non minui; & discola obstinatus, semper quid Idolo suo immolet, sedulus coaceruat. Vnde hæc sitis diuitiarum miseris pectoribus affidet, & ambitionis Salugo bibulam animam occupat, ut per fas & nefas ad loca superiora, etiam de latebris eremi nonnulli se ingerant: & de omni gradu ubi aliquis aditus patet, anhelis prodeant, discurrant ad Iudices, blandiantur mediatoribus, conducant auxiliares, & modis omnibus elaborent, ut sedeant cum Principibus; eo quæstu, ut maledicat Deus, quod ipsi benedixerint, & benedicat quod maledixerint.]

Ioannes Sarisber. 7. Polycrat. c. 17. præclare id ipsum prosequitur, his præter cætera. [Declinare nituntur aliqui, & si non maculam, odibilem tamen auaritiæ notam; Nam & ab alienis videntur abstinere, & suis, cum res exposcit, liberè uti parati sunt. Eis tamen de fonte malorum oritur alicuius vitij vena, quæ semitas eorum à tramite veræ felicitatis deflectat. Sicut enim in horto deliciarum, de vno fonte oriuntur flumina, quæ fecundant suauissimi odoris agrum, cui Dominus benedixit: Sic in loco horroris, & vastæ solitudinis in terra scilicet obliuionis, quam illi inhabitant, qui sui obliuiscuntur

scuntur in mundo, velut stupidus ludorum vanitate captus in theatro, quasi de fonte vno, omnium capita pullulant vitiorum. Hic autem puteus iniquitatis est.]

59. Insigniter in hanc rem differit, & optimam rationem summæ prouidentis Religiosorum vtriusque sexus ad avaritiam subministrat S. Augustinus l. De Bono Viduit. c. 21. qui liber ad viduas continentiam professas dirigitur, vt ex libri fronte liquet. Ait ergo ibi S. Augustinus. [Absit à vobis, vt Diuitiarum cupiditate capiamini pro cupiditate nuptiarum, & in cordibus vestris nummus pro viri amore succedat: Intuentes enim hominum conuersationem, sæpè experti sumus, in quibusdam lasciuia compressa, creuisse avaritiam. Nam sicut in ipsis sensibus corporis, acutiùs audiunt qui non vident, & tangendo multa discernunt, nec tanta viuacitate tangunt qui oculis vtuntur; Vbi intelligitur ex vno aditu, id est luminis, repressa intentione, sentiendi vim in alios sensus promptiorem dignoscendi acumine exercere, tanquam ex altero conetur implere quod negatur in altero: Ita etiam sæpè carnalis cupiditas à concumbendi voluptate cohibita, maioribus viribus in pecuniæ se porrigit appetitum, & illinc auersa, huc se impetu ardentiore conuertit.]

Creditus item Augustinus, re vera S. Anselmus l. De vita Eremit. ad sororem c. 5. scabiem avaritiæ Nonnarum, siue Monialium, siue Inclusarum, sic exponit. [Aliæ non multùm ista curantes (quod ferè vitium per omnes huius temporis serpit Inclusas,) pecuniæ congregandæ, vel multiplicandis pecoribus inhiant: tantaque cum hac sollicitudine in

his extenduntur, vt eas matres vel Dominas familiarum existimes, non anachoretas. Quærunť aliquibus pascua pastores, qui procurent, qui custodiant greges; fructus, vel pretium, vel pondus, vel numerum à custodibus expetunt. Sequitur emptio & venditio, vt nummus nummo cumulum exigat, & auaritiæ sitim accendat. Fallit enim tales, spiritus nequam pro impertiendis eleemosynis aut orphanis alendis; pro aduenientium parentum vel amicorum charitate, & religiosarum fœminarum susceptione, hoc vtile esse ac necessarium suadentes.]]

60. Singularia huius morbi Religiosorum exempla, signari possent innumera; nisi vbiuis obuia prostant. Illustre est illud, quod S. Hieronymus in S. Hilarionis actis recitat de Monacho auaro, cuius primitiarum putorem, ne boues quidem ferre potuerunt. Idem S. Hieronymus Epist. ad Rusticum de Monachi Institut. auaritiæ cum sacrilega inhumanitate in Monacho coniunctæ, exemplum his verbis refert. [Vidimus nuper & planximus, Cræsi opes vnius morte deprehensas, vrbsque stipes, quasi in vsus pauperum congregatas, stirpi & posteris derelictas. Tunc ferrum, quod latebat in profundo, supernatauit aquæ: & inter palmarum arbores, myrrhæ amaritudo monstrata est, nec mirum. Talem & socium & magistrum habuit, qui egen-tium famem suas fecit esse diuitias, & miseris derelicta, in suam reseruauit miseriam: quorum clamor tandem peruenit ad cœlum, & patientissimas Dei vicit aures, & missus Angelus pessimus Nabal Carmelo diceret: Stulte, hac nocte auferent animam tuam à te, quæ autem præparasti, cuius erunt?]

Iraque

Itaque non modò inuita paupertas malum est in-
 satiabile, vt differit S. Chrysostomus l. 3. De Sacerd.
sub finem, sed paupertas quoque voluntaria, nisi pro-
 spiciatur, eadem inexplebilitate corripitur, variis
 prætexitibus, quos partim S. Anselmus paulò antè
 adductus attigit, partim Cassianus superiùs item
 allegatus ex Collat. 4. c. 20. Videndus item l. 7. c. 7. &
 16. Et quamuis sæpè avaritia Regularium videatur
 non impetere paupertatem, quia persona non sibi,
 sed cœnobio & communitati quærit diuitias; (qui
 morbus improvidis præsertim præfectis, & admi-
 nistris cœnobiolorum infestus esse potest;) tamen per
 eam prætensam charitatem, non excluditur avaritiæ
 turpitudine, quia salua est cupiditas opes opibus ac-
 cumulandi, & insatiabilis ingluuies terrenorum bo-
 norum, quæ est flos avaritiæ, qua, quò quis ditior
 est, eò re vera est pauperior, tam non habens quæ
 tenet, quàm quæ procul sunt, vt diuinè differit Bar-
 laam apud Damascenum in Hist. c. 18: Pulchrè in
 eam Ecclesiasticorum, & Regularium maximè, la-
 bem, cum congruo illis otio sancto pugnantes, dif-
 ferit creditus Prosper l. 2. De Vita contempl. c. 13,
 & 15.

61. Iam quando liquet, Religiosos etiamsi pau-
 pertatem profitentes, posse de avaritia periclitari, &
 ferri desiderio augendi modis dedecentibus ac in-
 debitis rem domesticam, præmittendum secundo
 est, eas indebitas ac dedecentes vias, posse esse di-
 uersorum generum. Nam aliquæ quidem sunt aper-
 tè reprobæ & impiæ, aliæ verò minus tetræ sunt, &
 aliqua boni specie obductæ. Ad priorem ordinem
 pertinet, primò furtum sacrilegum, quale est eorum
 qui per avariciam, Iudæ imitatione expilant Christi

loculos sibi concreditos. Abiit in æternum exitium hac ratione, Euprepianus ille Monachus sub Theodoro Studita, cuius vir sanctus his verbis meminisse ferm.9. Carecletico; post celebratam verbis amplissimis primam eius sanctitatem & fidei cōfessionem. [Tum quid autem? Habens, vt æconomus, marsupium monasterij, & quæ injicerentur; auro illectus, atque auaritia confixus, heu ! Christum Iudæ instar prodidit, & virginitatis deposito voto, & Giezicè agris, vineis, bobus, ouibus cōëmptis. Quare non eius lepram modò contraxit, sed vti reor, & tristius quiddam. En quid perfecit auaritia fratres. Fugiamus hoc vitium quæso, vt proditiōis officinam.]

62. Sacrilegi item furti, notatos à Patribus alia ratione reperio plerosque Religiosos, in quorum piceatis manibus adhærescere contigit eleemosynas illis concreditas, vt erogarentur in pauperes. Hoc sordidissimo auaritiæ cancro exesum Ioannem, Monachum S. Macharij Ægyptij, scribit Palladius sect. 19. laus. [Obediens enim ei qui Iudæ alligauit laqueum, cum bona pauperum sibi vsurpasset, ita laborauit elephantia, vt non inueniretur integer locus in eius corpore, in quo quis posset figere digitum; Hæc est Prophetia S. Macarij.] Prædixerat enim ei vir sanctus, si spiritui auaritiæ succumberet, fore vt veniret in eum lepra Giezi. Tales fuisse suo tempore nonnullos, gemit creditus Prosper l. 2. De vita contempl. c.4. post multa reprehensa in conuersis, hoc est Religiosis, [mutatis (vt ait) veste non mente, habitu, non actu, qui sermone tantum non opere seculo renunciasse contenti, seculariter viuunt, & vitia sua inani professione vitæ melioris abscondunt, ac religionis imaginariæ nomine palliati,

liati, opinionem virtutis pro virtute suscipiunt.] Inter hos aliquos esse subdit, fures sacrilegos, ob subductas sacras stipes. [Illos quis ferat, qui adumbratæ prætendentes honestatis imaginem, ad hoc pupillorum, ac viduarum causas velut tuendas simulata pietate suscipiunt, ut earum facultates suis adjiciant, & diuites ex pauperibus facti, vel ex diuitibus ditiores, tenuem censum per nefas accumularent, ut cum fuerint, exundante patrimonio sumptuosiores effecti, nunquam materia voluptatis gula suæ deficiat.]

Isidorus Pelus. l.3. Epist. 277. sic de iisdem sacrilegiis scribit. [Eos qui cum à virtute incipiant, tandem in vitium desinunt, omni zelo vacuos, ac miseros existimare oportet. Huiusmodi autem sunt, qui à pauperum præsidio ac patrocinio inchoantes, in priuatum quæstum postremo recidunt: quos quidem diuinum oraculum reprimens, *iustè* (inquit) *quod iustum est persequeris*. Neque enim conuenit, ut qui pauperum iusta instructi sint cura, eamque præ se ferant, & eos quorum causa inaniti sunt, fraudent ac spolient, atque ea quæ ad ipsos attinent, ad se auertant.] Scitè idem reprehendit l.5. Epist. 183. & vehementissimè, ipsùmque (ut ait) attramentum lachrymis diluens Epist. 210. ad Zozimum Presbyterum, quem huius sacrilegij coarguit, cuius etiam Eusebium quendam notat Epist. 301. Spectat huc illud Hieronymi monitum, ad Paulinum de Institut. Monachi [Pauperibus & fratribus, refrigeria sumptuum manu propria distribue. Rara est in hominibus fides. Non credis verum esse quod dico? cogita Iudæ loeuulos.] In aliis id grauius damnat Ioannes Sarisber. l.7. Polycrat. c.17. Videtis etiam

apud S. Augustinum Episto. 199. exemplum duorum ambiguum Monachorum, de quibus Ecdiciæ maritus exostulabat ob hanc causam.

63. Hæc præter cæteras ratio fuit, cur sancti & prudentes Religiosi, veriti ne subrepente auaritia minuerent quæ Deo offerebantur, respuerint provinciam distribuendi in pauperes, quæ diuites in eorum commodum propter Deum eroganda destinabant; idque ne in se susciperent, à Patribus sæpè sunt dissuasi. Causisse hoc S. Hilarionem scribit S. Hieronymus, idem commendans Nepotiano. De S. Stephano iuniore, idipsum habent eius Acta. S. Basilus, Chilonem sic informabat. [Aurum maxime, ut animæ tuæ blandissimum insidiatorem, ut parentem peccati, ut denique diaboli administrum, modis omnibus fugito. Prætextu subleuandæ pauperum inopiæ prouideto, ne quâ fias studio inexplibili cogendæ pecuniæ obnoxius: aded ut si quis pecunias adferat in inopum usum adrogandas, ipse item certò cognoris aliquot fulciendæ vitæ præsidiiis destitutos, atque indigos, is in cuius ære sunt pecuniæ, fac consilio tuo secum eas, ut auferat egenis fratribus erogaturus, ne quâ contingat, ut cum dispartiendas ipse acceperis, earum astrictu, conscientia tuæ nitor situm ducat auaritiæ, & inquinetur.] Giselberto Monacho, idipsum grauiter commendat Petrus Cluniac. l. i. Episto. 20. & ita quidem, ut neget, vel adigente Superioris præcepto, necessitatem fore parendi.

Ad eundem primum ordinem apertè reprobarum viarum faciendi quæstum, pertinet impietas quorundam Monachorum, qui eam ob causam finxere miracula. Utinam fingerentur, quæcunque produn-

tur

tur in hoc genere. Certum tamen est, strophas ple-
rasque interuenisse hac in parte, per homines Reli-
gionis nomen eminentes, ac æstimantes quæstum
esse pietatem. Illachrymans in templis ebur, (vt est
apud Poëtam 1. Georg. & apud D. Augustinum 3. de
Ciuit. c. 11.) æmulatos quosdam ex eo hominum ge-
nere, ad statuæ cuiusdam oculos, per stipitem inci-
sum distillantem melliginem exhibuisse, vnde statua
lachrymari credita, scribit Nancelius ad finem libri
De risu; & exemplo sui tempotis prolato, idem con-
firmat Polydorus Virgilius l. 3. De Prodigijs *sub fi-
nem*. Nolo hoc vlcus fortiùs premere, tametsi non
me latet, præter varia quæ peruersè & ad inuidiam
conflandam excogitata flagitiosè sunt ab Hæreticis
& semi-Christianis, nominatimque ab Henrico
Stephano in Camarina mendaciorum aduersus sa-
cros homines, cui titulum fecit, *Preparatio ad Apo-
logiam pro Herodoto*; alia nonnulla proferri verè pos-
se digna plagis & fustuario, imò patibulo, aut viui-
comburio, quæ præstat silentio damnare. Non pu-
duit tamen Prosperum in dimidio temp. c. 6. duo in
hanc rem exempla, alterum Carthagine, alterum in
Asia attentatum à Pseudomonachis, scripto com-
mittere.

64. Sunt in eodem ordine venditores sacrarum
reliquiarum, quales quosdam Græcos Monachos
exhibet S. Gregorius, l. 3. Epist. 30. vt habet epistolæ
præfixus breuiculus. Circelliones, impium ac dete-
stabile genus Monachorum, idem fecisse; hoc est
pro Martyrum reliquiis, ossa vulgarium cadauerum
vendidisse, scribit S. Isidorus l. 2. De Offic. Ecclesi.
c. 15. qui profecit ex S. Augustino. l. de Opere Mo-
nach. cap. 28. satis insinuante, has & alias auaritiæ

abortiones, non fuisse Monachorum, sed vagorum quorundam, eumentium nomen Monachorum. Sic enim scribit, [O Serui Dei, milites Christi, itane dissimulatis callidissimi hostis insidias, qui bonam famam vestram, tam bonum Christi odorem, ne dicant animæ bonæ, post odorem vnguentorum tuorum curremus, & sic laqueos eius euadant, omnimodo cupiens obseruare; putoribus suis tam multos hypocritas sub habitu Monachorum vsquequaque disperfit, circumeuntes prouincias, nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes. Alij membra martyrum, si tamen martyrum, venditant: alij fimbrias & phylacteria sua magnificant: alij parentes vel consanguineos suos in illa vel in illa regione se audisse viuere, & ad eos pergere mentiuntur, & omnes petunt, & omnes exigunt, aut sumptus lucrosæ egestatis, aut simulatæ pretium sanctitatis, cum interea ubicunque in factis suis malis deprehensi fuerint, vel quoquo modo innotuerint, sub generali nomine Monachorum vestrum propositum blasphematur.] Hæc à Diuo Augustino de eumentis Monachos grassatoribus recitata, commodare æquè possunt, ad subducendos calumniæ multiplici vatiis occasionibus veros religiosos: tametsi non eo inficiās, auaritiā in quibusdam religionem professis hucusque esse progressā, præter exempla aliorum, quæ collegit Stephanus Durantius l. 1. De Ritibus c. 25. num. 9. Vnde decretum Concilij Lateran. sub Innocentio III. c. 6. De comprobandis Romani Pontificis auctoritate nouis reliquiis, quod Episcoporum acridisquisitioni permisit Tridentina Synodus sess. 25.

65. Fuerunt etiam Religiosi, qui pecunia numerata

rata venderent admiſſionem in vitam Monasticam, contra quos conclamat Conc. Nicænum 2. can. 19. Vbi idem à Monialibus factum refertur. Idem ſeuere vetat Alex. 3. in Conc. Later. parte 2. c. 10. & Concilium Oxon. ſub Innoc. 3. c. 32. & Concilium Treuerenſe 2. c. 12. Nominatimque quod attinet ad Moniales, tantoperè inualuerat ſacrilega iſta profanitas tempore Innocentij 3. vt in Concilio Later. c. 64. habeat hæc verba. [Simoniaca labes adeò plerasque Moniales infecit, vt vix aliquas ſine pretio recipiant in ſorores, paupertatis prætextu volentes huiuſmodi vitium palliare.] Habemus igitur hîc quoque, ſacrilegum auaritiæ genimen, in vtriuſque ſexus cœnobiis peruerſè enatum.

Excedamus è tanto auaritiæ pseudoreligioſorum fœtore. Minùs tetri, ſed qui tamen illiberales quoque, & ſordidi ſint modi quæſtum faciendi ex pietate per Monachos, ſugillantur non rarò à Patribus. Sic S. Hieronymus Epist. ad Nepotianum, Hæredipetas quosdam Monachos, ſordidiſſimè ſe habentes, his verbis deſcribit. [Audio præterea in ſenes & anus abſque liberis, quorundam turpe ſeruitium: ipſi apponunt matulam, obſident lectum, purulentiam ſtomachi, & phlegmata pulmonis, manu propria ſuſcipiunt: pauent ad introitum Medici: frementibùſque labiis, an commodiùs habeant, ſciſcitantur: & ſi paululum ſenex vegetior fuerit, periclitantur; ſimularaque lætitia, mens intrinſecus auara torquetur. Timent enim ne perdant miniſterium, & viuacem ſenem, Mathuſalem annis comparant. O quanta apud Deum merces, ſi in præſenti, pretium non ſperarent! Quantis ſudoribus hæreditas caſſa expetitur? minori labore margaritam

Christi emi poterat.] Videndus circa hoc idem Hieronymus, Episto. 22. ubi duos nominatim Monachos refert, qui hac infamia flagrarunt, Anthymum & Sophronium. Et tantoperè excrevit fœtor auaritiæ istorum pecuniæ discolarum, ut coactus sit Damasus Papa, interuentu Valentiniani Imperatoris, frænare hos hæredipetæ lata lege, qua non Ecclesia, vel cœtus quispiam sacer, sed priuatæ personæ Ecclesiasticæ, & nominatim Monachi, excluderentur aditione hæreditatum vi Testamenti confecti à mulieribus, quæ præ iudicij imbecillitate faciliùs patebant inescationi. Malè autem Valentiniani legem & eius scopum perspexerunt, qui censuerunt, eam fuisse latam ex odio in sacros homines, moxque abrogatam. Ita visum Molano lib. de piis Testam. c. 34. Veram autem quam dixi legis causam, frænationem scilicet auaritiæ sacrorum hominum hæredipetarum, nominatim Monachorum, optimè vidit Baronius anno 370. num. 120. & nuperrimè Nicolaus le Maistre lib. 2. de bonis Eccles. c. 1.

66. Aliam Monachorum quorundam in hoc genere corruptelam, ex eodem S. Hieronymo describit Sarisber l. 7. Polycrat. c. 23. notans hanc ob causam S. Hieronymum apud Monachos nonnullos fuisse exosum tanquam mordacem & amarulentum, id quod æquè de eo propterea iactatum, meminit Seuerus Dialo. 1. Hieronymum ergo referens Sarisberienfis, ait, irregularem quandam sui temporis regulam, tantò ante ab eo fuisse notatam, cum diceret. [Ridiculum & plenum dedecoris est, referto marsupio, quod sudarium & orarium non habeas gloriari. Sunt qui pauperibus parum tribuunt, ut amplius accipiant, & sub prætextu eleemosynæ quærunt

quærent diuitias; quæ magis venatio appellanda est, quàm eleemosyna. Sic bestię, sic auēs, sic capiuntur & pisces. Modica esca in hamo ponitur vt in eo matronarum sacculi protrahantur. Et vtique melius non habere quod tribuas, quàm vt tribuas petere impudenter.]

Est hic fœtus auaritiæ genuinus, iuxta eundem Sarisberiensem l.8.c.13. [Nam fœnerator, (inquit,) vt plus recipiat, aliquid prælargitur.] Vnde Coquus:

Munera quòd senibus viduisq; ingentia mittis,

Vis te munificum, Gargiliane vocem?

Sordidius nihil est, nihil est te spurcius vno,

Qui potes insidias, dona vocare, tuas.

Sic auidis fallax indulget piscibus hamus,

Callida sic stultas decipit esca feras.

Quid sit largiri, quid sit donare, docebo,

Si nescis; dona Gargiliane, mihi.

Nolo plus turpitudinis agnoscere in illis verbis Petri Cluniacensis l.1. Epist.20. ad Gilbertum. Tamen si enim aliqua quæ habet, sonare videntur furtum sacrilegum, de quo suprà, tamen haud grauatè feram, eius orationem restringi ad sordes minores; tribuentium scilicet aliqua pauperibus, vt ad se corriuent alienæ liberalitatis fluentia. [Per superbiam, (inquit de religioso malè morato,) quæ initium est omnis peccati ad auaritiæ idololatriam dolosè inducitur. Nam qui penuriam professus fuerat, paulatim opes congregat: Nec priùs desistit, quàm alienis reatibus proprium penu farciat. Simulat ea colligens, indigentia supplementum; vel si quid suæ necessitati superfuerit, indigentium adiuumentum. Vult dispensator fieri alienorum bonorum, qui

possessionem abiurauerat propriorum. Hac occasione Dei seruus, mammonæ efficitur famulus; ut cum se fingit egenorum utilitati prospicere, cupiditati suæ valeat inferuire. Ea de causa, omnes ad subueniendum pauperibus exhortatur, ut dum Paulus ministrans sanctis esse creditur, Ananias fraudator nullatenus æstimetur. Hoc astu, tugurium pauperis fit Regum gazophylacium; solitarij inopia, Salomonis opibus antefertur; & de spelunca egestatis, Indorum thesauri largissimè profunduntur.]

67. Et aliud ad hunc ordinem pertinens sordium genus, quo Religiosi, candidatos ordinum subrum iusto acrius exsugunt, contra quàm faciebant Monachi Ægyptij apud Cassianum l. 4. c. 4. & 5. qui ne vestes quidem candidati, cedere in cœnobij bonum sinebant, & nihil planè ab eo inferri permittebant. Aliter tamen Serapion in Regula §. 1. Nec ego item nego, quin iustum sit ac conueniens Religionum candidatos inter pauperes, in quos de Christi consilio sua erogant cum ingrediuntur; numerare cœnobium in quod cooptantur: idque facient ex usu antiquo Ecclesiæ, de quo Bellarm. l. De Monach. c. 43. Sub disiunctione S. Bened. c. 65. Reg. Nouitium, bona sua, aut pauperibus, aut solenni donatione Monasterio dare, mandat; Id igitur innoxium est. Nec ferendi sunt seculares, qui suos petentes cœnobium, non secus ac extraneos, vel nothos, nulla hæreditatis portione in bonum cœnobij vertenda, frui volunt; quos acerrimè & plenissimè in Opere ad Catholicam Ecclesiam exagitat Saluianus, ubi Machærentinus l. 1. à c. 2. nihil cognatis relinquendum latè confirmat. Quod igitur dico, illud duntaxat est, dedecere religiosos nimium studium exsugendi
Candi-

Candidatos; sed ita debere quod commodè, & vltro conferunt, ab ingredientibus accipere, vt non (quod improuidi sponsi faciunt,) censum potius, quàm personam quærere videantur. Benè S. Bernardus Epist. 107. alloquens Thomam de Beuerla Cisterciensis cœtus candidatum. [Nos te, non tua diligimus.] Et Epist. 1. agens de adscripto (vt ferebatur) à pueritia Cluniacensibus, Roberto. [Ostenditur terra, quæ cum illo, & pro illo, dicitur data fuisse; Sed si cum terra eum receperunt, cur non & cum terra eum retinuerunt? An fortè requirebant magis datum, quàm fructum, & plurius æstimata est terra, quàm anima?] Conati tamen sunt hanc maculam à se remouere Cluniacenses insigni statuto, quod edidit Henrico Abbate. Habetur in Bibliotheca Cluniacensi pag. 1570. vbi excommunicatio decernitur in quoscunque Cluniacenses, sordibus auaritiæ inquinatos in receptione ad Ordinem. Itaque sicut seculares decet in liberos humanitas, quam in Sancta Iulianæ ac Probx, auix matrisque Synoride, (id est pari & concorde binario,) laudat S. Hieronymus Epist. ad Demetr. testatus eas quicquid fuerat nuptiis præparatum, ad Virginitatem secedenti Demetriadi, reliquisse; ita Religiosi moderationem suam testari debent.

68. Ab his sordidis & illiberalibus, tametsi aliquo colore obductis augendæ rei domesticæ rationibus, longè absuit Abbas ille Villariensis, quem Cantiprat. l. 2. Apum. c. 26. n. 5. refert noluisse vlla ratione admittere magnas opes, suo Monasterio per vsurarium legatas, etiamsi non referatur defuisse vsurario vnde sarciret damna per vsuras illata. Quanquam enim rebus ita constitutis, posse ad-

mitti vsurarij legatum, rectè agnoscit S. Bonau. in determinat. circa Regulam S. Francisci, q. 26. tamen S. Abbas eam fœneratoris largitatem obfirmatè repudiavit, nolens contaminari per sordidum hominem, tametsi de suo, non de rapina, præbentem diuitias. Nec Deus pium ac generosum Abbatis pectus dimisit irremuneratum, vt ibidem recitat Cautipratanus.

69. Quia inter has sordidas ditescendi, & quæstum faciendi rationes, tametsi iniustitiæ vacuas, numeratur negotiatio, præmittendum tertio est, quid ea sit, & quotuplex. Quid sit negotiatio, inquit Author Imperfecti operis in Matth. Homil. 38. ad illud, *ejiciebat ementes & vendentes è templo*. Cum enim multis verborum telis appetiisset negotiatores, inducit sic interrogantes auditores. [Ergo ostende nobis quis est negotiator? Omnes enim homines videntur negotiatores. Ecce qui arat, comparat boues, vt spicas vendat; Et qui operatur lignum, comparat lignum, vt utensilia vendat: & linteonarius comparat linteamina, vt vendat & ostendat, & fœnerator mutuat pecuniam, vt tollat vsuras. Et quo modo antiqui Iudæi & Apostoli artificia laudauerunt? quia magis sunt sine peccato. Sicut & Paulus fuit sutor tabernaculorum, & ipse mandat dicens: Curent & nostris bonis operibus præesse. Et Apostoli quidem sicut legimus piscatores.] Ad hanc difficultatem sic respondet autor ille. [Ego ostendam qui non est negotiator, vt qui secundum istam regulam non fuerint, intelligas omnes negotiatores esse: id est, quicumque rem comparat, non vt ipsam rem integram, & immutatam vendat, sed vt opus faciat ex ea, ille non est negotiator; quia
qui

qui materiam operandi si comparat, unde faciat opus, ille non rem ipsam vendit, sed magis artificium suum, id est qui rem vendit, cuius æstimatio non est in ea ipsa re, sed in artificio operis, illa non est mercatio. Vtputa Faber comparat ferrum, & facit ferramentum: sed ferramentum illud, non tantum habet ferri quantum valet, sed secundum opus ferramenti appretiatur. Qui autem comparat rem, ut illam ipsam integram, & immutatam dando lucretur, ille est mercator, qui de templo Dei ejicitur.]

Hæc est strictissimè dicta negotiatio, qua merx emitur, ut eadem nullatenus immutata reuendatur ad lucrum faciendum. Est autem alia negotiatio, qua res coëmpta & mutata, venditur alteri. Ut cum ferrum formatur in securim, vel cum è ligno conficitur scamnum, idque postea venditur. Idem est de pullo equino, qui emitur ut nutriatur donec crescat; & pro equo vendi possit. Vtraque hæc emptio & venditio dicitur negotiatio lucratiua, quia fit ut res postea carius vendatur: potestque vel immediate ac per seipsum, vel mediate ac per alium exerceri.

70. Addit Ioannes Medina Cod. De Restit. q. 31. duas alias negotiationis formas, quas vocat negotiationem æconomicam, & politicam. Priorem dicit esse negotiationem quæ exercetur ad sustentandum se, ac domum suam, prout necessitas exegerit. Exemplum assignat, eius qui comparat pretio, quæ donui suæ sunt necessaria: vel eius qui de redditibus bonis ac superfluis, vendit quantum necesse est, ut comparet magis necessaria. Politicam verò negotiationem, aliter sumit Medina, quam alij, apud quos ea vox designat negotiationem naturalem, qua

emuntur quæ ad vitam sunt necessaria, aut res mutata reuenditur. Refert eam vocis prædictæ nationem Rebellus 2.p. l.9. q.18. f.1. n.2. At apud Medinam, Negotiatio politica ea est, qua publicis populi necessitatibus succurritur. Cæterum hæc negotiationis membra, sunt merè materialia, nec pertinent ad formalem negotiationis diuisionem. Quòd enim hic aut ille exerceat negotiationem in familiæ aut ciuitatis commodum, est discrimin merè materiale, nec pertinens ad diuersam formam negotiationis, sicut pertinebant alia anteriora membra, quæ proposuimus. Præterquàm quòd, si hæc membra conuenienter assignarentur, æquè addendum esset aliud membrum, nempe negotiationis monasticæ, quo quilibet mercatur sibi necessaria. Inde tamen colligi potest tertia negotiationis species vtrique illi membro communis iuxta Medinam, nempe euentium sibi ac suis necessaria, vel vendentium quæ sibi ac suis sunt superflua.

71. Atque ita habemus triplicem posse statui negotiationem. Nempe primò simplicem, qua emuntur necessaria, aut venduntur superflua, quæ dici potest latissimè sumpta negotiatio, contradistincta lucratiuæ, vt notat Maior. in 4.d.15.q.40. *initio*. Secundò lucratiuam strictè acceptam, qua res non mutata, nec in aliam formam redacta venditur, siue per seipsum, siue per tertium ad id adhibitum, vt adhibenti lucrum fiat, quæ est propriissimè & strictissimè dicta negotiatio. Tertio lucratiuam, qua res emptæ in eum finem, mutatur in aliam formam, vel statum meliorem, & per se aut per alium venditur cariùs ad quæstum faciendum, quæ est medio quodam modo usurpata negotiatio, pressior quàm prima,

ma, & laxior quàm secunda. Ad has negociandi rationes, aptanda est resolutio controuersiae propositae, definiendo quænam earum absque auaritiæ labe, & status Religiosi dedecore possit à Religiosis exerceri. Qua in re est difficultas non modica; ita ut Maior. in 4. d. 15. q. 41. in *dubio annexo*, fateatur, non posse assignari hac in parte vnâ certam regulam, penes quam statuatur qua negotiatione sit sacris hominibus interdictum, qua secus. Consentiunt quidem omnes, vetari Clericis & Religiosis negotia secularia, & turpe lucrum, ac sordidos quæstus. Sed qui sint ij sordidi quæstus, & quæ sint turpia lucra, non est definitu aded facile. Similiterque non est aded facile exponere, quæ sint *negotia secularia* dedecentia sacras personas. Concilium quidem 1. Moguntinum sub Leone 3. Tempore Caroli Magni, c. 14. Id tentauit exponere; non videtur tamen eius resolutio explere animum. Ait enim [Ministri altaris Domini vel Monachi, nobis placuit ut à negotiis secularibus omnino abstineant. Multa sunt ergo negotia secularia; de his tamen pauca perstringimus, ad quæ pertinet omnis libido, non solum in immunditia carnis, sed etiam in omni concupiscentia carnali, quicquid plus iusto appetit homo; turpe lucrum, munera iniusta accipere, vel etiam dare; pro aliquo seculari quæstu pretio aliquem conducere, contentiones & lites, rixas amare, in placitis secularibus disputare, excepta defensione orphanorum, aut viduarum. Conductores aut procuratores esse secularium rerum, turpis verbi vel facti ioculatorem esse, vel iocum secularem diligere, aleas amare, ornamentum inconueniens proposito suo quærere, in deliciis viuere velle, gulam

& ebrietatem sequi , pondera iniusta vel mensuras habere, negotium iniustum exercere.] Interjicitur parenthesis de iusto negotio, tum subditur. [Canes & aues sequi ad venandum, in omnibus quibuscumque sit causis , superfluum esse. Ecce talia , & his similia ministris altaris Domini, necnon & Monachis omninò interdicimus , de quibus dicit Apostolus, *nemo militans Deo , implicat se negotiis secularibus.*]

72. Hæc notio *negotiorum secularium* , non videtur satisfacere quoad rem præsentem. Quia quamvis quæ à Concilio recensentur inter negotia secularia , verè sint deuitanda sacris hominibus , tamen non iis duntaxat , sed omnibus etiam piis Christianis declinanda sunt, maxima saltem ex parte. Maxima itém pars eorum quæ recensita sunt, procul abest à negotiatione , qua sacris hominibus interdicitur, etiamsi non sit iniusta, nec secularibus vetetur. Nec aliter statuerim de ea negotiorum secularium notatione quæ traditur in adscripta Melchiadi Papæ Epistola, cùm tamen alleget Nicænam Synodum quæ post Melchiadem sub Syluestro est habita. Baronius anno 312. n. 80. tribuit eam Isidoro Mercatori. Sic porro in ea epistola habetur. [Quæ sint negotia secularia , Sancti Canones manifestant, & inhihent, dum perspicuè docent , quod quidam qui in Clero videntur electi , propter lucra turpia , conductores alienarum possessionum fiant , & secularia negotia sub cura sua accipiant , Domini quidem ministerium paruipendentes ; per secularium verò domos, discurrentes, & propter avaritiâ , patrimoniorum sollicitudinem sumentes. Decreuit namque supradicta S. Synodus , nullum deinceps Clericum aut posses-

possessiones conducere, aut negotiis secularibus se miscere, nisi propter curam pupillorum, & orphanorum, ac viduarum.] Hæc notio negotiorum secularium de quibus per Ecclesiasticos abjiciendis, agebat hic PseudoMelchiades, admodum imperfecta est. Quare aliquid in eam rem aptius, restat inquirendum.

§.5. Extremarum sententiarum in binis superioribus disputationibus propositarum, Anacrisis uniuersæ.

73. **I**N vtraque disceptatione superius adducta, est quod approbari, & quod rejici debeat. Quare excerpemus ex vtraque primum vniuersè hoc loco, tum in particulari quoad aliquas materias, quod circa proximè assignatas negotiationis formas, statuendum videtur.

Prima Propositio. Negotiatio non vetatur Religiosis, tanquam per se, & ex objecto, vel etiam ratione adiunctorum necessariorum, inexpurgabiliter mala.

Hoc sufficienter monstratum est §. 2. ratione 1. Nec est cur in eam sententiam, vel Patrum, vel Scholasticorum suffragia conquirantur, quæ ibi quantum necesse est, tacta fuerunt. Vnicus S. Augustini locus ex concio. 1. in Psalmum 70. erit instar omnium. Ibi tractans illud iuxta 70. *Quoniam non cognoui negotiationem*, inducit mercatorem Christianum pro negotiatione differentem, & suboffensum; eo quod negasse videretur S. Augustinus, posse ne-

gotiatores saluos esse : Ex eius igitur persona, sic re-
tundit S. Augustinus omnia, quæ possunt obijci ad-
uersus negotiationis honestatem, vnde cūque asper-
gere quis velit dedecore negotiationem : [Sed, ait
mihi negotiator ; Ecce ego afferō quidem ex lon-
ginquo merces, ad ea loca in quibus non sunt ea
quæ attulero ; vnde viuam, tanquam mercedem la-
boris mei, peto, vt carius vendam quàm emerim.
Vnde enim viuam, cū scriptum sit, *dignus est ope-
rarius mercede sua* ? Sed agitur de mendacio, de per-
iurio. Hoc vitium meum est, non negotiationis : Ne-
que enim, non si vellem, possem agere sine isto vi-
tio. Non ergo culpam autor ad negotium transfe-
ro, sed si mentior, ego mentior, non negotium. Pos-
sem enim dicere ; tantò emi, tantò vendam, si placet,
eme ? Non enim istam veritatem audiens emptor re-
pelleretur, vt omnes potius accurrerent, quia plus
fidem quàm mercedē diligerent. Hoc ergo, (inquit,)
me mōne ne mentiar, nē periurem, non vt abijciam
negotium vnde me transigō. Quo enim vocas, quan-
do hinc reuocas ? Fortè ad arcem aliquam ? Ero su-
tor, calceamenta faciam hominibus, mendaces enim
& ipsi non sunt ? periuri & ipsi non sunt ? nōne lo-
catis ab alio calceamentis, cum acceperint ab alio
pretium, dimittunt quod faciebant, & suscipiunt
alteri facere, & fallunt eum cui promiserant citò se
facturos ? Nōne sæpè dicunt hodiè facio, hodiè
impleo ? deinde iam ipsa futura, tantas fraudes non
faciunt ? Faciunt ista, & dicunt ista : sed ipsi mali
sunt, non ars quam profitentur. Omnes ergo artifi-
ces mali Deum non timentes, vel pro lucro, vel pro
timore damni, aut egestatis mentiuntur, periurant,
non est continua Dei laus in eis. Quomodo ergo me
reuocas

reuoças à negotiatione? An vt agricola sim, & aduersus tonantem murmurẽ vt grandinem timens, sortilegum consulam, & quæram quid faciam contra cælum? vt optem pauperibus famem, quo possim vendere quæ seruauĩ? ad hoc me adducis? sed non ea faciunt, (inquis,) agricolæ boni: nec illa, negotiatores boni. Quid enim & filios etiam habere malum est, quia quando eis caput dolet, malæ & infideles matres ligaturas sacrilegas quærunt. Ista hominum peccata sunt; potest hoc mihi dicere negotiator. Quære ergo Episcopo quemadmodum intelligas negotiationes quas legisti in Psalterio, ne forte tu non intelligas, & me à negotiatione prohibeas. Mone ergo quemadmodum viuam. Si benè, benè mihi erit: Vnum tamen scio, quia si malus fuero, non negotiatio mihi facit, sed iniquitas mea.] Subiungit his ex mercatore auditis, S. Augustinus. [Quando verum dicitur, non est quod contradicatur.] Hoc est, rectè negotiator egit causam suam, negans illicitam per se esse negotiationem: quod si aliquæ abusiones ei adiungantur, dimittendas & abjiciendas esse, salua negotiatione cui extrinsecus, & solo negotiatoris vitio comitantur. Nec aliter de omni ferè arte & scientia est statuendum: Nulla enim est tam illimis, & pura ex suo obiecto, & intrinsecis circumstantiis, quin possit vitio artificis aut scientis dehonestari. Nemo tamen idcirco vitium personarum abutentium transfert ad improbationem scientiæ vel artis. Sicut Apostolus, negauit legem esse culpandam, inquam malam, tametsi homo pro sua fragilitate & malitia abutatur legis notitia in suam perniciem. Generatim ergo indubitaturn esto, negotiationem non vetari sacris homi-

nibus, ut ex obiecto aut per se malam.

II. Propositio. Negotiatio simplex seu latissime dicta, quæ in trimembri negotiationis diuisione primum locum occupabat, non vetatur sacris hominibus; hoc est Religiosis, aut Clericis.

74. Hoc est extra dubium: quia mercari pro se, aut vendere sua superflua, non vetatur sacris personis: At hæc est notio simplicis illius ac latissime dictæ negotiationis, qualiscunque tandem sit negotiatio. Pleraque in hanc rem prolata sunt §. 2. ratione 3. & 5. & manifesta ratio suffragatur. Quomodo enim exigere vitam possent sacre personæ, nisi emerent quæ sunt ad vitam necessaria? Aut quomodo plerumque suppeteret vnde necessaria emerent, nisi venderentur aliqua vel superflua, vel minus necessaria, quàm quæ iis diuenditis comparanda proponuntur? Inconsulte item sinenda essent perire aliqua, aliis vtiliter cessura: vel certe eroganda essent planè liberaliter, non sine cœnobij damno, si vendi & huic qualicunque negotiationi subijci per Religiosos non possent, quod statim apparet absurdum; nisi sicubi specialia statuta vel indecentia obstitent tali venditioni.

75. Primum addo, quia nonnulla instituta Religiosa, amore arctioris paupertatis, etiam si concedunt suis habere prædiola, vel hortos ad fouendam valetudinem, fasque sit Religiosis inde sibi quæ ad sustentationem commodant sublegere, iubent tamen ut quicquid ex fundis illis ultra immediatum vsum colligitur, absque venditione distrahatur. Sic Suares To. 4. De Relig. Tract. ult. l. 4. c. 9. n. 12. & Sanchez l. 7. in Decalogum, c. 27. n. 4. Monstrat, domibus professis Societatis Iesu, ex peculiari instituti illius iure,

iute, vetari venditionem fructuum collectorum è possessiunculis quas habere sinuntur. Interdici enim ea venditione necesse fuit, vt excluderentur certi redditus. Qui verò Religiosi, nullo suo priuato iure vetantur fructus fundorum, suorum vendere, non tenentur illos liberaliter erogare, sed possunt tanquam sibi superfluos, aut minùs necessarios, accepto conuenienti pretio distrahere, sicut alia quæcunque superflua.

Addebam secundò, indecentiam quandoque obstare venditioni superfluorum. Exemplum succurrit nuperrimè suggestum, cœnobij cuiusdam Monialium, è quarum domestico horto, lecti per Moniales, & in ferta contexti flores, venduntur ad ædificandum stuporem secularium Domicellarum. Videtur hæc venditio dedecere personas Religiosas. Hæc enim superflua, quorum quantitas vsui altarium, & valetudinarij admetienda fuisset, si præterea abundent, nullum cœnobium me autore ad vsum secularis vanitatis diuendet. Et suffragabitur, quisquis Patrum in huiusmodi florea ferta conclamationes recoluerit. Videsis Tertullianum de Coro. Mil. c. 15. & Clementem Alexandrinum 2. Pædag. c. 8. & quæ de viro Apostolico F. Ioanne Ord. Præd. scribit Cantipr. l. 2. Apum. c. 1. num. 8. Tametsi enim omnia quæ apud istos leguntur, spectant ad coronas è floribus morituris, quas negant capitibus membrorum capitis spinis coronati congruere; tamen propè omnia accommodari possunt ad quænis florea ferta, quæ pròinde ad fœminæ vanitatis vsum suppeditari pretio à Parthenonibus, indecentissimum videtur. Cum igitur nec ius speciale instituti, nec vlla extrinseca dedecentia vetat, fas est Religiosis superflua vendere.

76. Nec tantum fas est Religiosis vendere sua superflua, aut minùs necessaria è fundis suis lecta, sed etiam quæ iam in vsum suum absque animo reuendendi comparauerint, possunt vendere, si contingat agnoscì eorum inutilitatem, vel alia vendendi causa interueniat. Talia quippè eo ipso sunt superflua; vnde sine noxa vendi à Religiosis possunt, & quidem non modò eodem pretio quo fuerant cõtempa, sed etiam carius, & cum aliqua lucri accessione, etiamsi res sint planè eadem, nec vllatenus artificio vendentium sint immutatae. Ita Abul. in c. 25. Matth. q. 224. Sa V. *Clericus* num. 20. Rebellus 2. p. lib. 9. quæst. vlt. n. 2. & Molina Tract. 2. de Iustit. d. 342. concl. 2. consequenter inferens, astipulante Gutierrez Tract. de Gabellis q. 93. n. 16. & 17. cum Syluestro, Nauarro & Lassarte, ex ea venditione nullum deberi tributum, vbi venditiones tributo grauantur. Cum enim hæc non sit negotiatio Religiosis vetita, salua manet, eam exercentibus sacris personis, sua immunitas. Poterit autem in hoc euentu, abesse iniustitia ab augmento pretij, ob mutationem aliquam circumstantiarum, de qua rectè Abul. in c. 25. Matth. q. 223. ad 1. Est quæ etiam causa germana, cur Mercatores possint carius vendere. Quod enim rectè monstrat Soto l. 6. De Iust. q. 2. art. 2. concl. 4. Iustus titulus vendendi carius, non est fundandus in persona vendente præcisè spectata; quasi Mercator, quia mercaturam agit, possit carius vendere, quàm alij qui mercatores non sunt, si contingat, vt idem vendant: sed titulus vendendi carius, quicumque demum sit venditor, fundandus est in mutatione circumstantiarum, penes quas iustum pretium variari & crescere potest.

77. Sed quid si Religiosi, aliqua ipsis non superflua, & quæ alioqui retinerent, statuunt vendere, quia offertur lucrum, seque dat occasio merces vili pretio absque reuendendi animo comparatas, iterum vendendi longè carius, ob circumstantiarum mutationem? Admitto cum Syluestro V. *excommunicatio* 9.n.46. & Ioanne Guriertes Tract.de Gabel-
lis q.93.n.23. hanc quoque negotiationem posse per Religiosos exerceri, absque noxa, quia cum merces sunt coemptæ, aberat animus eas iteratò vendendi, qui animus est veluti forma negotiationis sacris personis illicitæ; eo quòd sit illi indissociabiliter annexa cupiditatis irritatio, & effusio in res externas, aduehâtque varia incommoda, ob quæ talis negotiatio dedecet statum huiusmodi personarum. At venditio, quæ fit occasione lucri animo non præconcepti, cum facta est emptio, vel vacat iis incommodis, vel saltem multò minus illis grauatur. Nec censeo abhorreere ab hac doctrina, benè multos recentiores, quos adducit & sequitur Diana parte 1. Tract.1. resol.27. affirmantes negotiationem illam vetari sacris personis, & habere annexum tributum debitum (si à secularibus ea ex causa pendatur,) in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta. Id enim, vt verum sit, accipiendum est de emptione prius facta animo reuendendi, quem animum à Religiosis exclusimus. Quo eodem sensu accipiendus est Canon 2. Concilij Tarraconensis sub Hormisda anno 517. celebrati, qui sic habet. [Sicut Canonum statutis firmatum est, quicumque in Clero esse voluerit, emendi vilius, vel vendendi carius studio non utatur. Certè si voluerit hæc exercere, cohibeatur à Clero.]

III. Propositio. Negotiatio pressè dicta, cui in trimembri negotiationis diuisione, secunda sedes est data, (qua scilicet, merces coemptæ animo eas reuendendi, eadem & nullatenus mutata reuenduntur lucri causa,) abhorret à statu Religioso, est-que Religiosis planè illicita, nisi si aliquando, ob grauem necessitatem, vel certè per alium, vt principalem causam exerceatur.

78. Notionem pressè dictæ negotiationis sacris personis vetitæ, quam proposui, ex plerisque Iurisperitis confirmat Straccha in opere de mercat. parte 1. n. 23. Vetari autem Religiosis hanc negotiationem, agnoscunt sine controuersia DD. omnes. Ita enim ex Theologis S. Thomas 2. 2. q. 77. art. 4. Molin. Tract. 2. de iust. disp. 39. Rebellus 2. p. q. vltima, sect. 1. Toletus l. De Peccat. mort. c. 53. Salas Tract. De empt. & vend. dub. 2. Roder. Tomo 3. qq. Regul. q. 74. art. 8. Consentiunt Iurisperiti ad dist. 88. c. *fornicari*, & Panormit. ac Imola ad cap. vlt. de vita & honest. Cler. Prosper ab Augustino. V. *Vestigal §. tertio quatenus*. Comitulus l. 1. Resp. q. 53. n. 1. Gutierrez Tract. de Gabellis q. 93. n. 16. & 47.

Huc pertinent propè omnia quæ §. 3. ex Patribus & ex ratione multiplici sunt adducta contra negotiationes. In nullam enim negotiationem cadere aptius possunt, quàm in istam quæ est pressissimè dicta negotiatio. Expressissimè verò hanc negotiationem fecit Autor Imperfecti, in Matth. hom. 38. Est-que eius disputatio admittenda, si ad sacras personas restringatur, nec extendatur ad omnes Christianos, vt videri posset ex tensa ab illo Autore; qui eatenus non esset audiendus, cum negotiatio nullo iure secularibus vetetur, vt monstratum est §. 2. ratio-

ne r. At restringendo eius orationem ad personas sacras, verissimè dicit, ejiciendum esse ex Ecclesia, id est ex Ecclesiastico gradu ac cœtu, qui negotiationem, de qua agimus, exercere in animum induxerit, cum planè abhorreat ab instituto vitæ, cui propter Deum se illigavit: Demonstrare, id possumus, cum ratione, è signis ac tessera huius status petita, tum ratione fundata in eius natura. Signa & tesseras Religiosi status appello, rasuram capitis & habitum religiosum, quibus à secularibus discriminantur Religiosi.

79. Et rasuræ quidem ritus, antiquissimus est, ut Bellarminus l. De Monach. c. 40. ostendit: nisi quod olim tam Clerici quàm Monachi radebant capita in coronam, per totum ferè caput protensam, qualis nunc est puerorum vocalium symphonicorum, ut notat Valdensis Tomo De sacram. Tit. 9. c. 89. & Simondus ad l. 6. Sidonij. Epist. 3. Ex quinque porro illius Rasuræ causis, quas Renatus la Barre ad calcem libri Tertulliani de corona militis, & Prosper Stellartius, in opere de coronis & rasuris, ex variis colligunt; (nonnulli enim ad memoriam spinæ Christi coronæ, ut Ceolfredus Abbas apud Bedam, l. 5. hist. Anglo. c. 22. alij ad Beati Petri Apostolorum principis, quem ea ratione ab Ethnicis in odium fidei dehonestatum dicunt, imitationem; alij ad regiam dignitatem Deo dicatorum hominum; alij ad circularem figuram, quæ est symbolum perfectionis hunc ritum referunt:) quinta, & optima est, quæ huc pertinet: Nimirum eam rasuram, ut habetur ex D. Hieronymo cap. *duo sunt* 12. q. 1. docere personas sacras, sed maximè Religiosos, omnem negotiorum secularium curam desecare, ut soli Deo ani-

num applicent. Potestque huc facile reuocari alia elegans ratio huius rasuræ tradita à Petro Nannio in notis ad epistolam 35. S. Ambrosij; nempe quòd Monachi rasa habeant capita, vt se agnoscant libertos Christi; Nam olim manumissorum capita radebantur, vnde illud Plauti, [Quid superest nisi vt raso capite accipiam pileum?] Et apud eundem in Amphitr. act. 1. sce. 1. [Quod ille faciat Iupiter, vt ego hodie raso capite, caluus capiam pileum?] Ex Plutarcho in Flaminio, & Agellio l. 7. c. 4. Id. illustrat Biscola Tomo sub seciu. l. 5. c. 6. Multa in eam rem Erasmus Chil. 2. Centur. 1. n. 27. Et è contrariis qui seruile quiddam in moribus habent, dicebantur à Romanis, seruiles pilos retinere. Apud Iudæos quoque Deuter. 21. captiua exuta vestimentis captiuitatis, radebatur vt libera fieret. Ex hoc ergo more factum censet Nannius, vt homines Deo consecrati radant capita, quòd se à Deo manumissos in libertatem filiorum Dei, nec vltra distindendos seruilibus seculi occupationibus agnoscerent. Sic vides, rationem quintam huius rasuræ ex S. Hieronymo propositam, recidere in istam, & commendare sacris personis, vt abiectis seculi curis vacent soli Deo, idque sit solum & vnicum eorum negotium: quod de negotiatore dici non potest.

80. Præclare hanc rasuræ sacre causam aperuit his verbis Iuo sermone De sacrorum Ordinum Excellentia, postquam præmisit sacros homines [huius vitæ necessaria accipere debere, de oblationibus, vel de opere manuum, vel de aliis innocentibus artibus, non autem de usuris, vel de turpibus lucris, vel de negotiationibus, aut aliis illicitis artibus;] nempe non absolute illicitis, sed respectu talium personarum,

rum ; pro quibus æquiparat illas alias artes & negotiationem, vt mōstrat vox illa *aliis*. Sic igitur ibi Iuo de rasura. [Si paupertatem & humilitatem, quam præfert habitus corporis & figura capitis, in corde non habetis, timeo ne cum hypocritis sit pars vestra, & spes vestra ab æterna mercede sit vacua, qui non vt Clerici, sed vt Acephali, in clericali militia, sola quæritis lucra temporalia. Ad hoc enim capillos in modum coronæ in summitate capitis raditis, vt & regnum spirituale, quo cæteris præminetis, tali figura ostendatis, & curæ mortalis illecebras frequenter redeunt, sic amputetis de corde, sicut crines frequenter resurgentes abraditis de capite. Residuos autem capillos eo ordine præcidere debetis, vt aures, oculos ; & alios sensus capitis liberos reddant, & curam exteriorum non in superfluis desideriis carnis, sed in necessariis tantum exercendam agnoscant.] Arque aded non in negotiationibus, quas non pertinere ad necessaria sacris hominibus concessa præmiserat. Quo facile accommodari potest illa huius rasuræ ratio, quæ ex refectione capillorum, olim in mari per tempus procellæ fieri solita, peti potest. Videtis de eo prisco vsu, Fernandium à Corduba in multiplici Didascalia c.22. Similiter enim Religiosi, fugientes à Pussillanimitate spiritus, & tempestate, elongarunt fugientes, & in solitudinem tanquam in portum se receperunt, dimissis in seculi mari procellis negotiorum, turbinibus curarum secularium. Videbor transisse à rasura, de qua agere cœperam ad tonsuram, qualis re vera erat hæc capillorum resectio in procella. Sed hoc ad rem præsentem perinde est, passimque veteres, Monachos *tonsos* nominant. Quod

enim ex Clemente Alexandrino 3. Pædag. c. 11. & ex Optato l. 2. contra Parmenianum mōstrat Bellarninus lib. 6. De Monach. c. 40. Clerici & Monachi olim, tametsi radi dicebantur, quia demissè tondebantur, tamē re vera tondebantur tantū: vndē *de tonsuræ ἀποτεξίμωσι*, pro Monacho, crebrum est apud Veteres, vt notauit Alemannius ad historiam arcanam Procopij: beneque confirmatur, ex eo quod S. Augustinus, Monachos comatos atque crinitos, non attonfos cæterorum more, habet pro monstris, quales illi Apostatæ apud S. Nicephorum Constantinopolitanum in historia De Monachis naufragis, quos gemit Religioso cultu deposito, ex attonsis in comatos fuisse mutatos, & ad Laicorum speciem tractos.

81. Quod si placeat, illam huius siue rasuræ siue tonsuræ causam probare, quæ petitur ex more antiquo asciscendi aliquem in seruum aut filium, æquē habebimus intentum. Nam filium specialem Dei, in iis quæ tanti Patris sunt, non in extraneis negotiis par est esse. Seruum item Dei, seruire Deo, non curis seculi addici, & negotiationibus implicari, est omnino consentaneum. Capillorum porrò dissectione, fieri aliquem alterius filium, monstrat Pithoeus l. 1. Aduers. c. 1. ex Paulo Diacono l. 6. De gestis Longobard. c. 53. qui testatur, Carolum Francum misisse filium suum ad Regem Longobardorum, vt ei pater fieret incisione comæ, quod & præstitit. Sed & Anastasius in Benedicto. 2. scribit cum accepisse mallones, siue cirros capillorum Iustiniani & Heraclij filiorum Constantini Pogonati Imperatoris, qui vt à se genitos, Romani Pontificis peculiare filios faceret, eorum capillitium, siue quod nomen

mallonum

mallorum propriè sonat, *vellus* capitis, obtulit Christi Vicario, successori B. Petri. Ex qua item fide, Rex Bulgarorum, vt scribit Anastasius in præfatione ad octauam Synodum, vt suum erga Romanum Pontificem seruitium testaretur, coram omnibus capillos suos apprehendens, abscissos tradidit legatis Romanis, hæc verba præfatus. [Omnes Primates, & cuncti populi terræ Bulgarorum, cognoscant, ab hodierno die me seruum fore post Deum B. Petri, & eius Vicarij.] Ex tam multis tonsuræ siue rasuræ Monasticæ causis hactenus expensis, constat mercaturam & negotiationem procul esse debere à Monachis, & quibusvis Religiosis, qui hæc superflua à se propter Deum amouerunt.

82. Occurrit porro eiusdem sacri ritus alia ratio minùs vulgaris quam nolo prætermittam, quia & ipsa optimè euincit debitam Religiosi abiunctionem à negotiatione de qua agimus. Nimirum olim à morituris, non modò omnia ornamenta & honoris insignia remouebantur, ne illo habitu excederent, sed etiam honor capitis siue capillitium tollebatur. Sic enim apud Statium l. 7. Amphiaræus mox absorbendus, capitis comam, coronamque & alia ornamenta deponit, dicens,

*Accipe commissum capiti decus, accipe laurus,
Quas Erebo deferre nefas.*

Phœdra item, iam iam occubitura suamet manu apud Senecam act. 5. Hyppoliti

*Placemus umbris, capitis exuias cape,
Laceraque frontis accipe abscissam comam.*

Plura in eam rem Pineda in c. 1. Iobi versu 20. n. 14. Possit ergo quis haud immeritò resectum Religiosis capillum, ad eorum mortem referre, præsertim ubi

confura fiebat *σαυγῆς ὡς*, id est in crucis modum, quam fuisse Græcorum tondendi rationem habetur ex eorum Euctologio cū proponitur ratio vestiēdi Monachum. Quanquam apud S. Dionysium c. 6. Eccles. Hierar. tantū habetur, Monachum forma crucis signatum, tonderi, quæ verba insinuant præmissa impressione signi crucis, subsequētam fuisse capillitij remotionem siue tonsuram. Vt ut sit, si tonsura vel rasura Monachi ad eius mortem referatur, facile est in rem nostram argumentari ex eo ritu: Neque enim mortui est negotiari, aut agitare vlla secularia negotia vel mercimonia; sed eius omnia studia & cogitationes consecrari Deo debent. Quo haud inuitus retulerim alium affinem ritum antiquum, quo capilli Monacho resecti, consecrabantur. Ita habetur ex Regula S. Aureliani c. 4. verbis illis. [Si quis Laicus tonsurandus est, de capillis illius in confessione mittatur, ut ei in testimonium sit.] Hoc est, ut id sit monumentum ac symbolum consecrationis qua se Deo addixit. Confessionem porro in eo textu S. Aureliani, accipere necesse est pro loco in quo conditum iacebat alicuius Martyris corpus; quod intelligo non tantū de communi loco siue sacello in quo sancti corpus iacet, sed etiam de loco proprio, putā capsella qua reliquiae concludebantur; Nam eam quoque aliquando *Confessionis* nomine donatam legimus, ut apud Anastasium in Hilario, cū ait eum Pontificem construxisse ex argento Confessionem S. Ioannis Baptistæ, pensantem libras centum; quod nemo de templo vel de sacello accipiat, sed de capsella tantū seu tabernaculo. In tali ergo Confessione, includebatur coma & barba resecta. Quod præter contextum
ex S.

ex S. Aureliano prolatum. confirmatur ex Actis S. Gulielmi Gellonepsis, vbi de eo sacra veste religiosâ amictô, dicitur, comam nobilem & barbam venerabilem depositam esse, & Deo consecratam ad modum prædictum. Itaque curas in Dei gratiam depositas, & quasi sanctificatas illatione in tabernaculum, profanare, & in mercimonia ac quæstus seculares educere, probrosum ac indignum videri debet.

83. Simile nec minùs efficax in rem nostram argumentum, duci potest ex habitu antiquo Religiosorum, qui præter cætera colobio continebatur. Est autem colobium, tunica absque manicis. Nam quamuis postea colobium transferit in Dalmaticam iubente S. Syluestro, vt Onuphinus libello de Explicatione vocum Ecclesiasticarum annotauit: Tamen initio colobium illis quoque manicarum inchoamentis carebat, vt liquet ex multis veterum Scriptorum locis quæ addensat Bulengerus l. de Veste sacra c. 22. sic enim Ammianus l. 14. colobium vocat, tunicam pectoralem sine manicis. Photius tunicam mutilam *μικτὴν χεῖρας* appellauit, pag. 561. Nostri quoque eiusmodi tunicarum non manuleatarum descriptioni astipulantur, nominatim Dorotheus ac Cassianus mox adducendi. Itémque Honorius in Gemma animæ l. 1. cap. 211. Eam itaque Monachorum vestem truncam, & absque manicis, haud absurdè quis retulerit ad similitudinarium Religiosæ vitæ martyrium. Nam etiam ex vsu antiquissimo, firmato per Eurychianum Papam apud Anastasium in *Eurychiano*, grauitèr cautum erat, ne quis martyrem absque colobio purpura prætexto sepeliret. Cùm ergo Religiosorum vita, sit iuge martyrium, de quo

scitè Damasc. 4. fid. c. 16. Pet. Bles. serm. de S. Lucia, & serm. de S. Vincentio, & Photius apud Anonymum Cluniaci Scholiasten gradu 4. scholio 1. meritò Religiosi *vini Martyres*, vt loquitur Abbas Piamon Collat. 18. c. 7. etiam in vita, veste martyrum defunctorum propria induuntur, nec absque prætexta purpura, vt S. Dorotheus Doctrina 1. obseruat: id tamen referens, ad designandum quod Religiosi sint Domestici Imperatoris, ad quem per se primò spectat purpura. Non refugio ego quidem has colobij Religiosorum interpretationes; adiungendam tamen censeo aliam, (si tamen aliam,) quæ est Cassiani l. 1. c. 5. affirmantis abscissionem illam manicarum, referri ad significandum amputari debere à Religioso omnem operum ac negotiorum seculi sollicitudinem, cum Religiosus sit seculo mortuus ac Christo confixus vi instituti sui: proindeque non debeat cogitare nisi quæ sunt Domini, cuius domesticus est effectus, & cui se per crucem voluntariam mancipauit. Hoc, negotiatorem seculi curis immersum præstare non posse, nemo non videt. Alienissima est igitur à Religioso instituto negotiatio, vt monstrat rasura & habitus Religiosi; quibus inspectis non minùs possit rubore suffundi Religiosus negotians, quàm olim Tertullianus, Christianum pallij contuitu commoueri, & ad officium reuocari muta adhortatione censuerit. Subjicienda, vel potius euoluenda & distinctiùs exprimenda sequitur, iam tacta in prædictis ratio eiusdem veritatis, petita ex natura status religiosi, qui totus ed collinat, vt hominem à peccati occasionibus auersum, aptet ad vnionem familiaritatè que cum Deo, per remotionem turbarum ac tumultuum animi à quibus

quibus Deus refugit, quia non in commotione Dominus. Cum utroque autem illo religiosi status officio pugnat aperte negotiatio. Nam evidentissimum est, beneque §. 3. monstratum, Negotiatorem facillimè declinare in obligationes, & pedicis peccatorum irretiri. Vix enim plus potest se à peccatis nitentem præstare, quàm is qui reptans manibus ac pedibus, cœnosam viam premit, ut ait Theotimus apud Damascenum 3. Parall. c. 74. Et ut est apud S. Augustinum homil. 50. c. 6. secularibus distenti negotiis, [tam multa peccant, ut non tam de istius mundi pulvere aspergi, quàm luto obliniri videantur.] Et præmiserat, id contingere, propter ipsum pulverem mundi huius, qui per itinera consulendi, consulentium pedibus adhærescit, & propter damna quæ in ipsa negotiosissima dispensationis actione contingunt.] De sedatione per negotia secularia, videndus Pct. Damiani l. 1. episto. 15.

84. Quod verò attinet ad tumultum, quem dicebam inferri animo per hanc negotiationem, res est perspicua, si agatur de illatione tumultus, & mentis distractione ac exterminio sancti illius otij, quod magnum habet negotium, ut dixit S. August. Epist. 110. Id est, quo vacatur Deo. Pro qualitate enim occupationum, sumus idonei ut cum Deo agamus, vel inepti ad sanctam cum eo familiaritatem: ita ut cum otium omnimodum, in tam irrequieta animi nostri mobilitate, sit prorsus impossibile, semperque aliquid ex necessitate sit animo reuoluendum, tamen à nostro studio per Dei gratiam adiuto, & à nostris occupationibus pender, ut cum ad orandum & agendum cum Deo accingimur, eas vel illas cogitationes habeamus. Diuinè id expressit his verbis Abbas

Isaaco Collat. 9. c. 3. [vt qualitas animæ , non ineptè subtilissimæ plumæ seu pennæ leuissimæ comparatur, quæ si humoris cuiuspiam accidentis extrinsecus corruptione vitata non fuerit, vel infusa, mobilitate substantiæ suæ tenuissimi spiritus adjuumento, velut naturaliter ad sublimia cœlestiaque sustollitur; sin verò humoris cuiuspiam aspergine, vel infusione fuerit prægrauata, non modò in nullos æreos volatus naturali mobilitate raptabitur, sed etiam ad ima terræ concepti humoris pondere deprimetur: ita mens quoque nostra, si accedentibus vitiis curisque mundanis aggrauata non fuerit, noxiæve libidinis humore corrupta, vel naturali puritatis suæ beneficio subleuata, leuissimo spiritualis meditationis afflatu sublimabitur ad superna, & humilia deferens, atque terrena, ad cœlestia & inuisibilia transferetur. Vnde propriè satis præceptis dominicis admonemur; *videte ne quando grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis secularibus.*]

Abbas item Moses Collat. 1. c. 18. sic habet. [Exercitium cordis non incongruè molarum similitudini comparatur, quas meatus aquarum præceps, impetu rorante prouoluit. Quæ nullatenus quidem cessare possunt ab opere suo aquarum impulsibus circumactæ; in eius verò qui præest situm est potestate, vtrum an triticum malit, an hordeum, loliūve comminui. Illud quippè est procul dubio commolendum, quod ingestum ab illo fuerit, cui operis illius cura commissa est. Ita igitur etiam mens, per vitæ præsentis incurfus, vndique ingruentibus tentationum torrentibus circumacta, vacua quidem cogitationum æstibus esse non poterit; quales verò

vel

vel admittere, vel parare sibi debeat studij ac diligentiae suae prouidebit industria. Si enim (vt diximus) ad sanctarum scripturarum meditationem iugiter recurramus, ac memoriam nostram ad recordationem spiritualium rerum, & desiderium perfectionis, spemque futurae beatitudinis erigamus, necesse est, vt ortae cogitationes exinde spirituales in his quae meditati sumus mentem faciant immorari: sin vero desidia seu negligentia superati, vitiis & otiosis confabulationibus occupemur, seu curis mundanis, & superfluis sollicitudinibus implicemur, consequenter exinde quaedam zizaniorum species generata, operationem quoque nostro cordi noxiam ministrabit: & secundum sententiam Domini Saluatoris, *ubi fuerit thesaurus operum seu contentionis nostrae, ibi & cor nostrum necessarium permanebit.*] Affinia sunt quae ex S. Anselmo adducit Edinerus l. 2. §. *Venit.*

85. Otium ergo sanctum & adipale, quod discusso furfure terrenorum negotiorum, animam sanctis cogitationibus tanquam probata farina inferciat, adamandum est sacris personis, tanquam illis congruentissimum, & planè necessarium ad functiones status ipsorum. Quod vel nomen, quo ritu Ecclesiastico dies denominantur, satis docet. Denominantur enim *feriae*; quem usum apud seculares quoque, atque aded vniuersaliter induci, optabat S. Augustinus ad titulum Psalmi 93. abolito nefario usu (si radicem spectemus,) quo lucres nominibus tenebrarum appellantur, vt scitè dixit Eucher homil. 11. de Pasch. notans inuectum usum à falsis nominibus denominandi dies, vt nunquam falforum Deorum nomina, ab ore mortalium exularent. Et

olim quidem simpliciter denominabantur *dies primus, secundus, tertius*, & ita consequenter, vt significat S. Chrysostomus l. 1. De Compunct. cordis *sub medium*; postea tamen subiit corruptela, quam Ecclesia quoad vsum suum abolitam voluit, denominans *ferias*, vt significaret sacris hominibus, esse quotidie feriandum, & indulgendum sancto otio, dummodò non marceat. In quam rem est elegans S. Augustini Epistola ad Eudoxium Abbatem & Monachos Insulæ Caprariæ. Est 81. Nec ratio est obscura. Nullis autem sacris hominibus pretiosius esse debet hoc otium, quàm Religiosis. [Est enim, (inquit Synesius Epist. 99.) maximum bonum quod opimi instar & vberis soli, omnia bonorum genera in Philosophi animo producere, dici non immeritò potest.] Synesio alibi, & passim Nazianzeno, atque Chrysostomo, *Philosophus* idem est ac *Religiosus*, quod Ioannes Sarisberiensis l. 7. Polycrat. c. 21. *sub finem*, pulchrè confirmat. Christiani ergo Philosophi seu Religiosi, sanctum otium, quod Guillelmus Abbas ad fratres de Monte Dei vocat *negotium negotiorum*, exterminatur per curas seculares Christo ipso Iudice, Lucæ 21. Vnde Cassianus Collat. 9. c. 4. veluti monstruosum ducit, quod aliqui Religiosi, curis illis velut innoxii nec se dedecentibus, implicari sustineant.

86. Non ita boni & pij Religiosi, quorum aliqui à negotiis secularibus ob sancti otij per ea profligationem, adeò abhorruisse leguntur, vt etiam graui imperio adigendi essent ad curam bonorum temporalium cœnobij: eò quod ei curæ adiungantur plerumque lites & alia, quibuscùm pax animi, & sancta tranquillitas Religiosæ vitæ optabilissima ægrè cohæret.

cohæret. Vnum quendam in seculari vita talibus olim distentum curis pro bonis suis, postea verò in Monasterio iussu Abbatis eisdem implicitum, admodum ea ex causa anxium ne in portu naufragaret, solatus est S. Anselmus longa & egregia allocutione, quam descripsit Edinerus l. 2. Vitæ S. Antistitis *S. venit ad eum*. Summa est, nihil ea ex causa timendum fuisse homini ad eas Ecclesiasticas curas adacto, & propter Deum & cœnobij bonum, dispositione & tuitione villarum monasterij implicito. Deus enim, quod videtur sancto otio decedere per eas curas non vltro susceptas, nec clam suppositis, & per munera ad suffragandum inescatis adiutoribus extortas; (vt facere aliquos Monachorum proposito, & finibus excedentes ibidem dicitur,) compensabit internis afflatibus, quibus boni Religiosi animum tranquillabit, facto flustro in media agitatione, & otio mentis in quantavis agitatione externa seruato. Vel ipsa tamen trepidatio proborum Religiosorum, ne prorsus necessaria in Dei res Cœnobio adscriptas cura, animos eorum à sancto otio auerteret, monstrat quanti apud illos esset sanctum hoc otium, & quàm refugerent superuacaneis, ac alienis ab instituto negotiis implicari cum sancti illius otij dispendio. Idem multò magis monstrant, qui etiam quotidianam cum fratribus conuersationem, & communem vitam cœnobij cum aliqua spiritus dissipatione semper coniunctam, statim temporibus refugiunt, [se per multos dies (inquit S. Augustinus l. De opere Monacho. c. 23.) à conspectu hominum separatos, & nulli ad se præbentes accessum includunt, viuentes in magna intentione orationum, qui facillima atque vilissima secum alimenta includere

censuerunt, quæ in illos dies, quibus à nullo videri
 statuerunt, sufficiant.] De horum consilio, & incen-
 so amore reparandæ indiuisiōis spiritus, si quo
 modo per conuersationem cum aliis, tametsi piis ac
 religiosis, (tamen hominibus,) immutata esset, sic
 sensum suum subicit S. Augustinus. [Horum exer-
 citationem in tam mirabili continentia, quandoqui-
 dem habent otium quo hæc agant, seque incitandos
 non superba elatione, sed misericordi sanctitate
 proponunt; non solum non reprehendo, sed quan-
 tum dignum est, laudare non possum.] Hi igitur &
 alij, qui à domestica sub Abbate præpositura siue
 œconomata Monasterij, metu effusionis animi ab-
 horrere, vt Rodolphus ille apud S. Anselmum l. 1.
 Epist. 2. Exemplo suo abunde firmant, quantum
 sit dum in hoc corpore sumus, dissipationis & effu-
 sionis animi periculum, quàmque pro ea cuitanda
 sit satagendum; nec sapere eos qui à Satana impla-
 nati, extraneas & secularium proprias negotiatio-
 nes capessunt. Nam quantum per eas negotiationes
 effunduntur ad externa, tantum à Deo elongantur,
 quod perpulchrè monstrari potest exemplo S. Do-
 rothei doct. 6. n. 16. Vult enim statui circulum quem
 mundo vniuerso confert, eius verò centrum com-
 ponit cum Deo, sicut ergo quo intimiùs peruadi-
 tur à circulo ad centrum relictis externis, eò pro-
 pinquiùs ad centrum acceditur; quò autem magis
 ab interioribus receditur, & ad externa fit diffusio,
 eò magis fit elongatio à centro: Ita quò magis viri
 Religiosi ab externis negotiis, & curis secularibus
 secedunt, eo magis accedunt ad Deum: recedunt
 autem tantò magis à Deo, quāto magis diffundun-
 tur ad externa, quod maximè faciunt, qui nego-
 tiatio-

riationibus se implicant.

87. Et miramur, tantum Religiosæ vitæ impedimentum, sacris Canonibus grauiter feriri? Gelafius sanè capite *consequens*, dist. 88. suspensione mulctat Clericos negotiationibus implicitis. At caput *secundum instituta* 2. Extra de Cler. vel Mon. intorquet anathema in Clericos & Monachos lucri causa negotiantes. Idem Clement. 1. De vita & hon. Cleric. c. fin. spoliantur priuilegio clericali, si præmissa triplici monitione per dies aliquot interplatè adhibita, (vna enim pro tribus non sufficeret, vt cum aliis ait Diana 3. p. tract. 1. resol. 4.) non abstinerint à negotiatione. Multos & Summistas & Iurisperitos in eam rem laudat Comitulus 1. respons. q. 53. n. 3. & Suares t. 5. 3. p. d. 22. sect. 1. num. 16. addens num. 17. contra Nauatrum in summa c. 27. n. 80. & multos Iurisperitos apud Straccham in opere De Mercat. p. 3. n. 8. & 9. eam priuilegij clericalis remotionem non esse priuilegij Canonis aut fori, sed solius immunitatis à tributis & exactiõibus, quia non plus fert textus allegatus, nec plus à Pontifice postulatum fuerat. Subscribunt Mol. Tract. 2. De Iust. disp. 342. Rebel. 2. p. l. 9. quæst. vlt. sect. 2. Comit. l. 1. resp. quæst. 53. n. 4. & Salas Tract. De Empt. & vend. dub. 3. num. 4. Ad amissionem tamen illius immunitatis per Clericum negotiatorem, nullam requiri monitionem, latè cum multis asserit Gutierrez, Tract. de Gabellis, q. 93. à n. 7. Religiosos porro negotiantes, adhuc grauius quàm Clericos esse puniendos, (comprehensis inter Religiosos, etiam iis qui *conuersi* dicuntur, vt notat Syluester V. *Clericus* 3. q. 3. & Reginal. l. 25. n. 325.) habetur cap. *sed nec*. Extra, *Ne Cler. vel Monach.* Hæ pœnæ quod

longo situ quasi emarcuisse, & euiguisse viderentur, innouatæ sunt in Tridentino sess. 22. c.2. De Reform.

88. Et non sunt quidem sententiæ latæ, sed tantum ferendæ, nisi post monitiones desistatur. Item non feriunt quidem Clericos in minoribus constitutos, si careant beneficio; neque constitutos in sacris vel beneficiarios, si semel aut iterum sic impingant, quæ omnia habentur ex textibus allegatis, suntque ferè recepta apud DD. Tamen in omnes Religiosos cadunt, & tam quoad illos quàm quoad alios quosunque, in quos vibrantur, suppeditant manifestum argumentum peccati mortalis incurrendi per frequentem violationem post præmissam monitionem. Negat tam grauem obligationem Caietanus in summa, V. *Clericus*. Sed eam meritò agnoscunt, Molina Tractatu secundo de Iust. d. 342. Less. libro De Iust. c. 11. numero 4. Gutierrez Tract. de Gabellis, quæstione 93. numero 29. Fumus V. *Clericus* n. 16. Layman lib. 3. Tract. 4. c. 17. §. 17. n. 39. Comitulus l. 5. q. 52. & multi quos recenset & sequitur Diana Tract. De Contract. Resol. 72. & videtur liquere ex grauitate pænæ constitutæ in delinquentes. Idque est anathema illud quocunque purè humano antèrius & fortius, quod Origenes obseruauit homil. 13. in Exod. expendens illud: *Custodite vos ab anathemate, ne sorte concupiscatis, & tollatis ab anathemate, & faciatis castra filiorum Israël anathema, & coneratis vos, & omnem synagogam Domini.* [Tale est, (inquit,) quod indicatur in his verbis: Videte ne quid in vobis seculare habeatis, ne seculares mores, ne vitia, ne tergiuersationem de seculo vobiscum ad Ecclesiam deferatis: sed anathema vobis sit

fit omnis conuersatio secularis. Nolite diuinis mundana miscere: nolite negotia seculi, Ecclesiæ secretis inferere. Hoc est quod & Ioannes epistolæ suæ personat tuba, dicens: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt.* Et Paulus similiter: *Nolite,* (inquit,) *conformari huic mundo.* Qui enim hæc faciunt, accipiunt de anathemate:] Et vt mox addit Origenes, polluunt castra Domini, & vinçi faciunt populum Dei; quæ est nota grauis culpæ, grauius pœnis meritò obnoxia.

89. Subduxi tamen, & ab hac culpa, & à pœnis quibus est obnoxia, primùm eos qui ex graui necessitate negotiarentur. Quo nomine intelligendi in primis sunt, pij illi Patrisfamilias administri, qui vt cum terrenis mercibus cœlestes ingerant, omnibus omnia facti, personam induunt Mercatorum, quia alioqui excludentur aditu orarum illarum, in quibus per eam speciem admissi, collaborant Euangelio, & fidem ac pietatem promouent; summa digni laude, quam illis meritò quis panxerit verbis S. Bernardi Epist. 42. statuentis, vt summa laude dignum, quod ad lucrificiendas animas, post benè constitutam conscientiam propriam, vir pius [seipsum deferat, & quodammodò perdat, vt aliquos lucrificiat. Cum infirmantibus infirmetur, vratur cum scandalizatis, fiat etiam (si oportet,) Iudæis Iudæus, nihilque formidet, cum tali conscientia, exemplo Hieremiæ, & Ezechielis, in Ægyptum vel in Chaldæam cum transgressoribus captiuari, & cum sancto Iob frater fieri Draconum, & socius Scythionum; cum Moyse quoque (quod grauius est) deleri de libro Dei, & cum Paulo anathema esse à Christo pro fratribus. Ipsam denique, si necesse est, intrare

gehennam, securus medias penetrans flammæ lætæ decantet conscientia; *Etsi ambulauero in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.*]

Qui igitur ex necessitate pereuntium animarum fiunt negotiatores, & socij Struthionum, fratresque Draconum, & quodammodò in ipsam seculi gehennam propter Deum amantem animas, ex charitate regrediuntur, laude dignissimi sunt; tantùm abest vt culpæ eam ob causam, vel censuris sint obnoxij.

90. Censerentur præterea ex graui necessitate, negotiationem à culpa & censuris liberam præstante negotiari; quibus aliunde non suppeteret, nec suppetitura decetius speraretur sustentatio; & quotquot pij & prudentis viri iudicio, ad negotiationem adigerentur ex vrgenti, & planè graui causa. Vbi cauendi sunt prætextus, quos cupiditas sæpè in hoc genere nomine necessitatis obducit, vt monuit Concilium Parisiense sub Ludouico I. c. 12. Si tamen re vera interueniat prædicta necessitas, labis pura & censuris libera erit sacrorum hominum negotiatio, vt habetur ex Concilio Eliberit. c. 19. rectèque statuunt Nauar. in summa c. 25. n. 110. Mol. tract. 2. de Iust. d. 342. Zerola in Praxi Episc. V. *Clericus* §. 15. *Sallas* Tract. De Empt. & venditione, d. 2. n. 7. Ex Iurisperitis Straccha p. 3. De Mercat. n. 6. adducens Salicetum, Trotius De perfecto Clerico c. 52. & 53. adducens Panormitanum ad c. *secundum Instituta*, Tit. *Ne Cler. vel Mon.* In prædicto igitur euentu, necessitate graui excusante, negotiatio non est sacris hominibus illicita. Vnde rectè infert Molina. supra §. *tertio obseruandum*, & Gutierrez Tract. de Gabel-
lis, quæst. 93. n. 6. ex tali negotiatione non deberi vectigal aut tributum, si quod pendatur à secularibus;
sed

sed etiam immunitatem sacro homini saluam esse, quod non rectè in hoc euentu negat Salas supra dub.3.n.6.

91. Subducebam præterea culpæ & pœnis sacrorum hominum negotiantium, eos qui non per se, sed per tertium negotiarentur, si modò tertius ille haberet se vt causa principalis, non autem vt merus administer. Quæ videtur legitima ratio conciliandi dissidentes in hoc puncto sententias. Nam negotiationem per tertium, non esse sacris personis illicitam, etiam extra necessitatem, de qua proximè, censent Sa.V. *Clericus*, num.2. Medina q.30.de rest. in 1. causa illicitæ negotiationis, versic. *hac tamen*. Valentia 2.2.d.5.q.20. puncto 5. Lessius, Molina, Rebelus, Aragon, Salon, & alij quos profert Salas, Tract. De Empt. & Vend. dub.2.n.8. & Diana Tract. de contract. resolut.72. qui pro contrario placito Religiosis interdicente, negotiatione per alium, adducit Megalam, Genuensem, Ricium, Hugolinum, Salcedum, & Prosperum ab Augustino. Idem habet Gutierrez tract. de Gabellis, q.93. à num.30. adducens alios.

Mihi distinctio adhibenda videtur. Nam si ille alius, per quem negotiatio exerceretur, non sit nisi administer, nec habeat rationem concausæ principalis, puto negotiationem illam per alium, esse Clericis & Religiosis illicitam; quia is qui ita negotiatur per tertium, est verè & propriè negotiator; & sic accipio quæ habet Straccha parte 1. Operis De Merc. n.26. monstrans, negotiationem per alium, constituere verum negotiatorem. Ad hæc, talis negotiator, etiam si tertium adhibeat, ferè tamen obnoxius est omnibus illis inquietudinibus & fluctibus

curarum, ob quas negotiatio per seipfos, vetatur sacerdotibus hominibus. Videmus sanè maximos quosque negotiatores, etiam si pluribus administris non destituantur, agitari animo, & irrequietos semper esse, ac procul ab illo sancto otio, quod in sacris hominibus, Ecclesia, & ipsum eorum vitæ institutum deposcit. Itaque talem negotiationem per alium, illicitam esse sacerdotibus, pono extra dubium. Sicque accipio Rodericum t. 3. qq. Regul. q. 74. art. 8. At si agatur de negotiatione per alium qui sit causa principalis, & curas omnes ac sollicitudines negotiationis exorbeat, admitto negotiationem per tertium, posse per sacras personas, & Deo dicatas exerceri. Sic enim supra §. 2. ratione 8. rectè positum est, fas esse Religiosis inire contractum Societatis cum Campfore, aut Mercatore conferente totam operam: Religiosis ex parte sua, non nisi nervos negotiationis, siue pecuniam conferentibus: in quo ne venialiter quidem peccant, quicquid dicant Mol. Tract. 2. disp. 342. versic. *utrum autem* & Gutierrez Tract. de Gabellis q. 93. n. 30. sanè huiusmodi negotiatio caret admittione defectuum illorum, ob quos negotiatio malè audire solet; nimirum obnoxietate mentiendi, vel etiam peierandi & rixandi; nec habet adiunctam eam mentis dissipationem, quæ auertit negotiatorem ab otio ministeriis ecclesiasticis, & vitæ Religiosæ consentaneo. Fateor iuxta receptum pronunciatum, quæ per amicum facimus, videri per nos ipsos facta. Verum qui per alium facit, purus manet; cum ille alius solus contrahit fordes, si quæ contrahendæ sunt ex opere quod exequendum suscipitur: Et ita contingit in hoc negotio.

IV. Propositio. Negotiatio aliqua lucratiua ex mercibus immutatis per negotiatorem, sacris personis illicita est, aliqua verò non est illicita.

92. Hæc est negotiatio quæ in trimembri diuisione superiùs posita, locum tertium tenuit, contineturque venditione mercium per negotiantem immutatarum. Aio igitur, quasdam huius generis negotiationes dedecere Religiosos, ob adiuncta cum eorum statu pugnantia. Atque adedò nego fas esse Religiosis, lucri causa vendere quasunque materias ab ipsis immutatas. Latè hoc prosequitur Molina Tract. 2. De Iust. d. 342. concl. 1. §. *secundum est*. Ratio breuiter est, quia aliquæ huiusmodi negotiationes, inferunt negotiantibus nimiam in externa effusionem. Aliquæ verò sunt obnoxia variis peccatis, quæ faciliùs adiunguntur negotiationi ex certis mercibus. Denique aliæ secundum prudentem æstimationem, respectu sacrorum hominum sunt sordidæ, & lucrum ex eis captatum, etiam si in se & absolutè sit honestum, tamen attento statu hominum Deo dicatorum, existimatur turpe lucrum, & qui ei se addicerent Religiosi, valde vilescerent. Huiusmodi est negotium tabernarij, & macellarij seu laniarij, vt benè notauit Speculator lib. 4. tit. de Cleric. coniug. nu. 6. Vnde quamuis Religiosi haberent ex suis fundis vnde exciperent accedentes ad tabernam, appositis cibis sua opera mutatis, tamen indecentissimum esset Clericos aut Religiosos fieri caupones aut tabernarios: idque illis expressè vetatur Clementina De Vita & honest. Cleric. c. 1. & Can. 9. Trullano. Recteque mortalis culpæ id damnat Rebellus. 2. p. 1. 9. q. ult. n. 9. Quem tamen non audio; si (vt subindicat) *taberna* nomine intelligat etiam

locum in quo Clericus minutatim vinum suum vendat per matrem, aut sororem, aut famulum quempiam subscribit Laymān l.3. Tract.4. cap.17. n.40. Sed perperam sic statuunt. Id enim longè aliud est, quàm taberna in qua vina per cauponem coempta bibantur, & cibi apparentur hospitibus; nec prudentum iudicio sordet aut venditorem Clericum deprecia, sicut faceret taberna. Et ita Gutierrez Tract. de Gabellis, q.93. n.37. & Gironda de Gabellis 7. parte, in princ. n.15. Adiunxi tabernario macellarium seu lanium, ob eandem rationem vilis ministerij. Itaque tale negotium dedeceret homines sacros, etiamsi carnes vendendæ, essent ex animalibus Religiosorum, vel per eos in hunc finem saginatis, vt postea auctiùs venderentur, iugulata. Esto enim emptio iumentorum, vt vel adulta, vel facta meliora, aut saginata cariùs vendantur, non sit Religiosis illicita, præsertim si abundant pascuis, aut pabulum eis de suo suppetat; rectèque eam negotiationem Religiosis concedant Med. q.30. de Rest. *in causa secunda illicita negotiationis*. Salas Tract. de Empt. & venditione d.2. n.9. Ac Rodericus r.3. qq. Regul. q.74. art.8. Mol. tract.2. de Iust. disp.342. Guertres Tract. de Gabellis, q.93. n.51. malè n.52. id limitans ad animalia opere Religiosorum condocefacta, exclusis suis qui tantum pinguescunt, nec vllò artificio adhibito expoliuntur. Sint inquam ista probabilia. Tamen venditio carniū ex illis animalibus iugulatis, adedò sordet, vt planè abhorreat à statu sacrorum hominum. Idem iudicium fert Molina Tract.2. De Iust. disp.342. concl.4. de officio Coriarij, & eorum qui aleas, taxillos, folia lusoria, & arma bellicia conficiunt, aut diuendunt. His quippe

quippe & similibus negotiationibus, Religiosi valde vilescerent apud homines, secundum prudentem æstimationem. Vnde supposito tali statu, ius naturæ eos obligat ad abstinendum talibus negotiationibus. Nec Ecclesia hac in parte siluit; nam præter decreta iam allegata, constat vetari iure positivo humano, ne homines Deo dicati implicentur rutilis, ac prædiorum locatione. Quanto ergo magis censendum est, velle Ecclesiam, ne sacri homines prædictis sordidioribus negotiationibus distineantur, per quas Religio vilipenderetur? Quod autem Gratianus cap. *Ejiciens*, dist. 88. ex credito Chrysostomò, solius negotiationis pressè dictæ meminisse videatur, parum refert: quandoquidem Gratiani autoritas non plus vrget, quam eius ex quo profecit. Videtis opus de *Æquivoc.* cap. 23. n. 8. & Sanchez l. 9. de Matrim. d. 12. n. 5. Autor autem ille Operis Imperfecti, quem Gratianus ibi descripsit, non est apud Catholicos magni momenti; nec re vera solam negotiationem pressè dictam ablegat ab Ecclesiasticis personis; (sic enim eum suprâ limitauimus;) quamuis eius solius negotiationis mentionem fecerit. Ex his abundè confirmatum & illustratum manet, quod primò dixi, aliquas ex negotiationibus tertij generis, dedecere Religiosos.

93. Quod verò aliquæ ex eiusdem generis negotiationibus sint Religiosis licitæ, generatim & indistinctè loquendo, est extra dubium, agnosciturque à multis Iurisperitis, quos refert & sequitur Straccha Operis de Merc. parte 3. num. 5. Et Rodericus Tomo 3. qq. Regul. q. 74. art. 8. concl. 1. Et ratio est, quia hoc genus negotiationis, potest plerumque absque dissipatione spiritus, & vlla indecentia à Ro-

ligiosis obiri. Quare generatim loquendo, non potest censerī prohibitum; siue iure naturali; (Cur enim?) siue iure positivo. Imò pleraque iura humana, ratam habent huiusmodi Religiosorum negotiationem in singularibus quibusdam materiis: ac nominatim Concilium Moguntinum l.c. 14. De quo mox in discussione particularium materiarum, circa quas hæc negotiatio potest esse vel non esse illicita; Quid descendendum est, quia ibi est seges copiosa difficultatum huius negotij:

*§.6. Sigillatim de negotiatione per venditionem
opificiorum, quæ Religiosi labore suo &
manibus operando con-
fecerint.*

Labor siue opus manuum, cui Religiosi dare possunt operam, potest duobus modis spectari. Nempe primò per se & absque nexu cum negotiatione. Secundò cum eo nexu, ob venditionem opificiorum ex materia mutata.

94. Priore modo spectatus labor manuum, extraneus est huic disputationi, quæ ad negotiationem arctatur: Dubitare verò non licet, quin opus manuum possit à negotiatione seiungi, quia pleraque opera manuum sibi solis suscipiuntur à Religiosis, non quærentibus ea vendere, vel ex suo labore quæstum facere: sed vel sibi prospicere, quoad corporis necessitates, vel animæ consulere, per otij deivationem. Habemus exemplum luculentum in Cisterciensibus, qui agros suos ac fundos sua manu operabantur: non ad fruges, quas ipsi quoque metebant.

tebant sua manu, exportandas in mercatum, sed ut victus inde suppeteret, & pauperibus de sua tenuitate non deessent. Quod Stephanus Tornacensis Epist. 1. his verbis collaudat. [Beata paupertas eorum (*Cisterciensium*,) quæ licet eos fame premat aut frigore, non tamen aut mendicare compellit, aut diuitibus adulari, suis ac suorum manibus victum exquirunt & vestitum, non veriti sequi Paulum, qui cum licet posset de Euangelio viuere, ac spiritualia seminans, carnalia metere, maluit tamen manibus operari, ne quod offendiculum daret Euangelio Christi. Honorant Dominum de sua, non de aliena substantia; & de primitiis frugum, non alterius, sed suarum, dant Pauperibus. Quanquam rectius non sua, sed omnium dixerim, quæ vniuersis secundum gradus ordinatæ charitatis, quasi in communi deseruiunt. Nec enim buccellam suam comedunt soli, & non comedit cum eis pupillus ex ea, &c. In sudore vultus sui vescuntur pane suo, nec eos lasciuire & rixari faciunt, otium, & alienus cibus. Tanta in cibo parsimonia, ut duobus tantum pulmentis vtantur, quæ aut ager ex leguminibus, aut ex oleribus hortus affert. Ipsis tantò rariùs vtuntur, quantum frequentius apud eos audiri solet, quàm videri. Terram dirumpunt voluntarij, & violenti diripiunt cælum.] Inuenio quidem Petrum Cluniacensem, Epistola Apologetica ad S. Bernardum (est 28. libri primi) tanquam impossibile & damnosum, sugillantem hoc opus agriculturæ in Cisterciensibus; Tamen iudiciû S. Bernardi, quoad messem diuinis quandoque suffragiis ut eius acta referunt, communitum, & à sancto Benedicto approbatum c. 55. Reg. anteferendum est,

Quamquam neque S. Bernardus approbavit vnquam
nimium laborem in eo opere externo qui spiritum
suffocaret, & corpus plus iusto maceraret: quod v-
num reprehendit Petrus Cluniacensis, & S. Basilius
ad q. 38. fusatum, qui recisis turbis & suffocatione
spiritus per corporis laborem; maxime hanc agri-
colendi disciplinam approbat in Monachis, non ita
multò post. Nec video cur id esse opus Monachi, in-
ficiatur sit Abbas Pastor l. 5. De Vitis Patrum libel-
lo 10, n. 46. nisi si exclusionem culturæ externi ho-
minis, per eam externam culturam nimium adama-
tam improbavit. Vt & S. Isidorus c. 5. Reg. qui id
dixit esse opus seruorum; sola horti olerum cultu-
ra, Monachis assignata. Habemus ergo ex eo Cister-
ciensium labore, exemplum operis manuum, ad ne-
gotiationem non spectantis.

95. Testatur præterea S. Hieronymus Epistola
ad Rusticum De Monachi Institut. veteres Mona-
chos, præcipuè ob otij deuotatem, & animæ sa-
lutem laborasse manibus, atque adeò non ad nego-
tiationem. Quare sic Rusticum conuincit. [Ne va-
cet mens tua variis perturbationibus, quæ si pecto-
ri insiderint, dominabuntur tui; & te deducunt ad
delictum maximum. Facito aliquid operis, vt te sem-
per Diabolus inueniat occupatum. Si Apostoli ha-
bentes potestatem de Euangelio viuere, laborabant
manibus suis, ne quem grauarent, & aliis tri-
buebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant
metere carnalia: cur tu in vsus tuos cessura non
properes? Vel fiscellam texe iunco, vel caristrum
lentis plecte viminibus, farciatur humus, a reolæ
æquo limite diuidantur, in quibus cum olerum ia-
cta fuerint semina, vel plantæ per ordinem posita,
ducantur

ducantur aquæ per ordinem irriguæ , vt pulcherri-
 morum versuum spectator assistas. Ecce supercilio
 cliuosi tramitis vndam, elicit ; illa cadens raucum
 per læuia murmur saxa ciet, scatebrisque arentia
 temperet arua. Et Monasteriorum ordinem , ac re-
 giam disciplinam , in paruis discere corporibus. Te-
 xantur & lina capiendis piscibus , scribantur libri,
 vt & manus operetur cibum , & animus lectione
 saturretur. In desideriis est omnis otiosus. Ægyptio-
 rum monasteria hunc morem tenent , vt nullum
 absque operis labore suscipiant , non tam propter
 victus necessitatem , quàm propter animæ salutem,
 ne vagetur perniciosus cogitationibus mens , & in-
 star fornicantis Hierusalem , omni transeunti diua-
 ricet pedes suos.]

Quid Paulus Monachus , referente Cassiano l. 10.
 c. 24? [Cùm in eremo vastiore consistens, quæ Por-
 phyrîo nuncupatur, palmarum fructibus & modico
 horto securus haberet sufficientem alimoniam suam
 victusque substantiam , nec posset aliquid aliud vn-
 de sustentaretur, operis exercere, eo quod ab oppi-
 dis & habitabili terra septem mansionibus , vel eo
 amplius deserti illius separetur habitatio, plusque
 expeteretur pro mercede vecturæ, quàm valere pos-
 set pretium operis defudati : collectis palmarum
 foliis , quotidianum pensum velut exinde susten-
 tandus à semetipso iugiter exigebat. Cùmque ope-
 re totius anni antrum eius fuisset impletum, id quod
 sollicita cura laborauerat singulis annis igne suppo-
 sito concremabat, in tantum probans sine opere
 manuum, nec in loco posse Monachum perdurare,
 nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere,
 vt cum hoc fieri nequaquam necessitas victus exi-

geret, pro sola purgatione cordis, & cogitationum soliditate ac perseverantia cellæ, vel Acediæ ipsius victoria & expurgatione perficeret.]

96. Ex his ergo exemplis testatissimum efficitur, laborem manuum priscorum Monachorum non semper spectasse negotiationem, sed interdum ad victum citra negotiationem parandum; aliàs (& quidem frequentissimè,) ad solam otij declinationem fuisse ordinatum. Est enim otium omnibus mortalibus exitiale, Religiosis verò pestilentissimum. Conclamant passim in otij nocumenta Patres. S. Chrystomus hom. 7. in 2. Cor. *sub finem* ita loquitur de otioso. [Qui talis est, instar erronis cuiuspiam quovis malo transfigitur: atque huiusmodi animam, non secus ac puerum licenter vagantem, quisquis vult in servitutem trahit. Quoniam enim ipsa hoc in more positum habet, ut aliquid operetur, si quidem ipsius in rebus honestis actionem comprimas, quandoquidem nihil agere non potest, alia pariat necesse est. Quemadmodum enim terra, cum nec feritur nec plantatur, herbam duntaxat profert: eodem quoque modo anima, cum necessariorum rerum nihil habet quod agat, atque animo aliquid agere cupiat, pravis se rebus tradit Et quemadmodum oculus, quando cernere non cessat, prava cernat necesse est, cum bonis obiectis caret, sic etiam animus, cum se à necessariis abduxerit, iam circa inutilia versatur.] Idem pulchrè homil. 35. in Acta *in fine*. [Quid fœdus homine qui non habet quod operetur, quid laboriosius, quid miserius? Nonne hoc plurimis vinculis deterius, toto die in foro quotidie oscitare, & spectare homines prætereuntes? Animæ enim natura est, ut semper moueatur, & quic-

& quiescere nequeat. Deus hoc animal condidit operationibus deditum¹, & ex natura eius est, operari, & præter naturam eius, esse otiosum. Ne ab ægrotantibus causam probemus. sed à re ipsa experimentum capiamus; nihil vacatione molestius, nihil otio. Idèd necessitatem operandi indidit nobis Deus: Omnia enim ab otio damnum accipiunt. Etenim oculus, & os, & venter, & vnumquodque membrorum nisi quod suum est operetur, in extremum incidit morbum. Hoc autem maximè in anima est.] Hæc Chrysostomus prædictis locis, in quoscunque otiositati deditos: quæ multò magis in Religiosos valent; ac proinde qui cum Religiosis agunt Patres ac DD. summoperè eis commendant, vt ab otio caueant. Præstat hoc omnino præclarè S. Basilius Reg. 37. fatarum, commendans inde opus manuum, quòd otium arceat. Idem traditur à S. Benedicto c. 39. aliàs 48. Regulæ. vbi plenissimè Turrecrem. Tract. 113. Videnda item Regula Carmelit. 13. & creditus August. serm. 17. ad fratres in eremo. & Cassianus l. 10. c. 14. Constat ergo opus manuum quòd Religiosi suscipiunt, non semper esse nexum cum negotiatione; sed plerumque ad otij fugam, vel ad vltimè operantis, citra commercium cum aliis, posse referri.

97. Eatenus tamen labor externus Religiosorum, & opus manuum, quo distinentur, necitur cum negotiatione, quatenus opificia plerumque exponuntur ab eis venalia: & hac ratione, honestatem huius negotiationis & venditionis opificiorum per Religiosos nunc inuestigamus. Debet verò vt certum statui, hanc negotiandi formam, posse esse sanctam, & Religiosos minimè dedecentem, quod superius 1. 2. ratione 3. ex doctrina & exemplis san-

etorum monstratum est. Valde enim à Patribus celebratum reperitur opus manuum ad vendenda opificia, ut inde victus operantibus, & conueniens subuentio pauperibus suppetat. Præclarè in hanc rem præter cæteros S. Basilius ad Reg. 37. fusarum, & Cassianus l. 10. c. 22. Facit ad hunc locum caput 14. Concilij primi Moguntini sub Leone 3. tempore Caroli Magni. Ibi enim post mandatam Clericis & Monachis abstinentioniam à negotiis secularibus; itémque post declaratam variis exemplis notionem secularium negotiorum à quibus cauendum sit dictis personis; subditur postremo loco prohibitio exercendi iniusti negotij. Addit verò Concilium. [Non tamen iustum negotium, est contradicendum, propter necessitates diuersas: quia legimus Sanctos Apostolos negotiasse: & in Regula S. Benedicti, præcipitur præuidere per quorum manus negotium Monasterij transeat.] Locus est ex cap. 57. aliàs 64. vbi post constitutam fratrum opificum disciplinam, additur. [Si quid verò ex operibus artificum venundandum est, videant ipsi per quorum manus transigenda sunt, ne aliquam fraudem præsumant inferre.] Quæ verba (ut rectè perspexit Concilium) apertè supponunt, negotiationem illam, qua res per artificium mutata reuenduntur, licitam esse Religiosis, exemplo Apostolorum, qui exercentes opificium aliquod (v.g. Scenofactoriæ artis, ut ex Actorum. 18. habetur) vendebant artefacta sua, ut esset vnde sine grauamine cuiuspiam, vitam ducerent, & egenis de sua tenuitate benefacerent. Confirmatur ex variis iuribus. Nam cap. Clerici 11. q. 4. & cap. Clericus dist. 91. & cap. nunquam de Consecr. dist. 5. Conceditur sacris hominibus,

bus, vt de honesto artificio sibi suisque pauperibus victum & necessaria comparent. Potest ergo hæc negotiatio per priorum opificiorum venditionem sancta esse, nec dedecens Religiosos. Et ita late præter cæteros Gutierrez Tract. de Gabellis, q. 93. à n. 47. adducens quàm plurimos. Et esse sententiam communem, affirmat Nauarr. in Man. c. 27. num. 128.

98. Sed nunquid omnis huiusmodi negotiatio per opificiorum venditionem, honesta censenda est respectu Religiosorum, eosque non dedecens? Conradus Summehart attendi vult, an materia artificio subiecta vilior sit pretio, quàm artificio à Religioso adhibitum. Nam si materia subiecta, sit pretiosior, censet tale opificium venale, dedecere Religiosum; sin minus, ei congruere. Sed meritò hoc refellit Medina q. 30. De Restitut. in 2. Causa illicitæ negotiationis. Qualiscunque enim sit materia subiecta, tamen semper verum est, interuenire artificio. Vnde si aliud inquinans negotiationem non interueniat, poterit à Religioso artificij autore distrahi, saluis legibus Ecclesiasticis, & honestate status sui. Quare recurrendum est ad optimam, & pietatis & prudentiæ refertissimam distinctionem, quam circa hoc adhibet S. Basilius c. 6. Constit. Monast. verbis illis. [Cæterùm in his se operibus exercere Monachus debet, quæ ordinis ipsius decore conueniant, cuiusmodi videlicet ea sunt omnia, à quibus cauponariæ artis, & imposturæ omnis absit suspicio, quæque nullæ longiores animi distractiones, aut improbi quæstus sequantur, sintque eiusmodi, vt manentibus intra tectum nobis magna ex parte confici possint, ne operum laboribus conten-

rius quàm par sit consecrandis , animi in virtutis
commentatione , nervos , industriamque elidamus:
in quo illud spectandum, vt & opus absoluator , &
à quiete tamen non discedatur.]

Pleniùs etiam ac distinctiùs ad Reg.38. fusarum.
[Omnino, (inquit,) etsi artes quasdam præcisè sta-
tuere , in quibus nos versari conueniat , haud facile
est, quod aliæ aliis magis sunt opportunæ : quem-
admodum videlicet cùm locorum , tum negotiatio-
num , quæ in singulis regionibus tractantur , & na-
tura & commoditas desiderat : In vniuersum tamen
hosum describi , & consignari delectus quidam po-
test. Ac nimirum eæ videntur esse quæcunque vitæ
nostræ , & quietem & tranquillitatem conseruent,
quorum scilicet neque materia magno labore quæ-
ratur, neque opera magna sollicitudine diuidantur;
similiterque illæ omnes, quæ neque virorum neque
mulierum indecoros congressus nobis conciliant.
Siquidem omnibus in rebus illud peculiariter debe-
mus spectare , vt simplicitatem & frugalitatem te-
neamus , & illud summoperè fugiamus , ne infer-
uiamus stultis , ac planè noxiis hominum cupidita-
tibus , iis efficiendis , quæ in studio apud ipsos esse
animaduerterimus. Quocirca & in telis texendis, in
ea modo opera , nostra à nobis opera conferetur,
quæ in quotidiano communiq; vitæ vsu apud
omnes sint : iis penitus reiectis quæ à libidinosis
mulierculis inuenta sunt , ad captandos , ac laqueis
irretiendos miseros adolescentulos. Similis quoque
in consueudorum calceamentorum artificio tenen-
da ratio à nobis erit, vt videlicet earum rerum in il-
la arte ministri simus, quæ ad necessarium modò ho-
minum vitæ vsum requiruntur. Cæterùm & ædifi-
candi

candi ars, item fabrilis lignaria, & æris cudendi, & agri colendi disciplina, etsi suapte natura ad vitam necessaria sunt, & magnam vtilitatem afferunt, ac ne suoapte quidem genio sunt à nobis repudiandæ: tamen quodcumque aut quietem nostram perturbare, aut fratrum vitæ coniunctionem videbuntur distrahere, non necessariò à nobis semper declinari debent. Maiorêque in pretio habendæ sunt illæ artes, quarum exercitatio eiusmodi sit, quæ non distrahat, neque impedimento sit, quo minus Deo assiduè cohæreamus, & quæ neque à temporibus psalmodiæ, orationisve, aut reliquæ disciplinæ constantia eos auocent, qui studio pietatis operam dant. Si quando autem eiusmodi in iis nihil inesse animaduersum sit, quod præcipuum vitæ nostræ propositum impedire videatur, aut hinc nihil noxæ contrahere, multis sine dubio hæc aliis anteponi debent, & maximè agricultura, quando ex ea facillimè res ad vitæ vsum necessariæ haberi possunt; & qui in ea versantur, nullas hi sursum ac deorsum cursitationes coguntur subire, modò (vt diximus,) ea nobis, neque à vicinis, neque ab accolis tumultus afferat, aut turbas.]

99. Vides S. Basilium agnoscere, quasdam huius generis negotiationes dedecere Religiosos, non item alias. Et in eas ipsas, quæ per se spectatæ non dedecerent, agnoscere posse vitium obrepere à consuetudine cum secularibus, præsertim mulieribus, si ad emendum Religiosorum opificia admittantur. Monstratum id perspicuè est in casu S. Honophrij, prout apud Metaphrastem refertur initio Iunij, ex ea S. viri vita, quam Paphnutius Anachoreta conscripsit, habeturque etiam in vitis Patrum lib. i. sed

mutila hoc insigni exemplo. Interrogatus ergo per Paphnutium Honophrius, de causa secessionis suæ in eremum, his verbis respondit. [Ego fui nuper Monachus, degens in cœnobio Thebaidis, magnoque & fidenti animo operans. Statui autem egredi ex illo cœnobio, & solus quietè habitare in monasterio, studens maiorem inuenire mercedem. Hanc cogitationem cum lubenter suscepissem, ædificaui paruum cellulam, & solus in ea habitavi, artem exercens meis manibus. Quo factum est, ut multi quoque ad me accederent, iubentes mihi opus, quod meis facerem manibus. Neque verò mihi parui fructus ex iis redibant, ex quibus pauperibus & egen-
tibus, & hospitibus suppeditabam. Inimicus autem, qui est omnino bonis infestus, illo mihi tempore inuidens, & meum erga Deum vehementem scopum, & institutum impedire cupiens, cum subiisset mentem cuiusdam Monachæ, quæ apud me fuerat, iubens paruum aliquod opus; effecit ut ea ad me rediret; quo factum est, ut liberè inter nos locuti, simul quoque habitauerimus, & postremò (quod est grauissimum,) iniquitatem pepererimus, & sex menses in peccato manserimus.]

100. Liqueat, non immeritò. S. Basilium timuisse Monachis, in hac negotiatione à conuersatione cum mulieribus, per occasionem venditionis mercium. S. Benedictus insuper timuit Avaritiæ, quæ incenditur per lucrum ex venditionibus. Idcoque c. 57. Regulæ voluit artefactum, ex quo suis permisit negotiationem, vendi aliquanto vilius, quam venderetur à secularibus; Id quod etiam habet alius Magister Monachorum apud Rabanum ad idem caput; & his verbis ex eius Regula c. 85. refertur in
concor-

concordia Regul. S. Benedicti Anian. c. 64. [Cum vnaquæque ars aliquid perfectum superuacaneum vñibus Monasterij habuerit, vel mittendarum Eulogiarum abundauerit: Interrogata qualitate pretij quantum à secularibus distrahi potest, tantum infra nummorum minori semper distrahatur pretio, vt agnoscantur in hac parte spirituales à secularibus actorum distantia separari; cum non negotij causa, quæ est inimica animæ, lucrum supra iustitiam querant; sed etiam ab ipsa iustitia minus accipiendi pretij humanitate consentiant; vt non propter cupiditatem & auaritiam artes operari credantur; sed ne otio possit pascenda dignis sumptibus manus vacare, & horas operosi dici gratis transire. Pretium verò acceptum, Abbati ab ipsis artificibus debet constitui: vt sciant item quanta ementibus summa respondeat, & accepti pretij fraudem non possint facere, de ipsa quantitate iam scienti Abbati.] Vides ergo hos Sanctos timuisse inflammationi auaritiæ, & violationi paupertatis per huiusmodi venditiones. Auaritiam autem amolientes statuisse, vt artefacta aliquanto vilius quam à secularibus venderentur; contra quam faciebant Renuitæ Pseudomachum, ex S. Hieronymo apud Isidorum l. 2. de offic. Eccles. c. 15. Sic enim de eis S. Hieronymus. [Quasi ars sit sancta, non vita, quicquid vendiderint, carioris est pretij.]

S. Martinus, vt auaritiam & pericula ex ementium consuetudine, & si quæ alia incommoda venalitati adiunguntur, declinaret: omni huiusmodi negotiatione interdixit suis Monachis, quod his verbis prodidit Seuerus Sulpitius in S. Martini vita c. 7. agens de eius Monasterio. [Non emere aut ven-

dere, ut plerisque Monachis moris est, quicquam licebat: Ars ibi, exceptis scriptoribus, nulla habebatur; cui tamen operi, minor ætas deputabatur; maiores orationi vacabant.] Non negat Sulpitius aliquid emptum fuisse ac venditum in Monasterio S. Martini: pleraque enim saltem empta fuisse, dubitare non licet, ut vita posset à Monachis exigi. Sensus ergo est, nihil fuisse emptum à secularibus, siue externis, quod per Monachos interposita mutatione venderetur, ut plerisque tunc Monachis sua artefacta vendentibus ex usu erat. Hanc verò venalitatem, S. Martinus ad maiorem perfectionem, & ad præcludendas plerasque abusiones, à suo monasterio arcuit, solo artis scriptorum vau relicto, non ad venalitatem, sed ad usum Monasterij. Tametsi neque scriptionis, neque artificiorum Monachis congruentium venalitatem improbavit, ut inhonestam & malam, simpliciter loquendo.

101. Hinc verò inferre licet, ex duplici genere operis manuum, quorum vnum à negotiatione abijunctum, alterum cum ea nexum est; tametsi neutrum vel malum est, vel in præcepto, sed utrumque est liberum; tamen prius esse securius, quia magis recedit à peccandi periculis. Hoc secundum patet ex proximè disputatis ex mente Sanctorum, variis incommodis timentium ex venalitate artefactorum & opificiorum. Quod verò neuter operandi modus sit vitiosus, est extra dubium. Insaniebant enim Messaliani siue Euchitæ apud Epiphanium hæc. 80. & vnus quidam apud S. Augustinum §. Retract. c. 21. qui negabant fas esse Monachis laborare manibus, contententes, Monachorum opus perpetuum & nunquam dimittendum, orationem esse. Quod ex Apostolo

Apostolo refellit S. Augustinus. l. De opere Monacho. Nec magis sobriè è Diametro Wicleffus apud Waldensem l. 4. doct. art. 2. c. 22. & Calvinus 4. Institut. c. 13. §. 20. ac quoad non habentes bona immobilia, è quibus census ad victum suppetat, Guilel. De S. Amore, Giraldus De Abbatis Villa, Desiderius Longobardus, Richardus Armachanus, hostes antiqui mendicantium, (quibus Lutherus ac Brennius; ille art. vltim. iste in Confess. Vitemb. cap. De Votis Monast. adscripti sunt;) effusiuerunt opus manuum esse Religiosis in præcepto. Sed hoc tanquam erroneum, & mendicitati ab Ecclesia approbatæ aduersans, meritò conuellunt S. Thomas Opusc. 17. cap. vltim. & Opusc. 19. cap. 5. & quodl. 7. art. 17. & 18. necnon 2. 2. q. 187. artic. 3. & 4. & S. Bonauentura in Apol. Pauper. q. 1. *sub finem.* & in Expositione Regulæ S. Francisci cap. 5. Cantipratanus l. 2. Apum. cap. 10. num. 7. Castro. V. *Labor hæret.* 2. Sixtus lib. 6. Biblioth. annot. 317. ac Bellarmin. l. De Monach. cap. 45. Qui benè ostendunt, fas esse Religiosis viuere mendicato, nec teneri ad opus manuum, vt victum parent. Quin etiam neque ex isto capite, neque ex alio vitandi otij pro quo opus manuum Monachis ex necessitate suscipiendum esse, significant Cassianus lib. 10. à cap. 8. & Isidor. Pelus. lib. 1. Epistol. 49. & varij asceticæ vitæ Magistri, qui adiunguntur in Concordia Regul. S. Benedicti. Anian. cap. 55. Ex nullo inquam prædictorum capitum, aliterutrum modum operandi manibus esse Religiosis in præcepto, benè prosequuntur Rupertus lib. 3. in Regul. S. Benedictus à cap. 4. & Sanchez libro 7. in Decalog. cap. 24. quandoquidem victus, siue ex mendicatione reli-

gioſa, ſiue ex nidificatione paſſerum ſuper Cedros Libani, (vt S. Auguſt. in Pſal. 103. & Rupertus in vita S. Heriberti c. 12. piè expoſuerunt locum Pſalmi 103.) id eſt ex foundationibus per diuites ſeculi factis, poteſt ſuppeterere. Occupatio autem, amantibus ſtudia ſacra nunquam deerit, quantumuis ab externo opere, & labore manuum ferientur.

*§. 7. Sigillatim de Religioſorum Con-
uictoribus.*

102. **H**Oc eſt aliud ſingulare exemplum, inuol-
uens, (ſaltem ex parte,) negotiationem
tertiam, cuius honeſtatem, atque decentiam quoad
Religioſos, excutimus. Conuictoribus enim quos
quis excipit, cibos coemptos & artificio ſuo ac ope-
ra mutatos exhibet, & inde quæſtum facit, quod eſt
tertio illo modo negotiari. Fuiſſe autem veterum
Religioſorum praxim, certo pretio excipere & ale-
re conuictores, monſtratum eſt §. 2. Ratione 4.
Quis verò aduerſus probatum Sanctis uſum, muti-
re audeat?

Ex alio tamen capite, non deſunt quæ ci nego-
tiationi facellant negotium. Eſt enim formaliter ea-
dem negotiatio cum ea quam exercent caupones &
tabernarij, nec minorem animi diſſipationem inferit,
ob neceſſarium ad innumeras minutias deſcenſum,
& ob operoſitatem nutritionis & educationis
puerilis intra domeſticos parietes. Exemplà verò
Sanctorum, quæ adducebantur, non videntur ad
rem facere. Nam pueri, quos S. Baſilius & S. Bene-
dictus domi ſuæ excipi volebant, ij duntaxat fuiſſe
videntur, quos parentes addicebant cœnobiis: ita-
que

que in eum finem excipiebantur, ut à pueritia combiberent monasticam disciplinam, & assuescerent portare iugum Domini à prima ætatula, vltro eidem colla submissuri, cum per tempus sui potentes forent. Apud S. Anselmum cap. 78. simil. vocantur *Monachi nutriti*. Cæteros autem pueros non fuisse intra Monasteria admissos, vel si id aliquando tentatum est, correctum postea fuisse tanquam abusum, constat ex Concilio Aquisgran. in causa Regulæ S. Benedicti cap. 45. habeturque etiam in Appendice ad l. 7. Capital. Franco. Ibi enim decernitur [ut schola in Monasterio non habeatur, nisi eorum qui oblatis sunt.] Similiterque in Regula S. Cæsarii c. 5. conceditur admissio infantulorum septennium, qui imbui literis, & ad obedientiam fingi maturè possint; vnde significatur agi de infantulis Deo oblatis per parentes. Subditur verò de aliis. [Nobilium filij siue ignobilium, ad nutriendum, aut ad docendum, penitus non accipiantur.] Concinitque quod Petrus Damiani Opusc. 36. cap. 16. gratulatur, quod Cassini, scholas puerorum non reperisset. Quod verò attinet ad eos qui à parentibus oblatis admittebantur, cum essent veluti plantationes cœnobij, & in spem posteritatis Monasterij exciperentur, non alebantur constituto certo pretio, aut pensione. Id quod etiam perspicuum est de pueris illis Anglis quos Sanctus Gregorius, multo studio conquisitos in suis cœnobiis ali, & erudiri mandabat. Esto, nobiles quorum filij ad S. Benedictum destinabantur, antidoro fortassis aliquo, citra omnem pactionem, compensarent expensas factas in liberorum suorum nutritione: Idque S. Benedictus, non ut pretium, sed ut antidorum ac eleemosynam bono conferen-

tium cessuram admittendum decreuerit, ut ferunt illa verba Regulæ c. 59. [Si parentes aliquid offerre voluerint in eleemosynam monasterio pro mercede sua &c.] Quomodo in eleemosynam, si pro mercede? Itaque illud pro mercede, iuxta Turrecremaram ibi Tract. 133. idem est quod pro Redemptione animarum suarum, vel pro remedio animarum suarum. Quare nulli fuerunt in S. Benedicti cœnobiis conuictores, ex constituto mensurno pretio.

103. Minus vident exempla puerorum per Beadam & alios Monachos institutorum, de quibus §. illo 2. ratione 4. Vtrò quidem do, præter oblatos Monasterio paruulos, scholas aliis patuisse, in quibus Monachi minutam ætatem docerent; Tamen id S. Cesario, & Abbatibus ordinem S. Benedicti reformantibus, ut ex Capitularibus retuli, tollendum visum est. Tamen in S. Galli Monasterio id fuisse in usu, constat ex Actis 5. Notkeri. De eadem Monasterij Fuldensis antiqua praxi, testatur Broderus l. i. Antiq. Fuldens. c. 9. Presbyterorum suorum Nepotes & consanguineos, ad scholam mitti intra monasteria sibi subiecta, indulgit Theodulphus Episcopus Aurelianensis in Synodica Epistola n. 19. Hoc igitur vtrò concedo. Dato tamen quod Scholæ quæ Monachi præerant, non solis pueris Monasterio oblati, sed indiscriminatim aliis quoque pueris paterent; non sequitur, pueros seculares, qui Magistris illis dabant operam, fuisse conuictores cœnobiolorum in quibus erant scholæ, aut quas Magistri inhabitabant. An enim hodiè Adolescentes, qui ad Religiosorum scholas doctrinæ gratia confluunt, omnes eorundem sunt conuictores? Similiterque nihil est necesse, puellas quas in
Mona-

Monalium disciplinam datas ex Beda narratum est §. illo 2. ratione 4. fuisse Monalium contubernales. Nam hodiè que cernimus, Parthenones in quibus puellæ seculares erudiuntur, plerasque ad disciplinam admittere citra conuictum. Et in actis S. Euphraxiæ c. 7. disertè habetur, nullam puellam nisi se Christo deuouisset, admissam esse, vt in Monasterio maneret. Quanquam quod de docendis pueris non oblati Deo circa Monachos à S. Casario, & Abbatibus Germanis improbatum vidimus, æquè circa Moniales improbat S. Anselmus I. De Vita Eremit. ad Soror. c. 6. *in fine* verbis illis: [Pueris & Puellis, nullum ad te concedas accessum. Sunt quædam inclusæ quæ in docendis puellis occupantur, & cellam suam vertunt in scholam. Illa sedet ad fenestram, istæ in porticu resident. Illa intuetur singulas, & inter puellares motus nunc irascitur, nunc ridet, nunc minatur, nunc percutit, nunc blanditur, nunc osculatur, nunc flentem vocat pro verberare propius, palpat faciem, stringit collum; & in amplexum ruens, nunc filiam vocat, nunc amicam. Qualiter inter hæc memoria Dei? Secularia & carnalia, & si non perficiantur, mouentur tamen, & quasi sub oculis depinguntur.]

Vt vt verò statuendum sit de vsu illo, puellas præsertim non contubernales, cum tam frequenti septorum claustralium reseratione intrò admittendi ad disciplinam, tamen ex vsu hodierno, liquere potest de antiquo; & efficaciter colligi inde videtur, non si quæ puellæ iam olim ad Moniales mittebantur doctrinæ gratia, oportuisse eas admitti in Monialium conuictum, vt de pueris quoad Monachos dictum est. Atque ita antiquus vsus non suffragatur

nouo vsui pueros ex certo pretio in conuictum Religiosorum aut Monialium admittendi ; quæ ratio conuictores habendi , sola pertinet ad negotiationem tertiam , de qua inquirimus an Religiosos deceat.

104. Videtur posse maior vis fieri in postremo exemplo , nempe conuictorum Societatis IESV, approbante S. Ignatio. Nam 4. parte Constit. cap. 3. *lit. B.* permittitur , vt cum in Collegiis non est iustus numerus Scholasticorum Deo per Vota illigatorum, vel habentium propositum seruiendi Deo in Societate , admittantur alij Pauperes Scholastici ex licentia Præpositi Generalis , & ad tempus , quoad eidem Præposito videbitur. Mandatur tamen vt hi ascititij Scholastici seorsum degant, nec commisceantur cum iis qui institutum Societatis sequuntur, sed tantum cum eis versentur , quatenus maius Dei obsequium iuxta superioris arbitrium tulerit. Subditurque [Et aliquando honestas ob causas , quamuis illi diuitum ac nobilium hominum filij sint , modò suis viuant sumptibus , nihil esse videtur , cur admitti non possint. Ætas conueniens fore à 14. ad 23. annum videtur , si in litteris progressum aliquem non fecissent.] Declaratur quoque ibidem, cum pacta foundationis id ferunt, non repugnare instituto, tales conuictores ac commensales in Collegio admittere , seorsim habitaturos , nec versaturos nisi cum personis à Superiore designatis. Id verò institutum esse occasione Collegij Conimbricensis, quod Rex Lusitaniæ de Societate benè meritissimus onere aliquorum conuictorum grauauerat, intelligitur ex prima Congregatione Generali, can. 122. En igitur praxim conuictorum, suis sumptibus cum Religiosis

giosis degentium , S. Ignatio probatam , atque aded
piam & sanctam.

105. Verùm S. Ignatius , vel potiùs autor Decla-
rationis Constitutionibus appositæ , Iacobus Lay-
nes; (ex Declaratione enim , non ex Constitutio-
num contextu, petita sunt quæ retulimus;) aliud de
Conuictoribus tradit, quàm ferat multorum sensus,
& praxis hodierna. Vult enim Conuictores, ferè non
esse nisi pauperes Scholasticos, ad quos alendos, vel
ex charitate de superfluis Collegij non satis nume-
rosi, vel ex conuentis cum Fundatore , astringantur
Collegia: pèrque horum pauperum Scholasticorum
occasionem, permittit, vt aliquando alij ætate simi-
les, qui scilicet annum. 14. attigerint, nec 23. exce-
dant, cum eis educantur suis victuri sumptibus, cum
honestæ causæ id tulerint. Nam non nisi *aliquando,*
& honestas ob causas, & ætatis annorum 14. & 23. &
admixti pauperibus titulo misericordie, & fundatio-
nis alendis; non autem passim, & ex causa quæstuo-
sa, & pueri decennes, & quicumque accesserint, aut
ad id induci potuerint, admittendi sunt conuicto-
res, suis sumptibus viuentes, de sententia authoris
propositæ declarationis; qui addit, magnum esse ha-
bendum hac in parte delectum. [Animaduertatur,
(inquit,) vt cum huiusmodi, restrictiores quàm
largiores simus, habeaturque diligenter delectus
eorum qui sunt admittendi, examine aliquo parti-
culari, cum iisdem antequàm recipiantur, vtendo.]
Hæc quàm consentiant cum hodierna praxi, permit-
to considerandum. Sed quod ab eadem praxi abhor-
ret quàm longissimè, ex mente antiquæ Societatis,
quæ nondum ad seculum, (quod nunc tanta exulta-
tione recolitur,) propinquauerat, res nummaria

quoad Conuictores suis sumptibus viuentes, nullo modo à Societatis Religiosis attingebatur. Ita perspicuè habetur ex Decretis quartæ generalis Congregationis c. 10. vbi sic legitur. [Propter ingentem fructum, & penuriam fidelium Pædagogorum, & alias vtilitates quæ ex hac occupatione videntur sequi, flagitatum est, vt in partibus Septentrionalibus, nostri habeant Conuictores, & eorum curam gerant; Ea tamen lege, vt res nummaria æconomo tradatur, & non sollicitentur Adollescentes ad Institutum nostrum, nec admittantur inuitis parentibus. Et iudicatum à congregatione fuit, valdè oprandum esse, vt Societas quoad fieri poterit, eiusmodi oneribus liberaretur. Atque ideò Patris Generalis prudentiæ commisit, vt pro ratione regionum ac personarum, expendat quid in hac re ad maius Dei obsequium, & commune Societatis bonum maximè expediat.] Ingens fructus ex quo Patres Septentrionales moti sunt vt à Congregatione poscerent facultatem habendi Conuictores, quorum vsum priùs ignorauerant, (habita est autem quarta Congregatio post annum 1572.) ille inquam ingens fructus speratus, non compertus adhuc experimento, non fuit fructus marsupij amplificandi, sed fructus spiritualis, qui tunc plurimus sperari poterat, præsertim in humili ætate rectæ fidei institutionibus imbuenda, cui alioqui ob corruptam plerumque Pædagogorum fidem, timendum erat in oris illis. Nunc Pædagogorum sincerissimè Catholicorum vbertas est vbique maxima; & de spiritali fructu sperato responderent optatis variantes sunt sententiæ. Societas certè anterior, quæ sæpè postea professæ est se sub eo onere gemere, tantos illos quæstus spirituales

les non videtur agnouisse. Et Congregatio Generalis 3. quæ decreto suo 14. admissionem nonnullorum conuictorum suis sumptibus viuentium cum Alumnis Germanicis, prouidentie Præpositi Generalis permisit, ne vsus iam inductus, cum multorum Magnatum offensione aboleretur; satis significauit sibi multò magis cordi fore, si vsus ille non retineretur Romæ: & ne alibi serperet, vetuit decretum illud suæ quoad Romanos indulgentiæ, transmitti aliò, nec nisi Romæ in actis Congregationis habendum edixit. Tandem conditio sub qua propositum est & concessum, vt in oris Septentrionalibus fas esset habere Conuictores, si Generalis Præpositus id iudicaret expedire, nunc exoleuit. Neque enim in vllis Conuictorum Collegiis Gallicanis res nummaria per seculares curatores administratur, nullatenus in ea se immiscentibus Societatis Patribus, tametsi ita aliàs seruatum memini Auenione, Patre Ambrosio Morello cæterum Conuictorum quoad litteras & spiritualia regente, nec vllò modo attingente rem nummariam; quæ per Congregationis (sic enim vocabant) temporales administratos, & curatores colligebatur; quæstu si quis erat, ipsis cedente. Hæc conditio nunc exoleuit; nec si vigeret, celebrarentur tantoperè à quibusdam fructus spirituales cæterum illorum: vt sanè non celebrabantur, cum ea conditio locum habebat.

106. Effici ex his liquidò videtur, praxim Sanctorum nec veterum, nec posteriorum, suffragari negotiationi illi ad Cauponariam & tabernariam accedenti, qua adolescentes certo mensurno pretio domi aluntur. Cernitur enim in hac agendi ratione duplex negotiatio: Vna propriè ac pressè dicta, sa-

cris personis vetita per Canones, qua pleræque merces emptæ in eum finem vt vendantur, reuenduntur, nullatenus mutata, nec absque quæstu; puta varij cibi, vina, charta, atramentum, gossipium, & alia pleraque minutalia. Altera quam mediam diximus, pertinetque ad tertium negotiationis membrum supra propositum, qua pleræque aliæ merces esculentæ, coemptæ vt reuenderentur, præuia mutatione reuenduntur, sicut faciunt secularium plerique, victum sibi ac familiæ, parantes ex tali negotiatione & nutritione Conuictorum ex certo pretio. Hoc ipsum etiam faciunt Caupones, & qui è meritoria taberna lucrum faciunt. Cibos enim ac vina vendunt hospitibus, & pro utensilium locatione accipiunt certum pretium. Discrimen duntaxat inter Caupones & eos, de quibus agimus Conuictorum Curatores interuenit, quod Caupones & tabernarij ferè suam hanc negotiationem exercent cum prætereuntibus, & dictim aduentantibus, móxque abscedentibus: quod hi de quibus agimus, faciunt ad longiorem moram. Nemo tamen non videt, discrimen illud penes longiorem & breuiorem moram esse merè materiale, nec inducere formalem negotiationis diuersitatem. Cum igitur Cauponum & Tabernariorum negotium, Clement. De Vita & honest. Cleric. cap. i. à sacris hominibus remoueat, æquè ac munus carnificum, eo quod vtrumque sit Religiosis indecentissimum, considerandum est iis qui Religiosos homines hac negotiatione implicitos volunt, quò demittant sublimissimum statum suum; & an non hoc sit de sanctis egredi, (quod vetatur sacris hominibus Leuit. 21.) ne polluant Sanctuarium Dei, id est cor suum, vt

Castia-

Cassianus exponit Collat. 14. capite decimo.

107. Sed præterquàm quod negotiatio de qua agimus Sanctorum vsui consentanea non est, vt hætenus euicimus, supererunt graues rationes ob quas ea negotiatione abstinendum Religiosis videatur. In primis nimium quantum vulgantur res Ordinis Religiosi, quibus obscuritas & remotio ab oculis secularium magnam conciliat dignitatem; vulgatio autem despectionem inuehit ac depretiationem. Sane insignis moderator Religiosi Ordinis S. Bonaventura, ne accessum quidem ad interiora Religiosæ domus facilem esse secularibus voluit, quod ea ratione plurimum decedat de maiestate cœnobij apud nimum facile admissos. Quæ ipsa ratio erat, cur Ethnici suorum delubrorum penetralia solis epoptis referarent, stuporem occultatione & abstrusione ædificantes, vt habet Tertullianus initio libri ad Valentinianos. Dixerit quispiam Domum in quam Conuictores admittuntur, non esse domum Religiosam, sed secularem, quandoquidem à maiori parte fit denominatio; ac proinde incommodum propositum, quod solas Religiosas domos spectat, huc non pertinere. Id si quis dicat, inde in primis impugnabitur, quod domus illæ potiantur immunitate Ecclesiastica, qua tamen alio titulo non gaudent, quàm quod domus Religiosæ censeantur. Deinde vt argumentum retorqueam, à potiori parte facienda est denominatio. Cùm ergo qui præsumunt sint Religiosi, necesse est domum censerì Religiosam, præsertim cùm non exiguus est in ea numerus Religiosorum moderatorum. Nam licet vt plurimum, multitudo moderatorum non excedat denarium, alicubi tamen numerantur viceni & triceni,

quem Religiosorum numerum, quis neget sufficere ad hoc ut domus quam inhabitant, Religiosa dicatur? Tamen si autem numerus Conuictorum est longè auctior, tamen neque domus, in qua tota, solus plerumque herus est nobilis, denominatur ignobilis à conditione famulorum & ancillarum ingenti numero herum stipantium. Igitur domus quam Religiosi aliquot stabiliter hærentes incolunt, est domus Religiosa; & talis est domus Conuictorum, etiamsi septis primariæ domus Religiosæ non contineatur, cive continens non sit, sed ab ea abiungatur. Ac proinde cum Conuictores seculares, & turba famulorum item secularium, ad intimos recessus domus illius admittatur, incurritur in propositum incommodum vulgatæ, & vilipendio expositæ Religiosæ domus per hanc negotiationem. Non debet hoc incommodum videri tenue aut leue, quod Primariis Religionum moderatoribus visum semper est magnum. Sicut è contrario S. Bernardus Epist. 78. inter insignia commoda reformationem cœnobij Sambyoniliani consecuta, de quibus suggestio Abbati gratulatur, numerat, quod seculares non essent deinceps admittendi in domus illius penetralia, & eius aditum ægrè essent exoraturi.

108. Qualiscunque porro sit Conuictorum domus, ac vel si secularis & laica, ob conuictores numerosiores moderatoribus statuatur, idem semper incommodum consequitur. Nam vilitas & depreciatio, quam ex adolescentum secularium conuictu inferri Religionem contendimus, non consequitur aditionem intimæ domus materialiter sumptæ, siue parietum, & quocumque ædis recessuum, sed consequitur domum sumptam formaliter, hoc est habitan-

bitantes in ea, quibuscum familiariter cōuersari seculares necesse est, si sint cōtubernales; ita vt à conspiciendis ac lustrandis omnibus quę ad Religiosos attinēt prohiberi vix ac ne vix quidem possint, cū simul viuant, simul comedant, simul bibant; quod ipsum ad minuendam Religiosam dignitatem non parum facit. Admitto despuendam & exhibilandam esse illam planē deliram secularium exerrationem, qui Religiosos vellent Angelorum more absque cibo & potu vitam exigere. Verus est ea de re S. Basilij querela in Const. Monast. c.7. sic expostulantis aduersus eam insulsiatē. [Atque aliud etiam præterea animaduerto, quod iis solitum est non venire, qui communem ac vulgarem vitam sequuntur, quandocunque in pietatis cultorum vitam inquirunt. Simul ac enim pietatis cultor cum animo suo secum statuerit, rectum esse, post longinquam esuriem esca corpus fulcire suum, ne ruat: veluti si omnino corporis ac materiæ expers esset, aut nullum prorsus, aut quā minimum cibum assumere illum volunt. Et si ex huiusmodi disciplina quempiam animaduernerint, qui non vsquequāque inclementer corpus tractet, ac vel tantillum illius necessitati subueniat, hunc conuitiis calumniisque proscindunt, deriuatāque ab vno in cunctos proteruia petulantiaque, vniuersos pariter lurcones quosdam, & helluones appellant: neque illud reputant, se cū his & ex ipsis nonnulli ter etiam quotidie epulentur, crassissimis, pinguisque sarracinati vescantur cibis, & infinitam carnum molem deuorent, ingentēque supra modum vini ingurgitent vim, mensis tamen nihilominus se ita inhiare, vt exemplis è vinculis post diuturnam esuriem catulis assi-

miles videantur. Porro qui veræ pietatis sectatores sunt, ij quàm fieri potest, aridissimo vtuntur cibatu, & in quo præter imbecillitatem tennes admodùm ad alendum vires sint: idque in totum diem semel, quibus modò perpetuæ disciplinæ ordinem seruare in animo est, & hunc ipsum quod modicè, & vt ratio iubet, assumunt, cum cibi eius sumendi tempus aduenit, fidenter nulla impediti religione, necessarium corpori auxilium tribuunt. Quo fit vt nequam conuenire iudicandum sit, libertatem nostram ab alia conscientia iudicari. Si enim nos cum gratia participamus, quid blasphemamur pro iis, de quibus gratias agimus? Cum exiguam admodùm & vilissimi pretij ciborum portionem, tanta nos cum voluptate amplectamur, cum quanta ne ipsi quidem, splendidissimos & copiosissimos cuiusque modi ferculis instructissimos mensarum apparatus.]

109. Laborauit aliquando eadem fatua imaginatione Abbas Ioannes, cognomento *Paruu*, vt est apud Ruffinum l 3. Vit. Pat. n. 56. & quod Religiosus esset, viuendum sibi & Religiosis aliis absque cibo & potu, non secùs ac Angelis existimabat: quem denique fames potentiùs quàm frater natus maior errorem dedocuit, & cõditionis suæ admonuit, vt hoc rythmo bellè expressit Fulbertus Carnotensis.

*In vitis Patrum veterum, quiddam legi iucundum
Exemplo tamen habile, quod vobis dico rythmicè:
Ioannes Abba, paruulus statura, non virtutibus
Ita maiori socio, qui cum erat in eremo,
Volo, dicebat, viuere securè, sicut Angelus,
Nec veste nec cibo frui, qui laboretur manibus:
Respondit frater, Moneo, ne sis incæpti properus,
Quod tibi postmodum sit non cæpisse satius;*

At ille:

*At ille : qui non dimicat, non cadit neque superat.
 Et nudus eremum interiorem penetrat
 Septem dies gramineo nix ubi durat pabulo
 Octauâ fames imperat, ut ad sodalem redeat:
 Qui ferro clausa ianua, tutus sedet in cellula:
 Cum Minor voce debili appellat, frater aperi:
 Ioannes opis indigus notis assistit foribus
 Ne spernat tua pietas, quem redigit necessitas.
 Respondet ille deintus : Ioannes factus est Angelus,
 Miratur cœli cardines, ultra non curat homines.
 Foris Ioannes excubat, malamque noctem tolerat,
 Et præter voluntariam, hanc agit pœnitentiam.
 Facto mane recipitur, satisque verbis vritur,
 Sic intentus ad crustula, fert patienter omnia.
 Refocillatus, Domino grates agit ac socio:
 Dehinc rastellum brachiis tentat mouere languidis.
 Castigatus angustia de lenitate nimia,
 Cum Angelus non potuit, vir bonus esse didicit.*
 110. Hæc meritissimè intorqueri in propositâ in-
 sulstatem, nemo non videt. Nihilominus diffiteri nō
 licet, quin Religiosi ex eadē cum secularibus mensa,
 præsertim assidua & diuturna obsolescāt apud rudes
 æstimatores. Vt propterea S. Basil. c. illo 6. Constit.
 Monast. ad communē cū Monachis mensam, non nisi
 probatæ pietatis seculares, & quidē perrarò admitti
 velit, ne scilicet ea in animali vita, & beatis quoque
 communi, pastus societate, deteratur religiosæ vitæ
 dignitas, apud improuidos & parū æquos æstimato-
 res. Hanc ob causam S. Martinus, nunquā se exorari
 passus est, ut Præfecto Galliarum prædium præberet
 in suo cœnobio, ut scribit Sulpit. Dial. 1. c. 17. Affi-
 ne est quod in Conc. Aquisgran. in causa Benedi-
 ctinorum cap. 25. (habetur in Appendice ad Capi-
 tularia,) statuitur, [ut Laicus, causa manducandi

& bibendi, in refectorium non ducatur.] Eadem ratio præter cæteras permouit S. Benedictum, vt c. 51. *alias* 58. sub excommunicationis interminatione vetaret, ne Monachus eadem die, rediturus, quantumlibet à quocunque rogatus, cibumsumeret extra cœnobium, nisi fortè Abbas contrarium mandasset. Et quanquam sunt aliæ quoque illius interdicti causæ idoneæ, quas ibi profert Turrecremata Tract. 117. tamen hæc in qua versamur, S. Benedictum non latuit, nec à Cardinali interprete præterita est. Et æquè cadit in simile præceptum, quod extat apud S. Augustinum c. 3. Regulæ, & in Regula Tarnatenfium c. 9.

III. Aliam Religiosæ domus detritiōem ex conuictu cum secularibus, annotauit S. Bonauentura q. 21. in Regulam S. Francisci; quam præstat proponere verbis S. Basilij in Constit. Monast. c. 7. vbi agit de parcitate congressionis cum extraneis hominibus. [Si quidem (inquit) homini in eo, quod ex Deo est, vitæ genere versanti, multi parati esse insidiatōres solent, atque ipsi ad eō coniunctissimi quique, in eum studiose quid agat, inquirunt. Quocirca danda omnino nobis opera est, vt non nisi magna adhibita diligentia, circumspectiōneque in congressum extraneis hominibus veniamus.] Confirmat hoc, exemplo Christi, qui cum esset sanctus, innocens, impollutus, tamen non credebat semetipsum Iudæis, vt habetur Ioan. 12. hoc est perparcē & magna cum attentione versabatur cum Iudæis familiariter. Tum subdit S. Basilius: [Sed qui hoc poterit impetrari vt si curiosis hominibus vitam nostram inspiciendam exposuerimus, non & prauas in nos calumnias consilemus, & ipsi nobismetipsis scandala

dala statuamus? Siquidem plerumque etiam quæ rectè fiunt, ea maleuoli in crimen vocare non dubitant, neque vel leuissimas quidem præterire offensionculas sinunt, quas non maledictis insectentur: quamobrem in admittendis extrariorum hominum congressionibus magna adhiberi à nobis cautio debet. Etenim præter ea quæ diximus, temeritatis vitio, aliud etiam peccatum incurrant; cum scilicet cogitant eos, qui à communi cum cæteris viuendi ritu recesserunt, eo quod viuendi institutum mutarunt, non consilium mutasse, sed diuersam planè ab humana induisse naturam; neque de pietatis cultoribus iudicant tanquam de iis qui cum iisdem affectionibus versentur, eas tamen animi virtute, & à voluptatibus à se segregandis, rationis imperio subjiciant; sed illud existimant, naturales ex illorum corporibus omnes funditus affectus sublatos esse. Quò fit vt si vel transuersum vnguem spiritalis vir ab recto declinarit, confestim vniuersi, vel ipsi, qui vehementissimè ipsum antea laudibus efferebant, admirabanturque, eius accusatores existant acerbissimi; palamque seipsos reprehendant, vt qui ne priores quidem illi laudes veras tribuerint. Vt enim cum in certamine pugil aliquis concidit, illico in eum aduersarius insurgit, ipsumque ferit, & humo magis etiam affligit: Ita hi quoque, simul atque aliquem de iis qui assidui in virtutis cultura sunt, paululum aliquid de virtutis curriculo deflexisse animaduenerint, extemplo in eum inuadunt, maledictisque & criminationibus, perinde vt iaculis petunt; neque secum reputant ipsi sexcentis se quotidie vitiosarum affectionum telis transigi: Cum pietatis propugnatores, quamuis similibus

ipsi quoque affectibus sint circumfessi, aut leuissimum inde, aut nullum plerumque incommodum accipiant; & quod magis eos mouere deberet, qui acriorem quàm illi aduersarium excipiant, quando hi apertissimè, ei se aduersarios professi sunt, & magnum quid adeptum se ille arbitratur, si de his victoriam reportet.]

112. Non est quod S. Basilij orationem minutius concidam, vel subiecta non necessaria declaratione illustrandam suscipiam, cùm nihil contineat non perspicuum, & quotidiano experimento testatissimum. Festucas enim & atomos imperfectionum, quibus necesse est quandiu hîc viuimus, etiam religiosa corda sordescere, amplificari à secularibus in trabes, & iam olim questi sæpè sunt asceticæ vitæ Magistri, & nos ipsi conspiciamur. Ruperti disputatio l. 3. In Reg. S. Bened. c. 14. huc perbellè cadit. Profert Rupertus eo loco, tentationem qua pulsantur iuuenes recens è seculo in Monasterium appulsi. Ait verò: [Per nostram conuersationem, sæpè aliqui scandalisati sunt pusilli. Quinam pusilli? Nimirum inexperti, illi maximè qui nouiter de conuersatione seculari venientes ad professionem Monachicam, putare videntur de Monachis quod homines non sint, qui hoc potius scire deberent, quia nulla professio siue conuersatio magis, quàm ista, caminus ille est, de quo sapientia dicit; *Vasa figula probat fornax, & homines receptibiles caminus tentationis.* Item, *fili accedens ad seruitutem Dei, sta in Iustitia & timore, & prepara animam tuam ad tentationem.* Cùm ergo viderint vasa quælibet crepitasse in fornace huiusmodi; siue illud quod aurum putabatur, vel argentum, cecidisse in maturam vel vitium plumbi,

plumbi, contententibus interdum Monachis, quis eorum maior sit; siue quod peius est, aliquo luda detecto inter illos fuere loculorū Domini. Cū inquam viderint eos vbicunque pro re leuissima rixari, alterūque aduersus alterum inflari, scandalisuntur, tanquam crepitus omnis non testæ sed fornacis culpa sit, vel caminus de argento plumbum fecerit, & non potiùs quid fuisset, quod argentum putabatur, ostenderit; & volunt illic viuere, vbi soli sint boni, (quod nusquam est nisi in cælo; sicut reuera nusquam soli sunt mali, nisi in inferno.) Hoc si sentiunt qui pedem è mundo iam extulerunt, quid sentire in similibus adiunctis censendum est, illos qui etiamnum seculo adhærescunt? Itaque non potest apud seculares, (tametsi per improvidum eorum iudicium,) non vilescere Religio, cuius Alumni viuunt, & degunt assiduè cum secularibus.

113. Nec paruum etiam vulnus infertur Religio-
sæ dignitati apud seculares, ex hac negotiatione ad-
modum quæstiosa; vt ipsi quidem arbitrantur, ad-
metientes eam vsui quorundam secularium, qui fam-
iliam vniuersam sustentant è quæstu, quem illis
subministrat Conuictorum tantillus numerus. Ex
longè ergo numerosiore Conuictorum multitudine,
quæ Religiosis cum contubernales admittunt
facile suppetit, imaginantur corradi aureos montes.
Vnde præter inuidiam, existit depretiatio; quia si-
cut pauperies in personis Deo dicatis gloriosa est,
vt de Sacerdotibus dixit Concilium Aquilejense E-
pistola ad Augustos apud S. Ambrosium; ita diuitiæ
amplæ, etiam si tantum existimatæ, præsertim verò
captatæ ex ratione agendi communi cum seculari-
bus, effundunt contemptionem super Religiosos,

earum vel captatores, vel possessores, tametsi duntaxat existimatos. Avaritiæ acuendæ periculum in iis qui curant rem nummariam, dissimulatum in præsentia volo, ne agere sæucrius videar.

114. Est & aliud longè grauissimum incommodum, ex eo Religiosorum cum Adolescentibus secularibus conuictu, etiamsi nihil de Religiosorum dignitate inde decederet per cuiusquam improuidentiam. Certum quippe est, Religiosos iuniores qui iis muneribus solent addici, ex quotidiano cum secularibus conuictu, mores seculares facilius combibere, quàm seculares cum eis degentes, hauriant mores religiosos. Et quia pro munere Præfecturæ quam obeunt, excubare debent in mores adolescentum plerumque deprauatos, non raro ex conspectu & auditu talium, refricatur in eis recordatio multorum, quæ satius fuerat dedidicisse, & contriuisse æterna obliuione. Affectus verò necdum rectè subacti, luculenter se exerunt ad momenta singula, & cum potuissent desuetudine atteri, & exolescere, quotidiano vsu firmanentur & conualescunt: quod propè attrectatur manibus circa quosdam affectus, iræ præsertim ac superbix, quæ muneri Pædagogico (quale re vera istud est,) planè concarnatæ, & conuisceratæ semper fuerunt. Interim subducuntur oculis primarij superioris, cuius vigilantia atque prudentia conferre plurimum potuisset continendis in omni Religioso officio, & promouendis ad pietatem hypodidascalis hisce tenerioribus; quos proinde mirum non est, lædi velut in flore botros, vt Iob dixit, iuxta S. Gregorij interpretationem 12. Moral. c. 15. Abiunctio item à conuictu seniorum, & plenæ Congregationis quàm multitudo piorum
exem-

exemplorum semper affectatur ad omnem virtutem inflammans, facit ut de pristino calore remittant plurimum. Quo pertinet laxatio disciplinæ, in cellis, id est domunculis, in quibus V.G. senes habitarent Monachi, (pauciores enim senes ibi degere vetuit Additio 1. ad Capitularia Tit. 44.) Experientia inquam docuit, ex paucitate Cellitarum consecutam esse disciplinæ laxationem in Monachis, de qua expostulat Hugo de Follieto l. 2. De Claus. Animæ c. 2. aliasque in Synodo Abbatum coacta Aquisgrani ad reformationem tit. 44. cautum legimus, ut cellæ illæ, & quotquot domus habere duodecim Monachos non poterant; defererentur, ne disciplina Monastica in minore simul degentium Monachorum numero dissiparetur. Eam ob causam, S. Bernardus, episto. 251. huiusmodi cellas in quibus pauci simul degebant Monachi, nominat *Synagogas Satanas*, quia videbat in eis euerti disciplinam. Idem ergo in hac re valet, proportionem seruata. Imò eo fortius hic urget istud incommodum, quod non modò pauci simul, sed iuniores, degunt Religiosi, sed etiam permixti cum adulescentibus secularibus. At in medio populi polluta labia habentis habitare, quam sit damnosum, attigit Glossa Isaia 6. & ex variis Ioannes Nider l. 2. De Ref. Relig. c. 17. §. *septima ratio*. Nam ut cætera mala decissent, [ipsum solum commercium alienæ inquietudinis, perturbatio est nostræ quietis.] Verba sunt Saluiani l. 2. ad Eccles.

115. Hæc est alia optima ratio aduersus huiusmodi Religiosorum conuictum; obiter quidem tacta superius, nunc autem roboranda & illustranda ex sensu SS. Basilij & Anselmi insignium planè Religiosæ vitæ magistrorum. Basiliius ergo ad q. 6. fu-

farum, diuinè in hanc rem differit, his præter cætera. [Ad continendam in officio mentis agitationem, ne ad futes videlicet ac minimè necessarias cogitationes aberret, illud adiuuat, si quis seorsum à cæteris communem vitam sectantibus viuat: quandoquidem promiscuè vitam agere, cum iis qui securi perfectam illam Domini præceptorum obseruationem contemnunt, perniciosum esse, etiam Salomon ipse docet. Sic enim est apud ipsum, *Noli amicum esse homini iracundo, neque habitaueris cum viro furioso, ne forte discas vias eius, & sumas laqueos animo tuo.* Et item illud: *Exite de medio illorum, & separamini;* nimirum eodem pertinet. Quocirca ad illud euitandum, ne oculis auribusve instigationes ad peccatum admittamus, eique imprudentes assuescamus, nève earum rerum, quas vel viderimus vel audierimus, impressæ pestilentes capitalèsque in animis nostris formæ, ac veluti notæ quædam insideant: contraque vt animum in officio suo attentum tenere possimus, principio quod ad habitationem attinet, separata ea à cæteris nobis quærenda est. Ita enim & superioris temporis consuetudinem poterimus euincere, in qua alienam à Christi præceptis vitam egerimus. (non mediocri autem hoc eget contentione, vt consuetudinem suam aliquis peruincat. Consuetudo enim vetustate firmata, naturæ vim solet nancisci,) & contractas ex superioribus peccatis labes, oratione assidua, & perpetua Dei decretorum obseruatione abstergere poterimus. Eam autem in nullo licebit euincere, si multa hinc inde habeamus, quibus temerè huc illucque animus noster distrahatur, & vitæ huius negotiis amplificetur.]

Sancti Anselmi de hac re iudicium repræsentatur c. 187. Similitud. vbi sic legitur : [Sicut Bubo, dum in cauerna cum pullis suis est, lætatur, & suo modo benè sibi est; dum verò inter coruos & corniculas, seu alias aues est, incuratur ac dilaniatur, & omnino sibi malè est, vtpotè quem hic rostro percutit, ille alis in eum irruit, alter verò vnguibus discindit; ita & mihi. Quando enim cum Monachis, meis scilicet filiis conuersari queo, mihi benè est, & grata hæc singularis vitæ meæ consolatio. Quando verò remotus ab illis inter seculares conuersor, hinc inde me variarum causarum incursus dilacerant, & quæ non amo, secularia negotia vexant. Malè itaque mihi est, quando sic sum, ac tremens perimescor animæ meæ dispendium.]

116. Has aliasque ob causas, amantes Religiosæ accurationis moderatores, cum per circumstantias licuit, huiusmodi domos conuictorum studiose aboleuerunt, hasque habere onus graue [lucrum verò quod putatur, maximum damnum ac noxam,] vt rectè in simili dixit Isid. Pelus. 1. 5. Epist. 142. semper censuerunt. Nunquam sanè res in disceptationem adducta est, quin paucis demptis, apud quos lucri bonus odor vndecunque, pars longè maxima, prouidendum omni studio existimauerit, vt illud religiosæ vitæ impedimentum excuteretur. Et quod in quibusdam actis anni 1639. scriptum est, cum mota esset dubitatio, an domus quædam Conuictorum, præ penuria grauans non exoneraus domum primariam cui adiungebatur, abjicienda esset, omnes vno excepto, censuisse, retinendam non abjiciendam videri, per licentiam poëticam scriptum est, cum strangulatione veritatis.

§.8. *Discussa sigillatim causa Pharmacopolarum
Religiosorum negotiantium.*

HOc est aliud exemplum tertiæ negotiationis; cuius per Religiosos exercitæ decentiam & honestatem excutimus. Adductum pro ea est §.2. ratione 6. Exemplum Apollonij, qui dictus est *ex negotiatoribus*. Contra eam verò, sunt qui decretum quoddam Pontificium nuper editum allegent. Sed quod id decretum, trans Alpes hæserit, nec nobis de eo constet, aliter in hanc negotiationem agendum erit, seposito nouo illo iure nobis inexplorato.

117. Sanè si alij non essent hoc tempore Religiosi pharmacopolæ, quàm fuerit olim ille Apollonius, non esset ambigendum de honestate, imò sanctitate huius negotij: habéntque in eo homine, Religiosi Pharmacopolæ, luculentum exemplum Christianæ perfectionis, quod piè æmulentur, & imitatione exprimant. Fateor Apollonium non fuisse Monachum. Quippè qui bonorum suorum dominium liberum retinebat, vt patet ex coemptione pharmacorum, & aliorum ad releuandos ægros conuenientium, de suo facta. At cum libero rerum suarum dominio, ne summum quidem Christi Vicarium posse Religiosum statum conciliare, dixit Innoc. 3. c. *Cum ad monasterium* De statu Monacho. Dictus ergo est Apollonius seculo renunciasse, quia non sollicitus de augendo censu domestico, omnia quæ habebat, effundebat in sanctos vsus. Statuo itaque eum veluti exemplar Pharmacopolarum religiosorum, quia pharmacorum & dulciariorum emptionem, aut ex coempta materia confectionem, non referebat

referbat ad lucrum; (nam gratis suppeditabat omnia,) nec apparabat aliis quàm Religiosis vtriusque sexus, quos supra ter mille in loco deserto, & ab omnium Pharmacopolarum subsidiiis proculposito, tolerare varias corporis ægritudines, nec raro in vitæ discrimen venire necesse fuisset, nisi ipse ex charitate accurrisset opitulatur, quod omni commendatione dignum fuit. Possunt quidem Religiosi ægri cum laude respuere vsum pharmacorum, ut factum esse à priscis Monachis scribit S. Chrysostomus homil. 14. in 1. ad Timoth. seruatumque esse in quodam Monialium cœnobio, habetur in Actis S. Euphraxiæ c. 6. Idem narrat de S. Fulgentio vitæ Autor c. 30. & de S. Macrina sorore sua, Gregorius Nissenus orat. de ea, cum de sancto eius cadauere. Approbant eam praxim S. Macarius homil. 48. Diadoch. l. De Perfect. spirit. cap. 53. S. Bernardus Epist. 321. S. Ephrem. To. 1. tract. De fide, vbi Vossius multa accumulatur. Hoc quamuis nunc absque alio examine placeat admittere, tamen certum est, Religiosos ægros, si necessitas ferat, posse laudabiliter vti pharmacis, ut optimè disputat S. Basilii ad q. vltimam fusiùs explicatarum. Vnde qui ea ægris Religiosis suppeditant, præsertim gratis, & ex mera charitate, ut faciebat Apollonius, omni commendatione sunt digni.

118. Pharmacopolarum negotiatorum sub religiosa veste, quorum causam excutimus, alia ferè est ratio. Ferè dico, quia quatenus domesticis subsidio sunt, probandus est eorum labor, præsertim si magna cum charitate obeatur, & cum omni diligentia. Sic enim agi vult cum Religiosis ægrotis creditus August. serm. 1. ad fratres in Eremito. Idemque

fert quod S. Basilius Reg. 160. breu. vult eis ministrari sicut Domino. Quod ex illis Christi verbis Matth. 25. *Infirmus eram &c.* Confirmat S. Benedictus Reg. c. 36. aliàs 45. inde inferens, ante omnia & super omnia, habendam esse infirmorum Monachorum curam. Ad eum locum Turrecremata tract. 29. pulchrè prosequitur, cur ante omnia subueniendum sit infirmis, & rationem præcipuè petit, ex multo maiore miseria ægrorum, quàm valentium, cum aliquo incommodo conflictantium. Ad hæc Religiosi infirmi; minore facultate pollent ad opitulandum sibi, ob abdicatam cū omnibus facultatibus, sui ipsorum potestatem. Omnium sanctorum Fundatorum summa semper fuit sollicitudo hac in parte; tum ad Charitatis exercitationem, & debitum paternæ prouidentiae explendum, tum ad præcludendam paupertatis cladem, per proprietatem, quæ hoc maximè ex fonte solet profluere, vt Cassianus notauit l. 7. c. 7. Insignia in hanc rem de S. Ignatio scribit Ribad. l. 5. cap. 8. Itaque infirmitas non modò est ægro officina virtutis, vt dixit S. Ambrosius in Psalm. 36. sed etiam iis qui subsidio, & opera adsunt ægrotantibus, cuiusmodi præsertim sunt Pharmacopolæ; qui si Charitatem, quantam per institutum licet, erga omnes debent expromere, maximè tamen erga domesticos fidei. Huncque fuisse primum scopum eorum qui Pharmacopolas Religiosos intulerunt in cœnobia, est extra dubium: Nam sic Religiosi ægri, facilius, & citra magnas impensas, habent ad manum vnde in ea necessitate subleuentur; præsertim si Pharmacopola Religiosus magna Charitate in tam sanctum, tamque laudabile taleuandorum seruorum Dei opus feratur, quod

quod Apollonium fecisse vidimus. Quoad ista igitur, par esse potest ratio Apollonij, & eorum de quibus nunc est sermo.

119. Quatenus tamen Religiosi Pharmacopolæ, præter primarium illum scopum, ex quo cœnobii illati sunt, effunduntur ad alia, eatenus dicebam, aliam esse eorum quàm Apollonij rationem. Nam & ad externos transferunt operam, & quibuscunque possunt eam impendunt, vnde ingens vis Pharmacorum est eis necessaria; quorum confectio & apparatus animum in varia distrahit, non sine spiritalis profectus, & sacrarum exercitationum interturbatione atque dispendio; nominatim, quia ut materia suppetat ad copiam illam pharmacorum, adeunt emporia, etiam admodum remota, v.g. ad leucas quinquaginta, cum expensis non modicis, quæ auctiore pharmacorum pretio sunt postea refundendæ. Per illas autem discursationes multa incurri, cum in via, tum in hospitiiis, à quibus tutius fuisset procul fieri, admonuit Gregorius Nyssenus, improbens Religiosorum peregrinationes Epist. De Peregrinat. Hierosol. Hoc incommodum non urgebat Apollonium, qui secularis erat, nec nisi Religiosis dabat operam; & quidem in desertis locis, ubi deerat ab aliis Pharmacopolis subsidium. E contrario, hodierni Pharmacopolæ Religiosi, in populosis urbibus, quæ seplasiis & pharmacopolis abundant, & in quibus suppetunt operarij ad ægrorum quemcunque nutum paratissimi negotiationem hanc suam obeunt. Extra omnem quoque necessitatem, non viros modò, sed etiam fœminas curandas suscipiunt, à quibus multa sexui illi secundum consuetudinem euenientia, inquirere coguntur, nisi inu-

tiliter, vel etiam cum damno ægrarum, ponere operam velint; quæ inquirere Religiosum dedecet, nec fœminæ absque rubore, Religioso homini aperiant. Contrectatio verò fœmineorum corporum necessaria medicinam facientibus, siue ad explorandum pulsum, siue ad pertentandam vlceris non satis maturi qualitatem, siue ad incidendam venam; (nam & hoc quoque passim moliuntur, hi supra pharmaceuticam, veriùs quam pharmatiam, Chirurgiæ ferè periti; quàm consentaneè ad canones Ecclesiasticos, incisione inter medicandum interdicientes Religiosis, nunc non moror:) Omnis inquam huiusmodi contrectatio fœmineorum corporum per Religiosos, quàm sit illecebrosa & periculi plena, norunt qui inde flammam in subiecto fomite concepisse dicuntur. Continuo in volutabrum fœtidissimum lapsantem calamum, & malo pressa quàm expressa, quæ utinam contigerint nunquam. Multò minùs fas erit Pharmacopolæ, de suo capite pleraque ægris mulieribus præscribenti, oculos auertere à facie mulieris, quod tamen Scriptura faciendum monet, extra necessitatem, in quam iste se inducit, tantùm quia placet. Quin potiùs ad pronunciandum de interno corporis habitu, satiandus erit oculus visu; cuius tactum S. Basilius l. De S. Virginit. *ferè initio*, pronubum esse tactus manuum scitè dixit. Grauius item ab eo muliebris corporis contuitu, auocat Isid. Pelus. l. 2. epist. 278. & 284.

120. Hæc qui vel perfunctoriè perspexerit, ridebit nobiscum providentiam vnus alicuius de gente Marforum atque Phillorum, qui venenata omnia impunè tractant. Is audita proborum & puritatis instituti sitientissimorum expostulatione, de
hac

hac Religiosi Pharmacopolæ ad externos (etiam fœminas,) effusione; edixit, vt domesticus Pharmacopola, nullis deinceps externis subsidio esset, aut pharmaca venderet, nisi Monialibus, etiamsi Parthenones intra urbem essent, multique suppeterent idonei Pharmacopolæ seculares, qui eis medicari possent, & maximè vellent. Risimus planè hanc providentiam, quæ omnibus antedictis, posteaque proferendis incommodis æquè scaret; & cum Monialibus quas extra grauem necessitatem necessarium maximè fuerat vitare, commerciorum potestatem facit. Sanè præstantissimi rei asceticæ Magistri, nullarum magis fœminarum alloquia Religioso deuotanda esse docuerunt, quàm Monialium. Videsis præter cæteros S. Macarium Epist. ad Monachos, S. Basilium in Constit. Monast. c. 4. Nilum in Opere de octo vitiosis cogitationibus cap. De fornicatione, & rursus cap. De Superbia in fine opusculi, Isaacum Presbyterum l. De mundi contemptu c. 46. Bern. f. 68. De modo benè viuendi. S. Bonauenturam De Instit. Nouitior. p. 1. c. 39. & Cautipratanum l. 2. Apum. c. 30. n. 46. Cæterùm Apollonius Monialibus ægris medicinam faciens, non tegit Pharmacopolas Religiosos, de quibus egimus, quia & secularis erat, (vt dixi,) non Monachus; & ibi ægris Monialibus aderat, vt deerant qui possent illis medicinam facere, cum essent in secessu remotissimo, & longè à quouis alio medicantium subsidio.

121. Iam Apollonij, gratis pharmaca & operam suppeditantis, charitas non quærens quæ sua sunt, hic non comparet. Nam quamuis aliquantò minoris Pharmacopolæ de quibus agimus, interdum vendant, quàm faciant Pharmacopolæ seculares, ven-

dunt tamen. Sæpè item, aut etiam quoties possunt, factis monstrant, se non astringi ea S. Benedicti Regula, quæ vilius vendendorum artefactorum pretium, quàm à secularibus statueretur, indicit; Sæpè inquam isti, notati sunt carius vendere. Estque id non infirmum indicium inualescentis auaritiæ; præter illud aliud, quod domesticis, quia gratuita est pharmacorum erogatio, & operæ exhibitio, lentius plerumque ac morosius nauatur opera, quàm secularibus aut externis, quibus in manu est quod refundant. Hoc est bibulæ saluginis præcordia Pharmacopolæ occupantis, apertum signum. Neque hoc dico, Pharmacopolam religiosum satagere de infarcienda sibi crumena, cum clade voti paupertatis. Quamuis enim paupertatem in tuto esse velim; tamen per huiusmodi occasionem, datur Religioso occasio induendi sese in auaritiæ pedicas, dum studet apparere multum utilis cœnobio, indeque ad strenuè laborandum & multa vendenda se vrget. Incidit item ea ratione in abruptum superbiæ, & inanis gloriæ, quæ inde facillimè exurgit, cum certo periculo Religiosi operarij. Vt propterea S. Benedictus c. 57. Regulæ, aliàs 64. fratres artifices, si ob utilitatem quam Monasterio aduehant, turgcant vento inanis gloriæ, auocari voluerit ab opere: pluris faciens fratris salutem seruata humilitate, quàm commodum temporale, ex eius opere accedens Monasterio. Longè ergo à S. Benedicti spiritu, & religiosa prouidentia absunt, qui ob lucellum, fratri improuido, vel superbiæ vel auaritiæ occasiones subministrant, vel aliunde ingestas non remouent. Non video sanè, quid indignius magisve præposterum possit accidere, quàm Religioso homini, in

Reli-

Religione quæ auulsiōem à seculo profitetur, sup-
 peditari auaritiæ incentiua, vel superbiæ stimulos,
 quibus ad supergrediendum Religionis vallum,
 (elegans comparatio est Gulielmi Parisiensis l. De
 Moribus c. 9.) sublicas extendant, & pontem ster-
 nant. De dissipatione spiritus, & negotiosæ mentis
 Pharmacopœ, diuulsiōe in multa, frustra dice-
 rem, cū omnis negotiatio hoc habeat, & facilli-
 mum perspectu sit, sollicitudinem illam conquiren-
 di tam varia, è quibus conficiuntur diuersissima
 pharmaca, complendæ & instruendæ seplastiæ neces-
 saria, ipsum deinde confectionis omnino multipli-
 cis laborem; & in distrahendis confectis Pharma-
 cis curam; non cohærere cum ea indiuisi spiritus v-
 nitate, quæ Religiosum decet, nec cum aptare ad ex-
 pedite agendum cum Deo, quod est *unum* illud, ex
 Christi oraculo necessarium.

122. Vrget ferè in hanc rem hæc argumenta S.
 Bernar. Epist. 67. agens de quodam Monacho, qui à
 Flauiacensibus recesserat. Nam rogatus cur recessis-
 set, [Abbas, (inquit,) meus habebat me non Mo-
 nachum, sed Medicum. Cogebat seruire, imò ipse
 seruiebat per me, non Deo sed seculo; quando ne se-
 cularium maleuolentiam incurreret Principum, me-
 deri me compellabat, etiam Tyrannis, raptoribus,
 excommunicatis. quod animæ meæ periculum, cū
 ei nunc priuatim, nunc palam suggessissem, nec pro-
 fecissem; quorundam tandem sapientium virorum
 consilio fretus, fugio meam damnationem, non con-
 gregationem; perditionem, non Religionem. Con-
 sultue salutem quærenti, aperte pulsanti.] Addit S.
 Bernardus. Qui nos videntes constantiam, audien-
 tes causam, & nullam contra eum calumniam, an-

nuimus introitum, probauimus susceptum, astringimus probatum, teneamus professum.] Rursus idem S. Bernardus Epistol. 68. [Negatis deinde quod de vobis audieramus, vestro scilicet iussu vel assensu fratrem quandiu fuit apud vos, in medicinali arte, secularibus deseruisse, ipsūque qui hoc dixit, falsitatis arguitis. Si mentitus sit, nescimus, ipse viderit. Sed hæc scimus, quia siue per se, vt vos fatemini, siue per vos, vt ipse testatur, hæc fecerit, in magno interim periculo fuit. Quis verò tam inhumanus qui sic periclitanti non succurreret si posset, non consuleret si nosset?] En quid censeat S. Bernardus de Religiosis medicinæ operam dantibus; & agit præcisè de ipsa Negotiatione medica: quamuis alia postea subdat spectantia finem extrinsecum, ex quo Monachus ille, operatus dicebatur à Flauiacensibus.

123. Suppetit aliud in hæc rem argumentum, quod ita proponam, vt de eius vi pronunciare nolum, sed dimissam velim considerationi aduersariorum. Argumentari ergo præterea licet, ex scandalo Pharmacopolarum secularium, qui hunc introitum in labores suos, ferunt ægerrimè, & aliquando mortu apud Iudices lite, indemnitati suæ prospexere pro viribus. Mirantes verò interdum, nec sine stomacho audire contigit, quorsum intactis tot alijs negotiationibus quæ non minùs sunt Religiosis ad manum, hæc vna apud eos ferè ferueat, conficiendorum & diuendendorum Pharmacorum. Non enim pannos aut telas conficiunt ad negotiandum, tametsi sunt apud eos qui textrinae pollent incumbere. Habent fabros ferrarios, habent lignarios; nec tamen ferri fabrefacti propolas agunt, aut cir-

ca ar-

ca arcas vel menſas , aliãve ligneam ſupelleſtilem negotiantur. Num Pharmacopœa delecta eſt præ cæteris , tanquam multæ mortificationis ob amarulentiam pharmacorum , & chyſmatum oliditatem ? Num quia magè neceſſaria ? An quia quæſtuofiſſima ?

Ad hoc argumentum, video à quæſtuofis & negotioſis occurrendum , dicendo ; id eſt ſcandalum acceptum atque paſſium , proindeque minimè curandum, iuxta doctrinam D. Thomæ 2.2. q. 43. art. 7. Nam Religioſus Pharmacopola vel cœnobium vtitur iure ſuo , quod Pharmacopolæ ſeculares præter ius tentant præcludere. Vnde tametſi docendi ſunt, quàm nulla eorum iniuria Religioſus Pharmacopola rationibus cœnobij conſulens, negotietur: tamen cùm primùm obſtinantur in voluntate intercludendi iura cœnobij , indèque ſcandalum patiuntur quod eis non abſiſtatur , ſcandalum eſt Phariſaicum, & ex malitia prodiens, ideòque negligendum, exemplo Chriſti, qui ſcandalum Phariſæorum nihili faciendum pronunciauit.

Audio ego quidem quod dicitur. Sed peruelim ſcire num ij quos Apoſtolus Rom. 14. refert carnes communes comediſſe, nullo diuino præcepto vetante , atque adèd ſuppetente comedendi idoneo iure, docti ſint ab Apoſtolo dedocere puſillos ſiue infirmos , qui ſcandalum inde patiebantur : iisquæ patientem aurem doctrinæ non commodantibus , vel præ ingenij hebetudine non ſatis peruadentibus quæ audiebant de iure comedendi omnes cibos, quippe per Chriſtum emundatos & ſanctificatos, monuerit illos , negligere ſcandalum à puſillis iniuria & ſine fundamento acceptum. Non ita

sanè. Quin potius eo loco Apostolus, potenti oratione vrget Christianum è Gentilismo conuersum, vt compatiens infirmitati fratris ex Hebraismo conuersi, cui ea comestio communium carniū scandalo erat, abstineat carnibus, si velit secundum charitatem ambulare; hoc est nisi velit charitatem excindere. Sensit ergo Apostolus, carnem communem pro vice cuius competente, manducare, esse contra charitatem; cum occasione illius manducationis perdendus est frater, pro quo Christus mortuus est. Vnde vltèrius consequi docuit blasphemationem libertatis Christianæ, eam certorum ciborum contra legales ceremonias abstinentiam negligentis: cum tamen æquum non esset, propter rem tantulam, quæ ad regni cælorum adeptionem non refert, (cibationem inquam ex carnibus communibus,) abjicere fratris salutem, & sollicitudinem boni nominis Christianæ Ecclesiæ, ac declinationem offensionis per pusillos inde conceptæ. Concludit Apostolus. Itaque quæ pacis sunt, lectemur, & quæ ædificationis sunt, inuicem custodiamus. *Noli propter escam destruere opus Dei. Omnia quidem sunt munda, sed malum est homini, qui per offendiculum manducat;* hoc est qui cibo optimo & nullatenus prohibito vescitur cum offensione proximi imbecillis, & profligatione boni nominis Christiani.

124. Hoc Apostoli argumentum, videtur æquè vrgeri in re nostra. Nam quamuis velimus suppetere Pharmacopolæ Religioso, ius omni Ecclesiastico & naturali interdicto solutum, negotiandi circa pharmaca extra domesticos: tamen negare non licet, quin Pharmacopolæ seculares, æquè idonei
sint.

sint ad penetrandum ius Religiosi Pharmacopolæ, quam essent imbecilles illi ex Hebraismo Neophiti, ad penetrandum ius Neophitorum è Gentilismo, comedentium carnes communes. Vt enim illos obcæcabat amor molitorum vsuum, & affectus in legem Moyfi, cui à pueris assueuerant; Ita externos Pharmacopolas, exoculat sui & familiæ amor, cui vident ea Pharmacopolæ. Religiosi negotiatione subduci lucrum, & speratos laborum fructus intercepti. Iuuatque eorum obcæcationem, legum Ecclesiasticarum Religiosis negotiatione indicientium, (si ita placet;) non satis perspecta ratio. Item inde illis incrassantur corda, quod Religiosi aliis plerisque opificiis ad alios negotiatores pertinentibus abstinere, in quæ æquè inuolare possent, ac in istud medicamentorum conficiendorum, ac diuendorum. Tandem illud quoque oculos eorum offundit, quod videant paucos admodum Religiosos huic mercimonio dare operam. Cæterorum namque tam multorum abstinere, interpretantur iudicium de culpa aut indecentiâ talis negotiationis per Religiosos obire. Itaque in paucos illos quos vident huic suo mercimonio addictos, vsurpant illa Senecæ l. 3. De Benef. c. 17. [Indixistis pecuniæ odium, hoc professi estis, hanc personam induistis; Agenda est. Iniquissimum enim est, vos pecuniam sub gloria egestatis acquirere.] Hæc sunt quæ externis Pharmacopolis, spiritu infirmis ac pusillis, offensionem sunt & scandalo; quæ an videri debeant minoris momenti, quam ea ob quæ Apostolus aduersus scandalum imbecilibus ex Hebraismo Neophitis propter carnes datum, tantoperè concitatur, nolim certò definire. Videntur tamen non disparia aut

inæqualia. Et vix proferetur euentus, aptius respondens ei pro quo declinando tantoperè laborauit Apostolus, & æquè ex charitate declinandus. Quod si ita est, concluditur manifestè & validè, Pharmacopolæ Religiosi negotiationem, esse contra proximi charitatem, & eo nomine esse auersandam. Nam id Apostolus, de carniū comestione ad auertendum infirmi fratris offendiculum, planè concludit. Adhibuit hanc argumentationem contra negotiationes Cisterciensium, Iustus Abbas serm. ad Abbates de sui Ordinis Cisterciensis col-lapsione, cum per alia, tum nominatim per negotiationes, quarum disertè meminit, semel, iterum, ac tertio.

125. Ea item proportionè admissa, vrgebit argumentum alterum de laceratione Religiosi nominis per hos quæstus, & spiritui dispendiosa compendia, cui bono nomini super omnia fuerat consulendum. Eius tamen neglectus, non est contra Charitatem, cuius violationem hæctenus pressimus, sed est contra Iustitiam; quia imperit famam Religiosi Ordinis; cuius iuri non potest renunciari à Religioso, vel etiam à toto cœnobio, aut à toto ordine, quia ius illud non est vnius particularis aut Religiosi, aut cœnobij, aut Ordinis, sed nectitur cum iure omnium aliarum Religionum. Sicut ius quod per adulterium alterutrius coniugum violatur, eiusmodi est, vt nequeat ei renunciari à coniuge læso v. g. à viro, quantumuis vellet vxori lenocinari: quia complicatur cum iure omnium maritorum, quorum status, & ius in eo statu fundatum, violatur inabdicabiliter per adulterium. Porro ius illud aliorum Religiosorum Ordinum, nexum cum iure
parta-

particularis Religiosi, vel Ordinis cui adscribitur; violari per negotiationem Pharmacopolæ Religiosi; inde videtur monstrari, quod murmurantes, fere extendere solent lacerationem famæ, de qua agimus, ad vniuersum corpus Religiosorum Ordinum. Sicut S. Augustinus coric. 2. in Psal. 30. *ad v. 14.* notat, hostes Christianorum, cum ex eis quempiam lapsum vidissent, solitos linguarum tela vibrare non in vnum illum lapsum, vel in homines professionis, cui addictus erat inter Christianos, sed in vniuersum planè Christianum nomen. [Quanta mala (inquit,) dicunt in malos Christianos, quæ maledicta perueniunt ad omnes Christianos? Numquid enim dicit, qui maledicit, aut qui reprehendit Christianos, *Ecce quid faciunt non boni Christiani*; Sed, *Ecce quæ faciunt Christiani*; non separat, non discernit.] Similiter S. Chrysostomus hom. 7. in Genes. *fere initio.* [Nihil ita offendit & nocet Religioni nostræ, vt scandali ansam præbere infidelibus. Nam quando vident aliquos è nostris virtute conspicuos huius vitæ negotia & curas è sublimi contemnere; multos ex ipsis malè habet, plerique admirantur, & obstupescunt, quòd cum eiusdem naturæ nobiscum sint; non concedantur ipsis eadem. Denique quando vident paruum aliquod delictum nostrorum, statim linguam exacuunt simul contra nos omnes, & ex vnius delicto, totam Christianorum gentem iudicant. Neque hoc contenti sunt, sed statim aduersus caput suum loquentes, ob seruorum delicta; etiam communem Dominum blasphemare audent, & putant velamenta errorum suorum, esse aliorum desidiæ.] Non dissimiliter hom. 3. ad pop. & hom. 3. in 1. Corinth. in *Morali*, ac pulchrè Nyssenus orat. 3.

in Orat. Domin. ad petitionem primam. Eadem ex causa Sanctus Gregorius homil. 17. in Euangel. Clericum malè se gerentem admonitum voluit, ex eius vitio ipsam Religionis Christianæ æstimationem grauari, quod meritò ducit longè grauius-
mum.

126. Adhibuit quoque in rem præsentem hoc argumentum Iustus Abbas serm. de Collapsione Ordinis sui Cisterciensis ad Abbates, cum per alia, tum nominatim per negotiationes, quas tertium discretè carpit in suis Monachis. Sic igitur habet sub sermonis initium. [Quamuis gloria nostra hæc sit, testimonium conscientiæ nostræ, tamen lucere debet hominibus lux nostra, ut ipsi videant opera nostra bona, & glorificent Patrem suum qui in cœlis est: ipsa verò opera nostra, tam mera, & sine fūco vanitatis esse debent, ut etiam is qui ex aduerso est, obmutescat, nihil habens mali dicere de nobis. Conuersatio nostra, quantum ad conscientiam, ita ponenda est in cœlis, ut etiam in terris quantum ad opera obmutescere faciamus impiorum hominum ignorantiam. Nam propter ipsas exteriores nostras actiones, quas vident & boni & mali, aliis sumus odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem.] Rursus ad sermonis finem. [Prouideamus famæ nostræ propter nimiam libertatem nostram, iam valde periclitanti. Caueamus ne nomen Dei per nos blasphemetur inter gentes. Diuitias aggregare, dignitates ambire, negotiationes exercere, urbana fora frequentare, sine præuaricatione nostri ordinis non possumus.] Et mox. [Ponamus de bona conscientia nihil minui per talia & talia, quod tamen impossibile est. Quid de fama dicemus? Nonne causa
folius

solius famæ, illa omnia aut omittere, aut intermittere debemus, ut noster ordo per nos non blasphemetur inter gentes? Nam toti mundo patemus nos; apud Christianos, Iudæos, Ethnicos, Agarenos, nominati sumus. Quid igitur decet nos facere ut scandalum tollamus, ut de bona fama bonum præbeamus exemplum? Habemus exemplum de Paulo Apostolo, & de ipso Domino Iesu Christo; non faciendum aliquando, quod non licet fieri, & faciendum aliquando, quod non licet fieri, & hoc totum propter scandalum vitandum. Paulus habebat potestatem sororem mulierem circumducendi, quemadmodum alij Apostoli, & fratres Domini, & Cephas; sed noluit, ne quem scandalizaret. Habebat potestatem, ut Euangelium annuncians de Euangelio viueret: sed noluit, ne quem grauaret. Dominus autem interrogauit *Petrum dicens: Simon, Reges terræ à quibus accipiunt tributum, à filiis suis, an ab alienis? Respondit Petrus, ab alienis. Dixit ei Iesus, Ergo liberi sunt filij; Vt autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & eum pisces, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius, inuenies stateram, illum sumens, da eis pro me & te.* Sed his auctoritatibus, exemplis, rationibus facillè resistunt, qui ex leui occasione largiores vias appetunt. Quapropter moneo & rogo fratres charissimi, ut mundum quem reliquimus, sub prætextu quarumlibet utilitatum non resumamus. Non possumus dissimulare; quia nihil operum quod non reueletur, & iuxta vulgare prouerbium; *si est qui faciat, est & qui dicat. Aures saltem habet, planities oculos.* Itaque arctum & gloriosum iter, quod singulari præ cæteris voto, & habitu ingressi sumus, singulari præ cæteris studio teneamus.

non redeuntes retrò ; nec declinantes ad dexteram vel ad sinistram.]

127. Hæc duo argumenta in scandalo proximi fundata , etiamsi Metaphysicè loquendo possent infirmari , tamen non possunt aut debent leuia videri iis Religiosis , qui ex sui instituti peculiari ratione , ad nihil frequentius & fortius impelluntur à Sanctis fundatoribus , quàm vt ædificationi seruiant & cum proximorum ædificatione omnia præstent. Illa quippe ædificatio , non tantùm sita est in executione sanctorum operum , sed etiam in remotione offendiculorum , in quæ alieni non incurrant ex mera malitia , quæ nulla tergiuersatione celari possit , cuiusmodi non videtur esse causa ex qua Pharmacopœæ seculares impingunt in re de qua agimus , præsertim si admiratio quæ ex eis superius referebatur , cur scilicet delecta potiùs sit à Religiosis ad negotiandum Pharmacopœa , causam habeat quæ præter cæteras prætexebatur , copiosiores videlicet quæstus materiam : Tunc enim locus esset illis gemitibus Nili Abbatis in Ascetico , cùm præmisisset genium non negotiosum , veterum sui instituti Religiosorum. [Ad eiusmodi cupiditates erant velut mortui , atque omni sensu carentes , adeò vt ne in somnis quidem eas viderent. Cùm enim ab initio memoriam eorum abiecissent , ex quotidiana exercitatione propositique constantia , talem animi habitum sibi comparauerunt. Lucernæ profectò erant in tenebris fulgentes , & stellæ minimè errantes quæ vitæ splendore noctem illustrabant , ac veluti portus quidam tuti , qui perfugium facile omnibus à cupiditatum tempestatibus ostendebant. Verùm accurata ac cœlestis illa viuendi ratio , non aliter quàm

imago

imago præ describentium negligentia, paulatim in dies deterior effecta ad summam dissimilitudinem peruenit, & omnino defecit ab exemplari. Etenim qui mundo erant crucifixi, quique huic vitæ renunciauerant, atque homines esse desierant, & deuictis cupiditatibus ad cœlestium illarum mentium naturam aspirare contendebant, rursus ad terrena negotia reuersi, turpibus occupationibus, rectè viuendum diligentiam inquinant; & qui virtute celebres esse poterant, propria segnitie infames euaserunt; & qui aratri stiuæ manum admouerant, habitum grauem seruantes, propterea quod retrò conuersi sunt, & studiosè complexi quæ obliuisci debuerant, apti regno Dei non extiterunt. Neque enim amplius apud nos frugalitas ac vitæ simplicitas colitur, neque silentium & quies quæ utilis est, vt ab antiquis inquinamentis abstrahamur, sed negotiorum multitudo quæ sollicitudinem à recto viuendi proposito alienam affert, in pretio est, & honoris rerumque terrenarum cupiditati, salutaria cesserunt instituta. Cum enim omni ratione nos Dominus à terrena sollicitudine dehortetur, iubeatque vt solum cœlorum regnum inquiramus, nos quasi dedita opera per contrariam viam incedentes, Domini præcepta negleximus, & reiecta illa cura, spem in manibus nostris collocauimus. Nam cum ipse dicat, *Respicite volatilia cœli, quæ non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater vester cœlestis pascit illa; Et rursus, respicite lilia campi quæ non laborant, neque nent;* Præterea cum iubeat, vt neque sacculum, neque peram sumamus, sed solo iubentis minimè mendacis promisso confidamus, quod Discipulis fecit, cum eos ad benè me-

rendum de reliquis hominibus mitteret, *dignus est* (inquiens) *operarius cibo suo*, quod quidem ad ea quæ necessaria sunt, subministranda firmitus est omni nostra sollicitudine; Nos autem nobis minime temperauimus, quominus, quàm maxima potuimus, agrorum spatia possideremus, ouiumque greges, & boues aratores, tum pulchritudine tum magnitudine insignes, & pingues asinos coëmeremus: ut agri quidem nobis abundè fruges sufficerent, boues autem tum agriculturæ labores sustinerent, tum cibum nobis ac pabulum sibi ipsis ac reliquis animalibus subministrarent; iumenta verò, ut quæ regioni nostræ aliena conueherent, & victui non solum necessaria, verùm etiam iucunda comportarent. Quid quod; ex artibus eas delegimus quæ lucri plus allaturæ; quæque cum omne temporis spatium in se consumerent, ad cogitandum de Deo, otij nihil omnino relinquerent?] Hæc pij quique Religiosi, transfigurantes in se B. Nili sensum & affectum, de inductis in Religiosum statum terrenis negotiis ac mercimoniis ex artefactis lucrosioribus, gementes iterarint, consideratis secularium querelis, & concepto per eos scandalo, de quo ibi non silet B. Nilus.

128. Vtut verò habeant hæ binæ & aliæ anteriores rationes, Deus iusto iudicio comprobare visus est, quàm non gratum haberet, domum suam fieri domum negotiationis. Vnus quidam qui primus lucri esca illectus, conuiuentibus iis quorum erat prohibere, in religiosum cœtum has negotiationes Pharmaceuticas induxit; per hos quæstus & ægrarum visitationes, ac tactus pulsuum, proluxit ad alia; & comprobatum in eo est quod à Petro

Damiani

Damiani Opusculo 12. c. 23. De Religiosis negotiantibus dicitur, dum ex Propheta exhibet, quo tandem deducantur abiciente Deo. Locus est longiusculus, sed prolixitatis damnum pensabit utilitas. [Menti reprobatæ (inquit,) negotiisque secularibus inhianti, sub Babylonis specie per Prophetam dicitur: *Descende, sede in pulvere Virgo filia Babylonis, sede in terra; non est solum filia Chaldaeorum.* Hoc enim loco humana mens, *virgo*, non corrupta, ut arbitror, dicitur, sed infœcunda. Et quia *Babylon* confusio interpretatur, rectè infœcunda mens, Babylonis filia vocatur, quæ in eo quod nequaquam bona opera germinat; dum nullo ordine rectæ vitæ componitur, quasi confusione matre generatur. Sin autem virgo non infœcunda dicitur, sed incorrupta, post quàm statum salutis perdidit, ad confusiois suæ cumulum appellatur quod fuit: Cui aptè per increpationem dicitur diuina voce: *Descende;* in alto quippè animus stat, quando supernis retributionibus inhiat. Sed ab hoc statu descendit cum turpiter victus, sese defluentibus mundi desideriis subijcit. Cui benè mox additur. *Sede in pulvere.* Descendens enim in pulvere residet, quia cœlestia deserens, terrenis cogitationibus aspersus in infimis vilescit. Vbi adhuc ingeminando subiungitur, *sede in terra;* ac si apertè exprobrans dicat: quia cœlesti conuersatione noluisti te tegere, sub temetipso prostratus in terrenis actibus humiliare. Vnde & necessariò protinùs additur, *Non est solum filia Chaldaeorum.* Chaldæi namque feroces interpretantur. Valdè autem feroces sunt, quia voluntates proprias sequentes, nec suis parcere moribus sciunt. Ferocia sunt terrena desideria, quæ non solum con-

era præcepta Conditoris, sed sæpè etiam contra percussionum verbera, duram atque insensibilem mentem reddunt. Sed filia ferocium, solium non habet, quia mens quæ ad amorem mundi ex prauis desideriis nascitur, atque eisdem desideriis obdurate, in eo quod se terrenis concupiscentiis subjicit, sedem iudicii amittit, nullique apud se solio præsidet, quia examine discrepationis caret; quasi à iudicii sui sessione repellitur, quia per exterioris desiderij concupiscentiam vagatur. Liquet enim quod mens, quæ intus consilij sedem perdiderit, foras se per desideria innumerabiliter spargit, & quia agere intellecta dissimulat, cæcatur etiam, ut nesciat quid agat. Et sæpè iusto Dei Iudicio, in sua voluntate relinquitur, & sub ea quæ anxie appetit laboriosa mundi ministeria relaxatur. Vnde & aptè illic subditur: *Quia ultra non vocaberis mollis & tenera, tolle molam, & mole farinam.* Constat nimirum, quod terrenæ suæ filix parentes parcunt, nec duris atque seruilibus hauc operibus affligunt. Omnipotens ergo Deus, teneram filiam vocat, quando dilectam vniuscuiusque animam à laboriosis huius mundi seruitiis auocat, ne dum exterioribus actibus afficitur ab internis desideriis induretur. Sed Chaldæorum filia mollis & tenera non vocatur, quia mens prauis desideriis dedita, in eo quem anxie appetit huius seculi labore relinquitur, ut foris mundo velut ancilla seruiat, quæ intus Deum, ut filia nequaquam amat. Vnde & molam tollere, & farinam molere iubetur. Mola in gyro ducitur, & farina profectur. Vnaquæque autem mundi huius actio mola est, quæ dum multas curas congerit, humanas mentes quasi per gyrum vertit, atque ex se quasi

farinas

farinas projicit , quia seducto cordi semper mun-
nitissimas cogitationes gignit.

129. Habet itaque hîc locum illud à S. Gregorio
7. Moral. c. 17. in hanc rem expositum : *Considerate
semitas Theman , itinera Saba , & expectate paulisper.*
Negotiatores Theman , apud Baruch , negotiatores
verò Saba , apud Isaiam c. 45. & alibi celebrantur.
Itaque considerandi sunt negotiatores illi , de qui-
bus agimus , & expectandum paulisper , donec in re-
te se induant , vt S. Gregorius admonet , pèrque ter-
renas sollicitudines , quibus improuidè se impli-
cant , Dei à se memoriam expellant ; ita vt non tan-
tùm sub Religiosa veste sint aliquandiu seculares ,
sed denique excussò iugo reuertantur ad propria ;
quod illi contigit quem primùm in quadam Reli-
giosa domo huius generis institotem fuisse refere-
bam , [Ignauus nimis est , qui post exemplum inue-
nitur incautus.] Sapiens monitum est Petri Chry-
sologi ferm. 79.

*§.9. Sigillatim De Monialium quæstibus , ac
multiplici negotiatione.*

DVplex Monialium negotiatio tacta est §.2. *in
fine.* Vna quæ exercetur interuentu operis ma-
nuum , cui incumbunt : Altera quæ perficitur in ad-
missione seu ingressu in Cœnobium. Prior commu-
nis est cum plerisque secularibus fœminis , quæ item
certo pretio diuendunt varia opificia sua , & ex eis
negotiantur. Posterior diuersimodè initur , Nam
præter numerationem dotis , sine qua vix vsquam
puellis patent Monasteria , præmissa vel ante ingres-
sum , vel ante professionem , (quod eodem recidit ,)
pactione de certa summa , quæ quod dori connubiali

respondeat, & cum ea affinitatem habeat, *dos* appellatur; præter hanc inquam ferè ubiuis adhibitam pactiõnem, variis locis adiungitur pactio de sacro quopiam corollario pro sacratio, puta de candelabris argenteis tanti pretij; quale corollarium in profanis venditionibus, ultra mercis pretium, concedi ex pacto solet, *strenarum*, nomine. Nec raro adiungitur etiam pactio de annua pensitatione, pro totius negotiationis coronide, exhibenda ad vitam Monialis.

130. Prioris ordinis exempla quædam, ad mediam negotiationem in qua versamur, alia ad locationem operæ pertinent. Mediæ quippè negotiationis actus est, ex materia in eum finem coempta, per artificiosam transmutationem conficere inuolutura agnorum cereorum quæ deinde diuendantur, non ratione ceræ consecratæ inibi inuolutæ, sed ratione artificij & materiæ attextæ. Et in hoc negotiationis genere quandiu in artefactis ad Dei cultum immediatè spectantibus sistitur, nihil per se loquendo occurrit, quod reprehensioni merito pateat. v.g. Nihil apparet incommodi, si Moniales corporalia, aut vestes lineas, quarum vsus est ad sacrum ministerium, coempta ad id necessaria materia, conficiant, & conuenienti pretio distrahant. Et idem erit si opere plumario aut phrygio, ad altarium ornatum, vel sacrificij ministerium conficiant & vendant aliqua. Item si peristromata ad Ecclesiam sternendam sacris effigibus (vtri assolet,) variegata, aliterve concinnata, ad templi decorem contexant atque diuendant. In his enim ac similibus conficiendis, vitatur otium, & cum referantur ad cultum diuinum, non auertunt operantium animum

num extra orbitam, sed quasi figunt in Deo, cuius cultu nectuntur hæc opera. Eorum item venditio, nulli rationabili oblocutioni patet, cum valde deceat quæ ad Dei cultum pertinent à personis diuino cultui mancipatis confici atque diuendi, ne grauentur expensis, & irremunerata operæ collocatione, nisi refunderetur pretium. Hæc igitur rata sunt.

131. At quoad similem negotiationem è profanis mercibus Monialium operam transmutatis, idem dicendum est, quod de simili Religiosorum negotiatione cum S. Basilio supra est constitutum: (Esse enim militiam sacram à negotiis secularibus seiunctam, Monialibus & Monachis communem, rectè statuit idem S. Basilius in Prologo Asceticorum:) Nempe quod aliquæ tales negotiationes, citra indecentiam, & iustam externorum offensionem, saluaque spiritus indiuisione, exerceri à Monialibus possint, aliæ non item. Cum ergo negotiatio talis est, vt neque iure communi, neque speciali & instituti proprio vetetur, estque etiam talis, vt absque vicinia ad peccati periculum obiri queat, nec animus per eam magna cura & sollicitudine rerum externarum implicetur; nihil vetat, talem negotiationem à Monialibus suscipi. Cum verò aliquid prædictorum negotiationem contaminat, abhorrebit ea negotiatio, vt à Religiosis ita & à Monialibus; imò ab istis multò magis, quia ob mollitiem sexus, & maiorem iudicij imbecillitatem, multò magis præcidendæ eis sunt occasiones & causæ dissipationis spiritus, & auulsionis à Deo. Qua in re locum habere debet prudens arbitrium, & directio prouidi Antistitis, & cautio immediati Præpositi;

quorum præcipue erit pensare, quid communis proborum ac rectè sentientium æstimatio ferat circa negotij decentiam vel indecentiam. Magna item ratio habenda erit ædificationis, cui Religiosi vtriusque sexus seruire per omnia debent, vt sint Christi bonus odor in omni loco, præcludaturque nominis Domini blasphematio & laceratio Religiosi status per seculares.

132. In eodem priore ordine negotiationum per Moniales susceptarum, aiebam esse aliqua exempla, quæ non ad negotiationem, (sicut ea de quibus egimus,) sed ad operæ locationem pertineant. Et eiusmodi planè est quod §. 2. Ratione 7. adducebatur de confutis per Moniales lintheaminibus multiplicis formæ. Quia in re cùm Moniales non suppeditent materiam, & sectio quoque artificiosa materiæ, ab eo fiat aut curetur qui materiam subministrat, clarum est ex parte Monialium nihil interuenire, nisi nudam operæ locationem ad consuendum. Quoties ergo locatio operæ, neque Ecclesiasticis communibus neque peculiaribus instituti legibus vetabitur, aberitque à periculo peccandi vel dissipandi spiritum, innoxia erit, etiamsi captetur ex ea lucellum conueniens. Sic enim & otium euitari, & consuli cœnobij rationibus poterit. Illicita verò & indecora est Monialibus operæ locatio, si labes aliqua interueniat ex prædictis capitibus, vel eorum quopiam. Sanè pleraque Concilia interdixere Religiosis locatione prædiorum, & nominatim Lateran. sub Alexandro 3. parte 27. c. 1. & 3. & vt loquuntur *firmis*, siue *redemptionibus*. extra grauem necessitatem, vt notant Molina Tract. 2. de Iust. Disp. 342. concl. 5. & Reginaldus l. 25. n. 325. tantum quia.

quia huiusmodi locationes non benè cohærent cum indiuisione spiritus Religiosus congruente. Igitur omnis similis locatio operæ, æquè debet vetari Religiosis, & multò magis Monialibus, quarum præcipuè est Deo seruire in otio sancto; & vnitati spiritus maximè ac super omnia consulere. Hæc generatim.

133. An verò in particulari illo exemplo locationis operæ ad confectionem linteorum vsualium per Moniales, seruetur an violetur decorum, viderint quorum interest. Duo tamen adiuncta ex iis quæ §.2. ratione 7. referebantur, hanc operæ locationem adducunt in discrimen. Primum est, quod per eam nimio labore suffocetur spiritus, in quibusdam industriæ ac diligentiz laudem captantibus ex celeri executione pensæ concediti. Hoc verò est mediis finem subiungere, & leuiora principalioribus anteferre. Esseque à Satana eam indefessam sollicitudinem expediendi quàm citissimè externi operis, præclare docet Cassianus Collat. 9. c. 6. subiecto cœlesti in eam rem viso. Idem l. 7. c. 10. ex phylargiriz morbo hunc affectum deriuat. Nec deest superbiz ignitabulum, vt ratione illa septima notabatur. Vndecunque verò proficiscatur irrequieta ista & iusto auctior operositas, suffocatrix diuini in nobis spiritus, S. Benedictus c. 39. *alias* 55. Regulæ, eam damnabilem pronunciat, annuitque S. Franciscus in Regula c. 5. Adiunctum alterum eiusdem locationis operæ, (tamen si fortassis vni illi loco de quo agebatur peculiare) æquè vel etiam iustius reprehensioni patens, erat multarum puellarum ac fœminarum quibus aliunde ad paranda victui necessaria non suppetit oportunitas, coniectio in necessitatem mora-

lem faciendi corpore quæstum. Ea enim subductio vni mediij ad sibi prouidendum, quamuis non sit contra Iustitiam, seclusa tamen non leui cœnobij necessitate, videtur esse contra charitatem proximo debitam, vt argumentabamur §. superiore. Vnde etiam aptandum est huc argumentum petatum ex obligatione præstandi indemnem famam Religiosi nominis, cui apud seculares per huiusmodi locationem opæ cum secularium puellarum tanto dispendio magna plaga infertur ad omnium Religionum corpora ferè peruadens, vt ex eodem loco est recolendum. Nec licet opponere, quod Moniales velint vitare otium. Quàm multæ enim aliæ viæ suppetunt declinandi otium, etiam per aliquod externum opificium, pertinens ad diuinum cultum, ea intacta, quam taliâ adiuncta grauent, & meritò inuidiæ atque odio obijciunt?

134. Claudat hunc locum Origenes hom. 2. in Num. tractans illud *homo secundum ordinem suum incedat*: quod cum in eos intorqueat ex Episcoporum & Sacerdotum ac Diaconorum ordine, qui non iuxta gradum & ordinem suum incedentes, faciunt [blasphemare homines; & dicere, *Ecce qualis Episcopus; aut, qualis Presbyter, aut qualis Diaconus*:] Subdit; [Quid autem & de Virginibus dicam, aut de continentibus, vel omnibus qui in professione Religionis videntur? Nonne si quid inuerecundum aut petulans, si quid proteruum, (*adde aut quomolibet à suis institutis extraneum*) gesserint; arguit eos continuò Moyses & dicit, *homo secundum ordinem suum incedat*? Agnoscat igitur unusquisque ordinem suum, & quid dignum sit eo ordine quem suscepit, intelligat, & ita libret actus suos, ita
etiam

etiam sermonem, incessum quoque ipsum, & habitum moderetur, ut cum ordinis sui professione conveniat, ne audiat dici ad se à Deo, quia propter vos nomen meum blasphematur inter gentes.]

135. Venio ad negotiationem ex admissione Monialium. Contra hanc negotiationem fuerunt qui seuerius pronunciarent. Nam Dionysius Richelius altero librorum de simonia latissime contendit, & multorum appositis adscriptionibus firmat, vniuersam hanc negotiationem, esse puram putam simoniam. Et cum pactum interuenit, consentit Archidiano. l. q. 2. *in principio*. Et Vgolinus Tabula 1. De Simon. c. 4. §. 1. n. 16. Et videtur ita haberi ex 1. Extraua. De Simon. vbi Urbanus 4. pactiorem de hac Monialium dote percellit excommunicatione tanquam Simoniacam. Testes quidem auriti apud S. Antoninum 3. p. tit. 24. c. 67. referunt Martinum V. exemisse Moniales tali censura: Idemque de aliis quibusdam Pontificibus refert Nauar. in Summa c. 27. n. 106. Tamen satis superque malignitatis superest, si manet fundamentum censuræ, nempe simonia quæ est peccatum lethalissimum, quod huic pactiõni subesse pronunciauit Urbanus. Et idem visum esse S. Edmundo, postea Antistiti Cantuariensi, referunt eius Acta, quibus narratur, virum Sanctum cum pro collocandis in Monasterio duabus sororibus suis satageret, nunquam adduci potuisse, ut vel obolum ea ex causa numeraret, quod simoniæ virulentiam in ea pecuniæ annumeratione, & pactiõne de ea agnosceret. Idem adscribitur S. Hieronymo in Regula Monacharum c. 5. vbi sic habetur. [Detestabilem simoniæ hæresim, quam communi prauitate Diaboli, Moniales assuetæ committunt, etiam

in auditu horreat vestra Societas. Giezi pœna, & Simonis vos terreat prauitas. Vox Petri Christi Vicarij ad Simonem, nunquam de vestris exeat auribus, *Pecunia tua tecum sit in perditionem. Existimasti enim donum Dei haberi pecunia?* Donum Dei est Spiritus Sanctus. Communis mercatorum habet vsus, vt venditio commutetur in melius. Asserit quippe Simoniacus, pecuniam esse præstantiorem dono Dei, cum id in ipsam commutat. Ad vos venientes sorores, ad sanctas Christi suscipite nuptias gratis: præponatur sanctitas pecuniæ, exquiratur bonitas vitæ, non generositas carnis, non vtilitas mundi. Nulla omnino pactio, nulla opinio mentis puritatem perturbet, aut præueniat. Beatum sapientia clamat, qui excutit manum ab omni munere, & qui post aurum non abiit, nec sperat in pecunia, quos subuertit iudicium.]

136. Non videtur prætermittenda narratio quæ eodem Tomo 9. Hieronymi refertur, sub medium prolixissimæ Epistolæ Cyrillo Hierosolymitano adscriptæ de miraculis S. Hieronymi. Tametsi enim eius Epistolæ titulus Cyrillum scriptorem e mentitur, aliaque habet suffixione digna, vt videre est apud Bellarminum l. De scriptor. in *Hieronymo*, & apud Baronium 30. Septembris, ac Louanienses in censura Tomi 2. Dini Augustini. Tamen quoad rem de qua agimus, nulla vnquam suspitione laborauit; & quicquid sit, sensum saltem Autoris habebimus, in re de qua agimus. Sic igitur eo loco Autor Epistolæ, agens de Monasterio Ducentarum Dominarum apud superiorem Thebaidem. [Multis pollens prædictum Monasterium virtutibus, vnum pessimum quod ruit Simoniacæ vitium retinebat. Nam insti-

instigante Diabolo in eisdem Dominabus hæc obseruabatur abusus, ut si quam vellent in Monialem recipere, non tantum intuitu charitatis & misericordiae, recipiendæque Monialis bonitate, quantum recipiebant respectu pecuniæ. Nulla enim Monasterium intrare mansura poterat, nisi certa pecuniæ quantitas secum iret. In hoc siquidem erat Monasterio sanctimonialis quædam Domina, ætate grandæua, quæ ab infantia sua ieiuniis & orationibus, omni terreno resoluta cæno, Deo vixerat, quæ vitium illud quamplurimum abhorrebat. Cui nocte quadam, ut erat solita, in oratione positæ, gloriosus Hieronymus apparens, locum illum immenso illustrans lumine, eidem præcepit, ut ad Abbatissam, cæterasque cœnobij Moniales manè pergeret, nuntians quod nisi à peccato iam inueterato manum extraherent, ultionem subito expectarent. His dictis disparuit. Perterrita visione insueta Sanctimonialis Domina, quis hic fuerit, iubens talia nuntiari, in seipsa auidè pertractans, totam illam noctem peregit insomnem. Crepusculo diei adueniente, omnes in capitulo Moniales pulsato tintinnabulo congregauit, quibus admirantibus ad quæ forent tanta festinatione in capitulo conuocatæ, sanctimonialis Domina ex earum assurgens medio, quæ viderat & audierat, omnibus patefecit. Fit illico ex hoc Monialibus cunctis irrisio: hanc exclamant fatuam, multisque garriunt derisionibus, hanc forte illa nimia ebrietate somniasse. Illa verò accepta contumelia, patientiæ se scuto muniens, de earum pertinacia nimium, sed de sua despectione gaudens, ad solitas rediit orationes, supplicans continuò, ne suis Monialibus quod audierat eueniret. Transactis

igitur diebus decem, nocte media prædictæ sanctimoniali Dominæ hac de re deuotis orationibus incumbenti, gloriosus iterum apparuit Hieronymus, eidem vt quæ prius nuntiauerat Monialibus, denuò intrepidè nuntiaret, allocutione mandauit benigna. Ad quem illa. Quis, (inquit,) es Domine talia mihi mandans? Hieronymus (inquit) sum. Et ab eiusdem euauit oculis. Illa verò sciens illarum duritiam, quid ageret, quidve diceret, nesciebat. Tamen malens à Monialibus insana & ebria reputari, quàm diuinis contraire præceptis, congregatis iterum Monialibus, quæ viderat & audierat, voluit intimare. Ast vt eam assurgere Moniales pestiferæ conspexerunt, diuini nesciæ iudicij sibi de proximo futuri, antequàm verba inciperet, è capitulo cum magnis cachinnationibus exierunt. Quin transactis insuper diebus tribus dormienti prædictæ sanctimoniali Dominæ, gloriosus Hieronymus ineffabili quadam societate vallatus Angelorum, nocte apparens media, eam excitauit, eique iussit protinus, vt de illo exiret Monasterio, nec subito futuram sententiam expectaret. Cum illa verò multis lachrymis suppli caret ne hoc fieret; gloriosus (inquit Hieronymus;) ad Abbatissam & cæteras pergito, omni mora postposita, eisdem nuntians, quod nisi pœniteant, hac nocte diuinam sentient ultionem. Si autem in sua permaneant duritia, statim exiens, amplius in Monasterio ne moreris. His finitis abscessit. Hæc igitur sanctimonialis anxia, plenâque tristitiis, Capitulum adiit, & campanam cœpit vehementer, vt ad capitulum accederent Moniales, resonare. Quo Abbatissa de somno euigilans, cognoscensque ab hac fuisse campanam pullatam, cum iracundis

cundia properauit. At ubi illam vidit, diris eam minis increpans, nullum voluit audire verbum, promittens quod nisi cessaret hoc agere, secum amplius in Monasterio non maneret. Cui sanctimonialis Domina, ne tardes quæso agere quæ promittis. Profectò me noscas hoc in loco amplius non mansuram. Gloriosus equidem Hieronymus apparens mihi tantummodo, de hoc statim monasterio futurum iudicium patefecit. Hæc audiens Abbatissa deridere cœpit, hanc existimans vesano capite ista fari. Et Ostiariam conuocans iussit, ut hanc de Monasterio protinus effugaret, mandans eidem, ut aliqua hora sic extra dimissam, postmodum faceret introire, ut sic ab incœptis operibus iam cessaret. Hac de re læta sanctimonialis Domina, quàm citiùs potuit è Monasterio est egressa, lachrymis transfusa doloribusque repleta, pro his quæ Monasterio nouerat euenire. Terribilis siquidem Deus fortis ac potens, & quis resisteret ei? heu cur homines eum non formidant, scientes se nullatenus posse ab eius effugere manibus, ut eius eos magnum & inenarrabile iudicium non comprehendat? Saltem his miseri terreantur exemplis. Audiant qui in suis confidunt diuitiis, quique in iram excitant excelsum Dominum suæ auaritiæ siccitate, quale huic Monasterio à Deo propter pecunias faciem auertenti, de cælo est iudicium iaculatum. Penè limen ostij, sanctimonialis excellerat Domina, & subitò totum corruit Monasterium, omnes opprimens Moniales, ita ut ex eis viua aliqua non remanserit. Sanctimonialis verò illa, in quodam venerabili Dominarum Monasterio, quod est apud inferiorem Thebaidem, hactenus sanctitate præcipua, viua manet.

En ultionem diuinam, quæ conuincit interuenisse graue peccatum in proposita pactione & numeratione pecuniæ. Quid autem nisi Simonia? Nec sanè aliter perageretur negotiatio, si apertè & clarè esset Simoniacæ, quàm nunc peragatur, quantumcumque pallietur, & tituli colorati obtendantur, quibus honesta, & labis expers appareat. Præcedit enim pactio de pecunia in ea quantitate annumeranda, quæ posset esse iustum pretium; subsequiturque numeratio pecuniæ; & tandem perficitur admissio Monialis sub ea conditione. Quid verò aliud interueniret, si admitteretur liquida & patens simonia? Nec minùs primogeniti Satanæ, veterinosi Simonis mangoniam redolet corollarium, & superpondium pretij, nomine præmij ac strenarum obductum: cùm re vera sit pretij complementum: quod in simili, hoc est in propinis, damnatum videtur vt simoniacum cap. *audiuimus* de Simon.

137. Resolutio huius difficultatis, bipartita est adhibenda. Ac primùm non est dubium, quin si animus vel recipientium, vel promittentium aliquid pro admissione Monialis, collimet in dotem (vt vocant,) tanquam in pretium admissioni veluti mercis æquiualens, germanissima simonia talem negotiationem contamineat. Nam solus ille animus, etiamsi verba aliud præferrent, satis esset ad mentalem simoniam contrahendam. Nec est inueneri simile, impingi hac in parte aliquàdo, etiam hoc tempore, quo videmus passim per abusionem non ferendam, de beneficiis Ecclesiasticis iniri conuentiones & pacta, non secus ac fieret de officio seculari venali, aut de prato, aut vinea. Quinetiam quamuis subtilitate & industria Theologiæ accommodatitiz, non desint

sint viæ quibus idipsum absque simonia per ambages perfici posset, tamen non pauci fastidientes anfractus & tortuosas vias, rectà in simoniæ barathrum volentes ruunt, eimentes constituto pretio, beneficia Ecclesiastica Christi sanguine perfusa, atque adeò quouis humano pretio superiora. Quidni ergo similiter inueniri etiamnum possint qui talia cogitent, præsertim ex parte parentum puellæ inter Moniales cooptandæ? De illis intelligo quos Hieronymus Epistola 8. *miseros parentes; & non plena fidei Christianos* nominat, quibus sunt deformes filiæ & aliquo membro debiles, quas quia dignos generos non inueniunt, aut ad leuandam familiam, virginitati tradunt, pacti de paruo sumptu, & qui vix ad alimenta sit satis. His quod secundum conuenta exhibent Monasterio, perinde est, siue pretium dicatur, siue quomodocunque aliter nominetur. Ipsis certè, æstimatione pretium est: ac proinde indubiè simonia inquinatur. Vtinam præterea ex parte accipientium, semper pura & nitentia sint omnia.

138. Possè nihilominùs lucrum de quo agimus accedere cœnobio absque simonia, etiamsi pactio de eo intercedat, nimirum si cœnobium verè sit egenum, & quod datur non sit pretium, sed conferratur ad puellæ sustentationem, recepta & vera doctrina est, quam tradit D. Thomas 2.2. q. 100. art. 3. ad 4. Et ibi Caietanus, ac in summa V. *Simonia* & V. *Excommunicatio* c. 73. S. Bonau. in Reg. S. Francisci q. 18. Angelus V. *Simonia* 4. Syluester eodem q. 15. Tabienna à n. 63. Nauarrus q. 1. De Redd. Eccles. monit vltima n. 2. Soto l. 9. De Instit. q. 7. art. 1. Roder. 4. 2. De Regul. q. 49. art. 1. Suares l. De Simon

e. 17. à n. 6. & 4. §. 3. p. d. 22. f. 5. Philiarcus 2. p. de offic. Sacerd. l. 6. c. 7. Reginal. l. 23. n. 193. Estque nunc communissima sententia generali vsu firmata, quam à Clemente 7. innoxiam & labis puram esse declararam, refertur in compendio Priuileg. Mend. V. *Moniales*. §. vltimo. Ratio est, quia neque iure positiuo ea pecuniæ receptio in admissione puellæ ad Monasterium & simoniaca, quasi Ecclesia intuitu Religionis interdixerit ea receptione: Nulla quippe talis prohibitio lata reperitur, vt Suares c. illo 17. à n. 13. latè prosequitur: vel si aliquando est lata, exoleuit per contrariam consuetudinem silentibus aut annuentibus Pontificibus inductam. Neque etiam ea receptio simoniaca est iure naturali. Aliud siquidem est, in ingressu Monasterij dare aliquid tanquam pretium, quod sine dubio sorderet simonia: aliud verò conferre per eam occasionem aliquid in eleemosynam, vel ad testandam beneuolentiam erga puellam, vel titulo sustentationis. Sicut Sacerdos cui ob sacri celebrationem numeratur stipendium, non accipit illud in pretium sacri, qua ratione immanem simoniam admitteret: sed accipit titulo sustentationis, vt viuat de altari qui altari deseruit, quod dignum & iustum est. Item maritus qui ducendo vxorem accipit dotem, non accipit dotem in pretium sacramenti matrimonij quod cum ea muliere init; sed accipit ad ferenda matrimonij onera, & ad sustentationem vxoris & familiæ quam conuehit. Idem igitur cernitur in re præsentī. Nec pactum quod superadditur, vitiat receptionem nullo iure veritam: quia vt benè ratiocinatur Caietanus 2. 2. q. 100. art. 3. cum pactio illa præcisè cadat in rem, vt est subsidium necessariæ sustentationis, non cadit in ma-

in materiam simoniæ. Vnde ergo hauriret labem simoniæ? Nec malè pactum illud in ingressu ad probationem, vel saltem ante professionem initur, quia alioqui parentes & cognati, puella iam exonerati, eam facillimè obliuiscerentur. Nam vt obseruat Philiarcus supra *§. est autem*, seculares, & quo puellas cœnobia intruserunt, vix solent de eis iuuandis esse solliciti, nisi si agatur de confusione aut seditione excitanda in Monasterio, cum ob procacitatem aut irreligiositatem sunt castigandæ; vel si earum ambitus sit confirmandus. Itaque negotiatio hodierna Monasteriorum in Monialium admissione, liberatur graui illa accusatione, quæ ei initio impingebatur à Cartusiano, & aliis allegatis.

139. Quin etiam contra D. Bonauenturam in Apologetico pro Regula S. Francisci q. 18. ea negotiatio pronuncianda est pura labis simoniæ, qua interdum puellæ ob cœnobij paupertatem recipiuntur ob dotem. Hoc D. Bonauentura damnat simoniæ. Distinguit enim quadruplicem modum quo persona cooptari potest in Religiosum cœtum. Primum valdè sanctum, quo persona nihil prorsus afferens, admittitur pro Deo. Secundum bonū quo persona admittitur cum pecunia, sed non pro ea, quia æquè reciperetur. Tertium item bonum, quo persona ob domus egestatem non reciperetur sine pecunia, sed tamen non recipitur pro pecunia: quia si eius sustentatio aliunde domui suppeteret, æquè reciperetur. Quartum quem ait esse simoniacum, & à plerisque egenis Monasteriis contrahi dicit, iuxta illud Siratidæ cap. 27. *propter inopiam multi deliquerunt*; quo persona recipitur pro pecunia, quia absque ea non reciperetur villo modo, etiamsi aliunde sup-

peterent cœnobio necessaria ad puellæ sustentatio-
 nem. Hanc S. Bonaventura, ait esse apertam ven-
 ditionem consortij spiritualis societatis pro pecu-
 nia, quod est simoniacum. [Et hoc plerique (ait
 S. Doctor) faciunt etiam ex mera inopia, optantes
 aliquem venire cum pecunia, quem reciperent ut
 eorum inopia repareretur, vel debita contracta sol-
 uerentur, vel bona concupita emerentur, vel ædifi-
 cia construerentur.] Idem censuit Innocentius 8.
 in quodam responso dato Monialibus S. Claræ, quod
 refert Rodericus Tomo 2. qq. Regula q. 49. art. 1.
 Sed fuit responsum eius, ut Doctoris priuati. Nam
 si ei standum esset, mirum quantum simonia, non
 per Parthenones modò, sed etiam per vitorum cœ-
 nobia grassaretur hoc tempore. Quotidianum quip-
 pe est, ut personæ alioqui inidoneæ, & quæ nullo
 modo admitterentur si venirent absque pecunia, ad-
 mittantur tamen, si pinguem aliquam summam
 deferant. In quo tametsi potest aliter peccari, nihil
 tamen necesse est cerni simoniam, si ea summa nec
 detur, nec petatur ut pretium, sed tantum interue-
 niat ut motuum superandi difficultates ex admissio-
 ne talis personæ inferendas. Sicut Maritus qui mu-
 lierem deformem, quam alioqui nullo modo duceret,
 constituta dote pinguissima lubens ducit, non
 est simoniacus vendendo sacramentum matrimonij,
 licet ineat coniugium ob pecuniam, sine qua non
 iniret illud; quia illud *ob pecuniam*, non designat
 pretium contractus sacramentalis, sed motuum
 superandi difficultates, ab eo ineundo retracturas.
 De notione illius modi loquendi, *propter pecuniam*,
 vel *ob pecuniam*; nunc sonante pretium simoniacum,
 nunc indicante duntaxat finem absque simonia,

ple-

pleniùs agunt qui simoniæ crimen excutiunt. Itaque quamvis Monasterium locuples, recipiendo puellam ob pecuniam, possit turpitudine simoniaca contaminari; iuxta ea quæ mox subjiciam; tamen præcisè quia ob pecuniam recipit, non contaminatur ea labe: quandoquidem Monasterium egenum, etiamsi ob pecuniam recipiat, purum manet. Potest igitur (vt dicebam,) admitti puella, constituta ei certa dote ex pacto absque simonia. Et ita iam olim fuisse non receptum habetur in vita S. Ioannis Eleemosynarij c. 23. cum de Monacho colligente eleemosynas, vt posset puellam collocare in Monasterio.

140. Attendendæ tamen & exactè seruandæ sunt conditiones quas proponebam. Nempe vt Monasterium sit egenum, nec plus accipiat, quàm præcisè ferat sustentatio vnius puellæ, alioqui acceptio erit simoniaca, sin minus nudo iure diuino & naturali, at saltem supposito iure Ecclesiastico ex cap. *quoniam*, De simonia. Scio Sotum l. 9. de Iustit. q. 6. art. 2. & Philarcum 2. p. l. 6. c. 7. *sub finem*, contrarium sentire, existimantes Monasterium locuples posse accipere quod necessarium est ad puellæ sustentationem. Sicut Sacerdos aliunde copiosus, potest ex altaris ministerio accipere sustentationem suam, absque simonia. Sed quod dixi multis confirmatur à Suarez tit. 5. 3. p. d. 22. f. 5. à num. 10. & lib. de Simon. cap. 17. num. 9. Et ratio est, quia Ecclesia intuitu Religionis, & ne consortium spirituale, ac status perfectionis acquirèdæ videretur subjici pretio, edixit, vt bona Monasterij gratis conferrentur in sustentationem personæ, quæ in illud cooptatur. Si igitur collocatio talium bonorum vendatur; (vt sanè fit, si persona non admittatur ad fruendum

bonis illis absque pecunia) non modò admitteretur iniustitia , (quod vnum concedit Reginal. l. 23. num. 193. estque ex natura rei perspicuum ;) Sed etiam admitteretur simonia , saltem supposita Ecclesiæ prohibitione , quæ ius adimit Monasterio percipiendi quicquam ob admissionem ad participationem bonorum communium , siue ad sustentationem ex eis habendam. Igitur si monasterium locuples , dicatur pro admissione aliquid accipere titulo sustentationis , titulus est vanus atque confictus : reuera autem titulus accipiendi non potest esse , nisi admissio ad sustentationem ex bonis Monasterij accipiendam , quæ est aperta simonia , qualis esset eius qui diceret se gratis conferre beneficium , sed accipere pretium pro fructibus. Affine exemplum est , eius qui diceret se à mutuatorio accipere ultra sortem titulo sustentationis , non titulo mutui , quod nemo negauerit continere veram vsuram. Vt igitur pro puellæ cooptatione in Monasterium , siue in ingressu primo , siue in professionis emissionem , aliquid accipi possit ; necesse est , vt Monasterium aucto numero puellarum iam admissarum , vel quas admittere consilium est , non possit præ egestate istam de qua agitur sustentare absque hoc subsidio , quæ erat prima conditio , quam dicebam obseruandam.

141. Non posse autem plus accipi , quàm exigatur ad commodam vnius puellæ in tali statu sustentationem , quæ erat conditio altera ; rectè asseritur à Nauarro suprà & à Suare c. illo 17. num. 14. & disp. illa 12. num. 12. nec non à Roderico Tom. 2. qq. Reg. q. 49. art. 1. Et ratio est , quia ea sustentatio est solus titulus iustè paciscendi aut accipiendi occasione ingressus

ingressus vel professionis , (quod in hoc negotio eodem recidit.) Si ergo plus aliquid accipiatut, non accipietur titulo sustentationis sed ob admissionem in Religionem, quæ esset vera simonia. Vnde simoniacum est plus petere pro aliqua puella, quia est obscuris natalibus, ut Rodericus suprâ rectè notavit. Item quia ædificatio novi Monasterij non comprehenditur ambitu sustentationis puellarum primi Monasterij, simoniacum est, à puella admit-tenda in illud primum Monasterium aliquid exigere ut suppetant sumptus ad novum Monasterium in eadem vrbe aut in alia ædificandum, etiamsi ipsa non sit in illud novum Monasterium cooptanda. Ad hæc quia corollarium illud dotis de quo suprâ V. G. munus pro sacristia, ægrè potest reuocari ad sustentationem, periculum est ne pactio de eo munere sit simoniaca. Suares sanè lib. De Simon. cap. 17. nu. 16. existimat talia dotis superpondia, Estrau. 1. De Simon. percelli excommunicatione ipso facto incurrenda, & summo Pontifici reseruata. Nam ibi Urbanus 4. præter cætera vetat intuitu ingressus puellæ, *quoscunque pastus, seu prandia, pecunias, (nempe ad modum distributionum) iocalia, aut res alias, etiam ad usum Ecclesiasticum, seu quemvis pium usum deputata, seu deputanda.* Quibus verbis excindi videntur munera, veriùs extorsiones pro sacristia, aut valetudinario, supra dotem exacta ex pacto. Quod tamen ad *prandia* attinet, non excluditur moderata Collatio pro solennitate iuxta consuetudinem. Talis enim collatio facilè potest ad sustentationem reuocari, nec sublata est à Tridentina Synodo sess. 25. cap. 16. De Reform. cum sub anathemate vetuit dari quicquam Monasterio præ-

ter Nouitiæ victum. Quod ergo Urbano displicuit, fuit sordidus modus extorquendi ea prandia, qui valdè improbatur, cap. *audiuimus*, & cap. *Tua nos*, & cap. *quoniam*, de *Simon*. Facile sanè est, vt ex his dotis superpondiis, cùm non dantur ex pura & plena beneuolentia, putor aliquis simoniacus inhaletur.

142. Hic conueniri velim conscientias Præfectarum Monasteriis, & eorum qui Præfectas & Monasteria dirigunt; vere ne ob egestatem Monasterij, ad vnius puellæ candidatæ sustentationem impotentis, petantur, (veriùs extorqueantur) præter pinguem dotem, varia præmia, etiamsi numerus Monialium, iuxta Constitutiones aut habitationis commodæ qualitatem expletus sit, nec de pluribus excipiendis, vel amplificando Monasterio fortè iam satis dilatato cogitètur. An verò ad ingluuiem nunquam exsatiandam referenda sit ista petacitas. Quid enim dicemus de quibusdam Monasteriis Regia munificentia ante multa secula opulentissimè fundatis, nec modico censu potentibus, in quæ tamen hodieque, nulla admittitur puella, quin dotem afferat propè sufficientem ad eius collocationem in matrimonio natalibus congruente? An Deus maledicit bonis per cupiditatem nulla vnquam mole explendam comparatis; Ita vt quod Aggæus de frugibus contempto numine comportariis denunciabat comedentes non essent ex eis sariandi? Non videtur dubium, quin si decreta Ecclesiastica de manibus hac in parte seruandis planè puris, executioni mandarentur, benignè faceret Deus in bona voluntate sua Cœnobiis, prouideretque Antistitas, & alias census Cœnobij administras adèò industrias, vt absque his scædis negotiationibus

bus fieret pax in virtute Domini, & abundantia in turribus eius. Considerent, quorum interest.

143. Patere denique ex dictis potest, quid pronuntiandum sit de annuis pensionibus vitalitiis, quas Monialibus ex pacto pendi, plerisque locis inualuit consuetudo. Nam si tales pensiones necessariae sint ad puellae sustentationem, quia vel alia dos illi non est constituta, vel tam tenuis, ut egeat hoc supplemento; Tunc nihil vetabit pensionem cœnobio ex pacto deberi ac pēdi. Salua item subordinatione ad indemnitatem paupertatis necessaria, potest pensionis illius dispensatio permitti Moniali. Ita benè multi quos profert ac sequitur Diana Tract. De Paupertate Religiosa, resolut. 32. ac etiam Suares Tomo 4. De Religio. Tract. 9. lib. 1. cap. 12. num. 2. Rodericus tit. 3. quæst. 29. art. 12. Basilius Poncius quæst. 9. Scholast. ca. 4. Et Sanches lib. 7. In Decalo. cap. 21. & alij quos profert nu. 11. Et ratio est, quia supposito quod desint Monasterio redditus sufficientes ad prouidendum necessaria victui & vestitui, ac sanationi puellae si ægra fiat; supposito item quod per dotem non sit sufficienter prouisum puellae; pensio annua pertinet ad sustentationem necessariam, æquè ac dos de qua superius. Ac proinde non potest ea pensio improbari; iis tamen semper saluis quæ Conc. Trident. sess. 25. cap. 2. De Regul. seruanda hac in parte mandauit. Si verò puellae sufficienter sit prouisum, per dotem quæ ad eius commodam sustentationem sit satis; non apparet quomodo pactio de pensione annua præterea danda, purgari possit labe simoniæ. Deest enim titulus sustentationis. Et cum interueniat pactio, abest titulus donationis liberalis. Itaque

titulus pensionis illius, est admissio in Religionem, quæ est lepra simoniaca. Meritoque talis receptio verbo Goffridi Vindocinensis l. 2. Epist. XI. diceatur *naucularia*, quia fit pro naulo: (sicut in simili D. Augustinus serm. 1. de communi vita Clericor. negat se voluisse sincere, ut Dei Ecclesia esset *naucularia*) vel *institoria*, ut loquitur Hildebertus Epist. 1. quia continet mercimonium quod in tali materia improbat.

144. Abscedamus, relictis foris fatuis Virginibus. Huiusmodi namque esse Moniales, quæ Virginitatis professæ decus contaminant stercore avaritiæ, autor est S. Chrysostomus homil. 9. de Pœnit. Vbi erubescit quod tales aliquæ sint Deo sacræ Virgines: [Pudet me (inquit) & rubore confundor, & lachrymis, Virginem stultam audiens. Erubescō cū audio nomen, post tale virtutis lucrum, & virginitatis studium. Vbi in cœlum euolarant, vbi ad ipsas superiores virtutes certamen habuerant, laboresque superauerant, vbi ipsam voluptates conculcauerant; Tunc insipientes, & iure insipientes, quod maius cū vicissent, à minore victæ sunt;] nempe ab avaritia. Et inferius post expositam elegantissimè eminentiam Virginitatis professæ, conuerso ad Virginem sermone; [Multo (inquit) rubore digna es. Voluptatem debellans, pecuniæ succubuisti. Virgo quæ vitæ renunciāns, mundo crucifixa, pecuniam amas. Utinam virum desiderasses, idque minùs criminandum fuerat: Nam eiusdem substantiæ rem, ac materiam desiderasses.]

§. 10. *Conclusio.*

*De pia & prorsus irreprehensa Regu-
larium negotiatione.*

HACTENUS pro viribus affuso rationis & auctoritatis lumine, conati sumus collustrare, atque aded dispellere negotium perambulans in tenebris. Sic enim S. Bernardus serm. 6. in Psal. 90. turpes quæstus, quantumvis boni specie obductos, nominat. Nunc in hac meta pro laboriosa & fructus vacua negotiatione, attingendam suscipio eam quam Naz. Orat. De S. Cypriano, vocat omnium optimam & quæstuosissimam, cui meritò omnes quantumvis Religiosi dent operam, repellendi à viro nobili, si ferientur, nec illud eius iussu expleuerint Luc. 19. *Negotiamini dum venio.*

145. Et deficit quidem Religiosos ea negotiatio quæ sit per eleemosynam & erogationem materialium facultatum in egenos. Quam esse negotiationem quæstuosissimam, ait S. Chrysost. hom. 33. ad pop. Nundinas vocat hom. 5. De Pœnit. Scitè D. Augustinus serm. 43. De diuers. capto. ait, id esse *facere traiectionem*. Consonatque S. Paulinus Epist. 43. qui eleemosynam splendidissimè collaudans, ait [hanc esse mensam cœlestis Trapezitæ, thesaurum vitæ struentem, & ad margaritam negociandam Dei fœnus exercentem.] Nullus Religiosus priuatus huic negotiationi idoneus est; quia argentum & aurum non est illi: Tamen eatenus concurrere ad hanc negotiationem potest, quatenus est terminus argitaris secularium, quorum stipite sustentatur cœlibium. Quæ negociandi opportunitas pro insigni

Dei beneficio habenda est, quippè prouisa à Deo; vt diues hac negotiatione ditescat. [Vicissitudine quadam (ait S. Paulinus Epist. 12.) copiae vel inopiae humanum genus temperatur, quod in illo inferno diuite, & supremo paupere Euāgelicus sermo patescit: vt intelligamus consilium communis Auctoris, quo diuitem pauperi, & pauperem diuiti praeprauit, vt abundans egenti substantia alimoniae sit, & opulento inops materia Iustitiae; vt fiat (sicut Apostolus dixit) aequalitas, & in illo seculo repensanda illis egestate praesenti opibus aeternis, redundet illorum abundantia ad inopiam nostram, si nostra isthic abundantia ad illorum indigentiam commodauerit. Seminemus ergo illis carnalia, vt metamus ab illis spiritalia. Laboret nunc de terrenis manus, vt tunc de caelestibus anima reficiatur. Spes praesens aedificet rem futuram. faciamus isthic tecta, quae nos illic tegant: pascatur isthic pauper, vbi me diuite eget, vt me illic pascat, vbi me egente saturabitur. Videte commercium spiritale, & si potestis negate nos auaros, qui terram vendimus & tributum, vt immunitatem regni cum aeternitate coemamus.] Verè spirituale commercium quaestuosissimum, quo pro terra caelum rependitur, & pro rebus nihili, merces aeterna. [Quid enim? (aiebat S. Bernardus Epist. 24. Guillelmo Londoniensi, qui in pauperes omnia diffuderat.) Dispersisti, dedisti pauperibus, sed pecuniam. Quid verò pecunia est, ad illam quam pro ea commutasti iustitiam? *Iustitia*, (inquit) *eius, manet in seculum seculi*. Num ita & pecunia? Quaestuosum sanè honestumque commercium: illam quae praeterit pro illa dare quae permanet. Sic
semper

semper tibi negotiari detur, bone & omni laude prosequende Magister.] Sed de hac negotiatione, secularium maxime propria, in Religione autem ad solos Præfectos attinente, non plura hoc loco.

146. Hærendum verò est in spiritali illa negotiatione, quæ est omnium Religiosorum, etiam priuatorum, communis. Hanc negotiationem, pro duplici Religiosorum statu, duplicem distingui posse video. Nam eorum aliqui vi proprii instituti, non sibi solum sed etiam proximis laborant; alij sibi tantum negotiantur. Aliqui inquam propriæ duntaxat salutis & perfectioni, dant operam: Alij à Deo vocati sunt, ut præter propriam salutem & perfectionem, cuius prima semper omnibus esse cura debet, in salutem quoque & perfectionem proximorum incumbant, sermone præsertim & prædicatione. [Collatio enim sermonis, ut pecuniæ, magno est usus; atque ea maximus in commune emolumentum negotiationis profectus paratur.] Verba sunt S. Ambrosij lucubratiuncula in Exodum, ubi *collatio*, pro Synallagmate, siue commercio sumitur, estque non mercatoria.

147. Negotiatio eorum, quos proprium institutum ad curandam aliorum quoque salutem adstringit, æstimanda est non ex ipsorum duntaxat damno si oscitanter obeatur, sed etiam ex dispendio Ecclesiæ, & animarum quas Deo lucrari oportuerat. Hoc verò dispendium, cui auertendo Christus Dominus pretiosissimum sanguinem fudit, tanti est, ut merito scrupulum omnibus per quos accidit mouere debeat: qualiangebatur S. Gregorius hom. 17. in Euang. *sub finem*, cum diceret. [Pensem ergo qui vnquam per linguam

nostram conuersi, qui de peruerso suo opere nostra increpatione correpti pœnitentiam egerunt, quis luxuriam ex nostra eruditione deseruit, quis auaritiam, quis superbiam declinauit? Pensemus quod lucrum Deo fecimus nos, qui accepto talento ab eo ad negotium missi sumus. Etenim dicit, *Negotiamini dum venio*: Ecce iam venit. Ecce de nostro negotio lucrum quærit. Quale ei animarum lucrum de nostra negotiatione monstrabimus? Quot eius conspectui animarum manipulos de prædicationis nostræ segete illaturi sumus? Ponamus ante oculos nostros illū tantæ districtiōis diem, quo Iudex veniet & rationem cum seruis suis quibus talenta credidit, ponet. Ecce in maiestate terribili inter Angelorum atque Archangelorum choros videbitur. In illo tantum examine electorum omnium & reproborum multitudo deducetur; & vnusquisq; quid sit operatus, ostendetur. Ibi Petrus cum Iudæa conuersa quā post se traxit, apparebit. Ibi Paulus (vt ita dicam,) mundum ducens. Ibi Andreas post se Achaïam. Ibi Ioannes Asiam, Thomas Indiam in conspectum sui Iudicis conuersam ducet. Ibi omnes Dominici gregis arietes cum animarum lucris apparebunt, qui sanctis suis prædicationibus Deo post se subditam grægem trahunt. Cùm igitur tot pastores cum gregibus suis ante æterni Pastoris oculos venerint, nos miseri quid dicturi sumus, qui ad dominum nostrum post negotium vacui redimus?] Est quod quilibet huiusmodi negotiator, ad tam præstantem, tamque Deo animas amanti gratam negotiationem virgeat & stimulet sese, exemplo Apostolorum, quos S. Augustinus serm. 29. De Sanctis vocat *Splendidissimos negotiatores*. Strenuissimè enim sunt negotiati

tiari; & ratione eorum, Mulier fortis S. Ecclesia gustavit & vidit quod bona esset negotiatio. Sed potentissimum præ omnibus est exemplum Christi, qui tantoperè laboravit ea negotiatione quam ad nos lucrandos cum Patre iniuit. Quis enim Dominum in quæstu animarum adeò negotiosum agnoscens, torpere sustineat? Videtis quæ §. 2. ratione 9. dicta sunt, De Christi, ac ipsius etiam Dei negotiatione, ut simus lucrum Dei, quod est summum & vnicum bonum nostrum.

148. Iisdem exemplis maximè præterea virgemur ad negotiandum salutem nostram, quæ cuius nostrum præ cæterorum omnium salute, debet maximè chara esse. Expendebat in hanc rem Christi labores S. Bernardus serm. de quinque Negotiationibus. [Verbum Patris (inquit) Unigenitus Dei filius, Sol Iustitiæ, summus ille negotiator, de ultimis cælorum finibus nostræ redemptionis pretium apportavit. Fidelis ista negotiatio & omni deceptione dignissima, in qua Rex filius Regis efficitur negotiatio, aurum pro plumbo tribuitur, pro peccatore donatus est iustus. O quàm indebita miseratio, quàm gratuita & sic probata dilectio, quàm inopinata dignatio, quàm stupenda dulcedo, quàm inuicta mansuetudo, quàm vilis negotiatio, ubi filius Dei pro seruo traditur, pro creatura creator occiditur, pro mancipio Dominus condemnatur. Tua sunt hæc Christe opera, qui de lumine cæli ad tenebras inferni, à dextra maiestatis ad miseriam humanitatis, à gloria Patris ad mortem crucis descendisti, infernum illustrando, hominem redimendo, superando mortem & mortis auctorem. Unus es,

& secundum non habes ; quem ad nos redimendum propria benignitas inuitauit , misericordia traxit, veritas quâ te venturum promiseras compulit , puritas vteri virginalis suscepit salua virginitatis integritate , potentia eduxit , obedientia in omnibus deduxit , patientia armavit , charitas verbis & miraculis manifestauit. Absint procul negotiatores terræ Theman , recedant filij Agar , qui exquisierunt prudentiam. Elongentur à me Gigantes à seculo nominati , qui ab initio fuerunt staturâ magnâ , cientes bellum. Non hos elegit Dominus , neque viam disciplinæ inuenerunt , propterea perierunt , sed dedit eam Iacob puero suo , & Israel dilecto suo. Abscondisti enim hæc Domine à sapientibus , & prudentibus , Gigantibus & nominatis , qui magni facti sunt videlicet in oculis suis, & reuelasti ea paruulis & humilibus tuis. Libenter amplector negotiationem tuam , quia negotium meum est. Hæc mercimonia cum summa suauitate ruminat anima mea. Non solum autem ruminat, sed & reuocat ruminationem tuam, quia & intelligit quæ diligit, & commendat memoriæ quæ elegit. In his negotiationibus præcipis esse animam meam, vt fiat navis institutoris de longè portans panem suum : negotiatur donec venias , venienti lætus occurram , & vtinam audiam , *Euge serue bone*, Tui sunt cœli , & tua est terra , in regionibus tuis negotiabor igitur securus, te solum habens in itinere ducem , in periculis protectorem , consortem in tribulatione.] Percurrit quinque regiones in quibus celebrantur nundinæ , estque fructuosæ negotiationis vbertas. Leguntur ista ijsdem ex parte verbis , & eadem prorsus sententia , apud Petrum

Damiani

Damiani serm. De S. Nicolao, qui est numero 59. Concluditur verò apud S. Bernardum in hunc modum. [Cum ergo mente perceperis tam pretiosas nundinas, mercimonia tam præclara, construe sarcinam tuam, amorem Dei. Vidisti regiones, animaduertisti nundinas, sarcinam construxisti, & beatus es. Negotiare ergo dum veniat Dominus Deus tuus, ut ei dicere possis; *Domine quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum*, & audire mercaris, *Intra in gaudium Domini tui.*]

149. Hæc negotiatio omnibus secularibus, & vtriusque sexus Religiosis est consentanea, sed maxime Religiosis & sacris Virginibus. Tantum enim abest, ut ab hac negotiatione arceantur interdicto vlllo Ecclesiastico, ut potius non aliam ob causam vetentur implicari negotiationi bus secularibus, quam ut isti diuinæ & supernaturali denoperam, perteutantes omne genus industriæ, ut verum ac summum lucrum consequantur. [Sicut enim (ait ad Monachos suos S. Macarius hom. 33. *ferè initio*) Mercator non vnicum duntaxat lucrandi genus excogitat, sed qua ratione vndecunque augeat & cumulet: & ab hac in aliam traducitur industriam; & inde aliud iter arripit, ac transiliens semper ab eo quod nihil confert, currit ad id quod est quæstuosius: Haud secus etiam nos, animam nostram variè necnon artificiosè præparabimus, quoad verum ac magnum lucrum consequamur, nempe Deum.]

150. Præ hoc tanto lucro, nihili esse facienda dispendia omnia, contestabatur Christianos Tertullianus lib. ad Marty. cap. 2. [Etsi aliqua (inquit,) ami-

sistis vitæ gaudia, negotiatio est aliquid amittere, ut majora lucreris.] At quod lucrum cum eo conferri possit, quo Deus ipse sit nobis quæstus ac lucrum?

Hortatur in hunc finem S. Paulinus Epist. 4. ut [simus naues qui illam æmulemur, quæ Salomoni quondam electum aurum, & opes Tyrias afferebat. Tantò autem studiosius & quæstuosius nostra negotiatio debet agitari, quantò Rex noster æternus Iesus illo temporali Salomone præstantior est. Ecce enim (inquit) major Salomone hîc, qui non contereret nos Spiritu vehementi inter naues Tharsis, si illi, bono actu vitæ nostræ lucrum (quod est pretiosissimum Deo mercimonium) conuehamus: ut suum ipse pretium accipiat à nobis; quia ipse est margarita, quam tota spiritualis istius mercaturæ conuersatio sibi nititur comparare.] Vocantur planè ad hanc negotiationem Religiosi sexus vtriusque. Eoque ex capite Petrus Damiani Opusc. 50. *in fine* celebrabat Blancam ex Comitissa Monialem, dicens de ea; [Enimverò tanquam perita negotiatrix nundinis intenta vœnalibus, proiecisti mundum ut acquirereres cœlum; Præuenisti mortem ut sententiam mortis euaderes, elegisti pauperiem, ut diuitiarum non pereuntium copiam possideres.] Idem Opusc. II. cap. 19. pangens encomium vitæ Religiosæ; [Ocella negotiorum cœlestium apotheca, in qua videlicet, illarum mercium summa reconditur, quibus terræ viuentium possessio comparatur. Felix commercium, ubi pro terrenis cœlestia, ubi transitorijs commutantur æterna. Felices inquam nundinæ, ubi venalis æterna vita proponitur, ad quam cinendam etiam minimum quid solum sufficit,

sufficit, quod habetur. Vbi brevis afflictio carnis, emit cœleste conuiuium, & exiguae lachrymæ risum pariunt sempiternum; possessio terrena distrahitur, & ad æternæ hæreditatis patrimonium peruenitur.] Negotiatio ista, initur à nobis cum Deo; rectèque Guericus serm. 4. de Natiu. Dom. censuit pudendum esse, quòd Religiosorum plerique, quasi in negotio essent circumuenti à Deo, minimúmque illud quod ab eis exigitur, magnum aliquid foret, resiliant toties à conuentis, cosque penè pœniteat complaciti, tabulas quoque emptionis iam conscriptas, propè rescissas velint.

151. Quanto æstu par est nos concitari ad hanc spirituales in nobis ipsis solam verè quætuosam negotiationem, cum filij huius sæculi, qui volunt in generatione sua prudentes videri, quorum plures sunt negotiationes quàm stellæ cœli, (vt dicitur Nahum. 1. benèque ibi expendit Ribera num. 34.) tanta auiditate tantoque ardore erga suas vanas & friuolas negotiationes ferantur, nihil inuenturi in manibus suis, cum dormierint somnum suum, ac ferè etiam priusquàm dormiant? Depingit perpulchrè vanos & cassos horum Negotiatorum labores S. Bernardus sermone illo de 5. Negotiationibus, his præter cætera. [Aspicio genus humanum ab ortu Solis vsque ad occasum, huius mundi nundinas perambulare: alios diuitias quærere, alios honoribus inhiare, alios fauoralis auræ suauitate raptari. Sed quid de Diuitijs? Nónne cum labore acquiruntur, cum timore possidentur, cum dolore amittuntur? Thesaurizas, & ignoras cui congregabis eas. Vide quantum laborem pro perituris diuitijs assumpisti. Transis maria, & alium tibi aperis oc-

bem nauigando , secundum sapientiam tribus di-
 gitis distans à morte : patriam fugis , relinquis
 parentes, diuelleris ab vxore, filios nescis, & omniū
 necessitudinum oblitus, quæris vt acquiras, acquiris
 vt perdas , perdis vt doleas. *Filij hominum vsquequò
 graui corde? ut quid diligitis vanitatem, & quaritis
 mendacium?* Quæ est ista dementia filij Adam, cir-
 cuire maria , perambulare terras , rapi extra mun-
 dum , in laboribus plurimīs , in vigilijs multis , in
 ieiunijs crebris, in mortibus frequenter. Ecce quales
 diuitiæ. Sed quid de honoribus? in sublimi loco posi-
 tus es, ducem te constituerunt. Vide si non à Deo iu-
 dicandus es, ab hominibus spectandus, ab omnibus
 lacerandus. Si miles es, excubas ante limina Principi-
 pis, vt principatum acquiras, & ferrato vestiris ami-
 ctu, propiores vulneri , quàm honori, morti quàm
 vitæ , periculo quàm præmio. Si de sorte Domini;
 Nonne Episcopus Romanum Pontificem , Archi-
 diaconus vel Diaconus Episcopum pertimescit?
 Vide etiam vtrum excusseris manus tuas ab omni
 munere, ne cum Simone audias ; *Non est tibi pars
 neque sors in sermone isto, quia voluisti domum Spiritus
 Sancti pecunia possidere.* Nihil ad nos de Recto-
 ribus Ecclesiæ iudicare , videant ipsi amici sponsi
 cum de sponsa cœperit exigere rationem , qui iudi-
 cat orbem terræ in æquitate. Nunquid in honore
 sine dolore, in prælatione sine tribulatione , & in
 sublimitate sine vanitate esse quis potest? Ecce qua-
 les honores ? Quid autem de gloria? Gloria tibi
 vnde, fœtide puluis, limus terræ, vas in contume-
 liam? Non tibi non tibi sed nomini Domini da glo-
 riam ; Illi per mitte gloriam suam, qui gloriosus
 est in sanctis suis ; Illum lauda , quem laudant
 Angeli

Angeli in cœlis. Nunquid & ipsa inanis gloria, quæ nihil est aliud quàm aurium inflatio vana, quæ vix haberi potest sine inuidia? Respice quos antecedis, & cogita quia omnibus inuidiæ semina præbuisi. Omnes ergo aduersum te toruis luminibus inflummantur, tua fœlicitate torquentur, tua vruntur gloria. Ecce vnde gloriosus, inde odiosus; vnde sublimis, inde humilis: Vnde sollicitus, inde securus. Vides ergo quàm vanè conturbatur omnis homo. Hæc sunt mercimonia quæ inueniuntur in regione dissimilitudinis.] Inest ex casto hoc tam multiplicium seculi negotiatorum labore S. Bernardus; [Prudens ergo negotiator, qui videt in delicijs laborem, in honoribus pœnam, inuidiam in gloria, facit sarcinam suam, mundi contemptum, & fugit.] Quid fugit? Vtique tam castos labores, & eorum materias, quantũuis ex eis speretur quæsus, reuera tormentum animi continuum, & iugis vexatio.

152. Depretiabat eo nomine negotiationes omnes Eucherius, aurea ad Valerianum Epistola, quod vitam semper irrequietam, & vix vitam reddant. Itaque cognatum, quem ad secessum Religiosum & portum tranquillitatis à seculi fluctibus abstrahere satagebat, his præter cætera verbis alloquitur. [Ego tamen desiderauerim vt hanc (vitam seculi negotiosam) pro experimentis sui habeas vt molestissimam, atque incertis fatigationibus inquietam, sicuti est, iudices; eamque cum occupationibus spernas ac respuas. Abrumpatur illa interminabilis secularium negotiorum catena, & ille de necessitatibus multis, vnus per totam vitam labor. Dirumpamus inanum curarum vincula, quorum

ſuccedentibus ſibi nexibus implicaris , in quibus ſemper occupatio noſtra quaſi incipit. Remoueātur illæ tam vacuæ , quàm cohærentes ſibi cauſæ , in quibus quoad viuitur , ſtudio mortalium , dum ſubinde negotijs inchoatur , nunquam finitur : quarum inſatigabilis intentio , iam breuem & arctam per ſe vitam hanc , etiam arctiſſimam reddit : per quæ etiam nunc vana gaudia , nunc acerbi mœrores , nunc anxia vota , nunc ſuſpecti metus veniunt. Abjiciantur poſtremò illa omnia , quæ præſentem hanc vitam faciunt breuem occupationi , longam dolori.

153. Vch eis , qui cùm ſeculi negotiationes aſpernati ſeceſſerint in Religionis portum , vt ſecuri à turbine , procul à fluctibus tranquillam & Deo ſoli negotioſam vitam exegerint , oblitī propoſiti , ex ipſo portu reuoluuntur in fluctus. Qui ſeculæres negotiationes ritè abiectas malè reſumētes , contra diuinum mandatum Domum Dei faciunt domum negotiationis. [Fit Religio domus negotiationis (ait De Folieto lib. 1. De Clauiſtro Animæ cap. 8.) quando pro ijs quæ agimus , humani fauoris forum frequentamus , & ibidem ementes ac vendentes , laudem pro opere , quaſi ſtulti mercatores recipimus.] Fit Religio domus negotiationis , cùm per priuata munera tentatur aditus ad publica. Fit Religio domus negotiationis , cùm dimiſſo ſancto otio , quo vacandum erat Deo , turpes quæſtus captantur , per dedecentia & à religioſo ſtatu abhorentia mercimonia atque negotia. [Quapropter (aiebat luſtus Abbas ſermone ad ſuos Ciſterciēſes , cùm per alia , tum nominatim per negotiationes ſecularium proprias , aut laban-

tes,

tes, aut collapſos,) moneo & rogo Fratres chariſſimi, vt mundum quem reliquimus, ſub prætextu quarumlibet vtilitatum non reſumamus. Non poſſumus diſſimulare, quia nihil opertum quod non reueletur, & iuxta vulgare prouerbium; *Si eſt qui faciat, eſt & qui dicat. Aures ſaltus habet, planities oculos.* Itaque arctum & glorioſum iter, quod ſingulari præ cæteris voto & habitu ingreſſi ſumus, ſingulari præ cæteris ſtudio teneamus, non redeuntes retrò; nec declinantes ad dexteram vel ad ſiniſtram. Retrò redit, qui vitam Monachi cum habitu deſerit. Ad dextram declinat, qui habitu retento apertè malum facit. A quo tripartito errore vos cuſtodiat Chriſtus Dominus, qui eſt via, veritas, & vita; Viuens & regnans cum Patre & Spiritu Sancto, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.]

Hæc clauſula quia pia & religioſa eſt, mea item eſto. An verò eadem me in hac meta ſors manet, quæ Iuſtum in ſermonis ad ſuos negotiatores conſuſione? Nam ſubiecta ibi Notatio, ſic habet: [Pauci reſponderunt; A M E N. Erant enim oculi eorum indignatione grauati, & ignorabant quid reſponderent ei. Tunc I V S T V S ait: *Meliora ſunt vulnera diligentis, quàm fraudulentia oſcula blandientis.*]

CRAS ALTERA MITTAM.

LECTORI.

CVM hæc opella ab Authore conscripta est, nondum ad eum peruenerat Decretum Sacræ Congregationis Visitationis Apostolicæ, quod conditum esse hæud falso rumore inaudiuerat, ut meminit §. initio. Nunc quando hoc decretum ad manus nostras deuenit, cuius Iustitiam & honestatem, uniuersa hæc lucubratio demonstrat, visum est è re Lectoris, illud hîc repræsentare, ut sensus Authoris, cum sensu Excubitorum sacrorum, planè consentire deprehendatur : sic habet.

DECRETVM

Sacræ Congregationis Visitationis Apostolicæ S. D. N. Urbani diuina prouidentia Papæ VII. constitutæ, contra Religiosos, & Ecclesiasticos quoscunque quæstuosas artes exercentes pro secularibus.

CVM non deceat eos, qui diuino ministerio adscripti sūt, in secularibus negotiis nimium esse implicatos quæstuosas artes exercendo

xercendo Sacra Congregatio Apostolicæ Visitationis ad tollendos varios abusus, qui in diuersis Vrbis, eiusque districtus Monasteriis irrepsérunt, dum iidem Religiosi per se, vel à Communitatibus, aut alijs secularibus requisiti diuersas mechanicas, seu venales artes exercere student, quod omninò ab Ecclesiastica disciplina alienum esse debet, cum præsertim in graue hoc artium, & pauperum Artificum, earumquè familiarum in Vrbe, eiusquè districtu existentium præiudiciu cédât.

Statuit, decreuit, atque inhibendo mandauit omnibus tam superioribus quorumcumque Ordinum, vel Congregationum, Monasteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium in Vrbe, eiusque districtu existentium; quàm particularibus Religiosis, & Ecclesiasticis quibuscumque, ne impofterum, siue Religionis nomine, siue particulari audeát, & præsumát per se, vel alios exercere in suis Conuentibus, aut alibi in quocumquè loco vllam venalem artem, siue Aromatariam, Pistoriam, Lanificiu textrinum, aut aliam quamlibet præterquam pro suis Religiosorum, aut Alumnorum vsibus, nec vllò modo secularibus, aut alijs Religiosis, & Ecclesiasticis, phar-

maca, panem, carnes, aut alia quælibet opificia quomodocumque elaborata, & ornata vendere etiam prætextu amicitiae, & familiaritatis, absque speciali licentia in scriptis obtinenda, etiam ab ijs Religiosis, quibus ex particulari suæ Religionis instituto id aliàs liceret.

Si quis verò ipsorum aliquid contra hoc decretum quoquomodo facere, vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam suspensionis à diuinis, priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque ætius, ac passius absque alia declaratione incurrat.

Et nihilominus contra eos Generalis Thesaurarius procedat tanquàm contra illicitos negociatores, confiscando omnia lucra, & capitalè, ad dictas artes, & opificia spectantia.

Non obstantibus, quoad superscripta omnia, & singula in præsentì decreto contenta, I Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis in fauorem quarumcumque personarum, atque Ordinum, siue Congregationis Casinensis, fratrum Prædicatorum, Societatis Iesu, Minimorum, aut aliorum quorumcumque, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium;

dicantium, Congregationum, Societatum, ac cuiuslibet alterius instituti, etiam necessarium, ac in indiuiduo exprimendi Ecclesiarum, Monasteriorum, Conuentuum, Collegiorum, & aliorum quorumcumque Regularium locorum, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, quibus quoad ea, quæ præsentibus aduersantur, illis aliàs in suo robore permanfuris; Sacra Congregatio Sanctitatis Sux auctoritate specialiter, & expresse derogat, cæterisque contrarijs quibuscumque.

Et ne præmissorum ignorantia à quoquam prætendi possit, voluit eadem Sacra Congregatio, vt præsentès ordinationes in Valuis Basilicarum Sancti Iohannis Lateranensis, & Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ, vt moris est affixæ, omnes ad quos pertinet ita arctent, & afficiant, ac si vnique personaliter intimatæ fuissent. Vtquè earundem præsentium transumptis etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo Personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur,

quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibita; vel ostensa. Datum Romæ die 29. Augusti 1637:

I. B. Episc. Cam. Vicefg. & Secret.

*Odoardus Tibaldescus eiusdem
Visitationis Apostolica Not.*

Die, & Anno supradictis affixum, & publicatum fuit supradictū decretum ad Valuas Cam. Apost. & in Acie Campi Floræ, & alijs locis solitis, & consuetis, vt mos est, per me Petrum Paulum Desiderium Apost. Cursorem.

Pro D. Magistro Cursoꝝ Andreas Scalmanus Curs.

